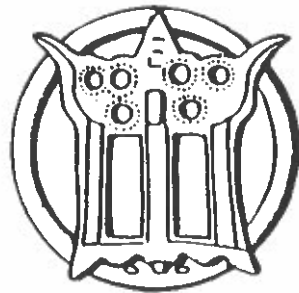

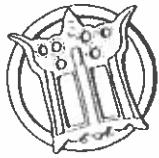
**Rapport över arkeologisk förundersökning
av gamla kyrk- och marknadsplatsen,
Raä nr 471, Arvidsjaur socken,
Lappland, 1992**

Av
Lars Liedgren

**Rapport 4
Silvermuseet
1993**

Silvermuseet
Torget
930 90 Arjeplog

Tel: 0961-61290

www.silvermuseet.arjeplog.se

© Silvermuseet

Tryck: Silvermuseet, Arjeplog 1993

Rapport Silvermuseet

ISSN 1101-2900

Innehållsförteckning

1. INLEDNING.....	1
1.1. Uppdragets inriktning.....	1
1.2. Metod och genomförande.....	1
1.3. Finansiering, arbetskraft och arbetstid.....	2
2. BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSOMRÅDET.....	2
3. HISTORIK, TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR OCH FYNDUPPGIFTER.....	2
4. TEKNISKA UPPGIFTER.....	6
5. INVENTERING, METODIK OCH RESULTAT.....	6
6. FOSFATUNDERSÖKNING (av doktorand Johan Linderholm, arkeol. institutionen, Umeå universitet).....	9
6.1. Provtagning.....	9
6.2. Analys.....	10
6.3. Resultat.....	10
6.4. Slutsats.....	10
7. ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING, METODIK.....	15
8. DE UTGRÄVDA YTORNA.....	15
8.1. Beskrivning av de undersökta ytorna AA-HH.....	15
8.1.1. Yta AA.....	15
8.1.2. Yta BB.....	16
8.1.3. Yta CC.....	16
8.1.4. Yta DD.....	16
8.1.5. Yta EE.....	16
8.1.5.1. Plöjskikt.....	17
8.1.5.2. A 117.....	17
8.1.5.3. A 118.....	19
8.1.6. Yta FF.....	19
8.1.6.1. A 59.....	19
8.1.6.2. A 60.....	19
8.1.7. Yta GG.....	22
8.1.8. Yta HH.....	22
8.1.8.1. A 48, härd.....	22
8.2. De utgrävda meterrutorna.....	22
8.3. Fynd från de större ytorna AA-HH samt meterrutor.....	24
8.4. Fyndförteckning.....	25
8.4.1. Fynd från yta AA.....	25
8.4.1.1. Numrerade fynd.....	25
8.4.1.2. Övriga fynd.....	25
8.4.2. fynd från yta BB.....	25
8.4.2.1. Numrerade fynd.....	25
8.4.2.2. Övriga fynd.....	26

8.4.3. Fynd från yta DD.....	27
8.4.4. Fynd från yta EE.....	28
8.4.4.1. Fynd i plöjskikt.....	28
8.4.4.2. Fynd vid rensning av ytan före ritning.....	29
8.4.4.3. Fynd i A 117.....	30
8.4.4.4. Fynd i A 118.....	30
8.4.4.5. Fynd troligen från potatisland i anslutning till yta EE.....	30
8.4.5. Fynd från yta FF.....	31
8.4.6. Fynd från yta GG.....	32
8.4.7. Fynd från yta HH.....	33
8.4.8. Fynd från meterrutor.....	34
8.4.9. Ytplockade fynd från hela området.....	45
8.4.10 Prover.....	46
8.4.10.1 ¹⁴ C-prover.....	46
8.4.10.2. Makrofossilprover.....	46
8.5. Osteologisk analys (av antikvarie Helen Wallander, Nbm).....	46
8.5.1. Inledning.....	46
8.5.2. Material och metod.....	47
8.5.2.1. Material.....	47
8.5.2.2. Metod.....	47
8.5.3. Resultat.....	48
8.5.3.1. Åldersbedömning.....	48
8.5.3.2. Könsbedömning.....	48
8.5.3.3. Mankhöjdsberäkning.....	48
8.5.3.4. Mindberäkning.....	48
8.5.3.5. Fågel.....	49
8.5.4. Ben med sjukliga förändringar.....	49
8.5.5. Slaktspår.....	49
8.5.6. Horn.....	49
8.5.7. Speciellt bearbetade ben.....	49
8.5.8. Sammanfattning.....	49
8.5.9. Resultatlista.....	50
8.6. Sammanfattning av arkeologisk förundersökning.....	59
8.6.1. Fyndsammanfattning och fyndspridning.....	59
8.6.2. Avgränsning av fornlämningslokalen samt sammanfattning av 1992 års förundersökning.....	60
9. KOSTNADSBERÄKNINGAR FÖR DE ALTERNATIVA VÄGSTRÄCKNINGARNA.....	60
9.1. Alternativ A.....	62
9.2. Alternativ B.....	63
9.3. Alternativ C.....	63
9.4. Alternativ D.....	64
9.5. Alternativ E.....	65
10. UTVÄRDERING AV VÄGSTRÄCKNINGARNA.....	66
11. ANLÄGGNINGSBESKRIVNINGAR, RAÄ 471, ARVIDSJAUR SN.....	67
13. REFERENSER OCH KÄLLOR.....	72
14. OSTEOLOGISKA TERMER.....	73
15. TECKENFÖRKLARINGAR.....	75

16. BILDER.....	76
17. BILAGA.....	82

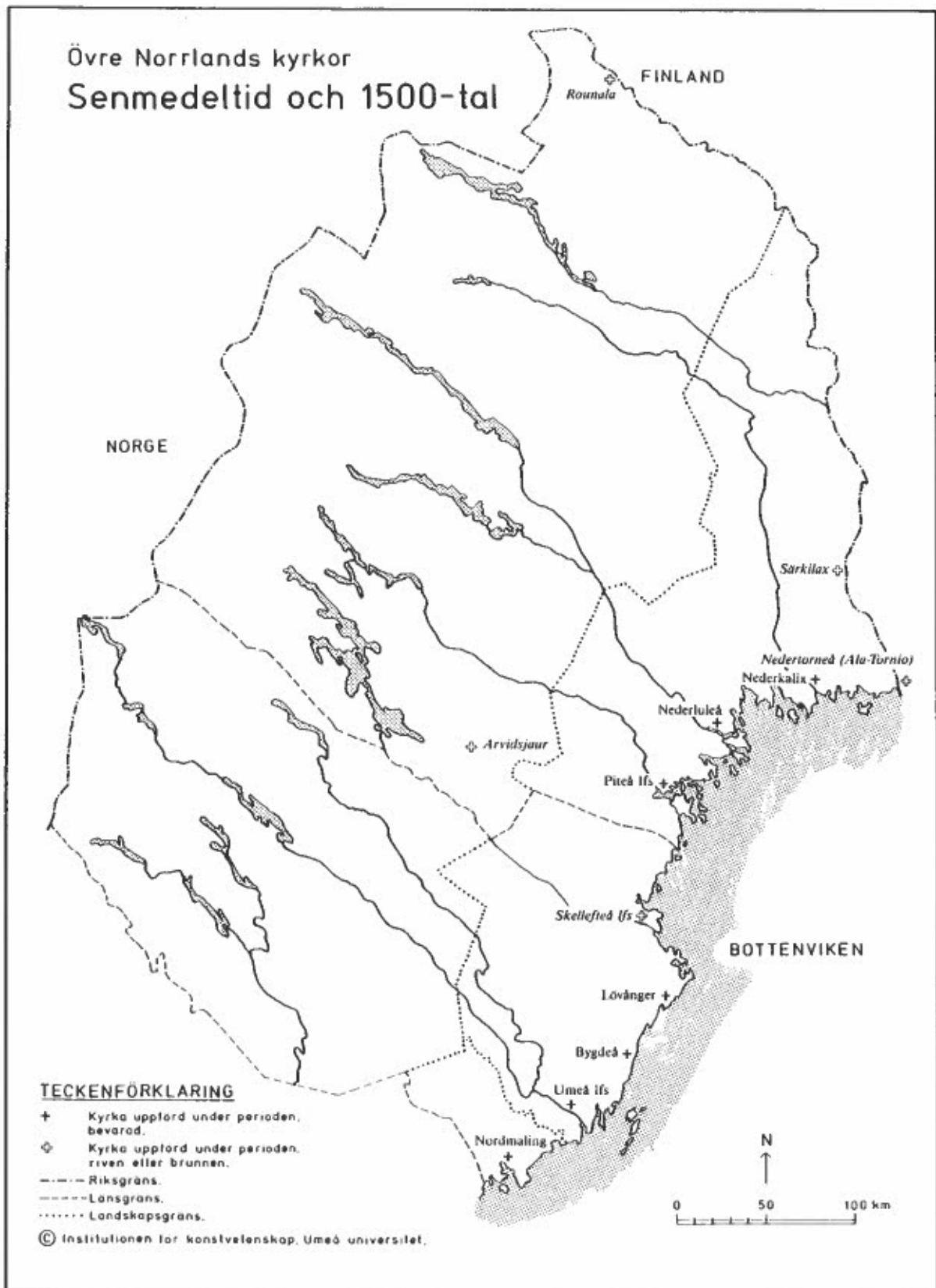

Fig. 1. Senmedeltida kyrkplatser i övre Norrland. Efter Elmén-Berg *et al.* 1992.

Rapport över arkeologisk förundersökning av gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä nr 471, Arvidsjaur socken, Lappland

1. Inledning

På uppdrag av länsantikvarien i Norrbottens län har Silvermuseet genomfört en arkeologisk förundersökning av gamla kyrk- och marknadsplatsen i Arvidsjaur, Raä 471, Arvidsjaur socken. Undersökningen föranleddes av den planerade trafikplatsen vid rv 45/95 (inlandsvägen), väster om Arvidsjaur's samhälle.

1.1. Uppdragets inriktning

Målsättningen med undersökningarna har fastställts av länsantikvarien i Norrbottens län (beslut 92-06-24, dnr 220-8590-92) samt enligt brev 92-06-03, dnr 220-8590-92). Fyra förslag till vägsträckningar skall utredas. Förundersökningen bör syfta till att besvara följande frågeställningar:

1. Vilken av de föreslagna vägsträckningarna ger minsta möjliga påverkan på fornlämningarna?
2. Finns alternativa vägsträckningar förutom de föreslagna?
3. Vad blir kostnaden för en eventuell kommande slutundersökning enligt de olika alternativen?

1.2. Metod och genomförande

Arbetet med förundersökningen har skett i olika steg, från insamlande av excerpter till arkeologisk utgrävning enligt följande punkter.

1. Excerptering av historiska uppgifter, kartor, tidigare beskrivningar, karteringar, utgrävningar samt publiceringar. Excerpteringen har syftat till att skapa ett så fullständigt underlag som möjligt inför utgrävningarna.
2. Fosfatkartering har genomförts inom hela den yta som kan tänkas hysa bebyggelsepå och som berörs av vägdragningar. Fosfatkarteringen har syftat till att avgränsa bebyggelseområdet.
3. Inventering, kartering och beskrivning av okulärt synliga lämningar inom exploateringsområdet.

4. Arkeologiska utgrävningar för att öka kunskapen om fyndens och fornlämnningarnas omfattning och spridning.

1.3. Finansiering, arbetskraft och arbetstid

Undersökningarna har pågått under perioden 92-08-06-92-09-30. Arbetet har i sin helhet bekostats av Vägverket, Region norr. Undersökningsledare har varit antikvarie Lars Liedgren (Silvermuseet) och assistent, fil stud Bengt-Olav Käck (Umeå universitet). Fyra grovarbetare från Arvidsjaur har deltagit: Eva Backman, Viola Lantto, Sören Larsson samt Bert-Åke Nilsson. Fosfatkarteringen har utförts av fk Johan Linderholm (Umeå Universitet). den osteologiska analysen har utförts av antikvarie Helen Wallander, Norrbottens Museum. Total arbetstid enligt nedanstående (osteologisk analys ej inräknad):

Arbetstid, grovarbetare: 115 arbetsdagar.

Fosfatkartering, arbete i fält samt analys: 15 arbetsdagar.

Kartering/excerpering + utgrävning (2 arkeologer): 69 arbetsdagar.

Rapportarbete: 35 arbetsdagar.

2. Beskrivning av undersökningsområdet

Raä nr 471 är belägen omedelbart NV om Arvidsjaur's samhälle (fig. 1-2). Lokalen som är ca 375x200 m (Ö-V) ligger på krönet och i sluttningar av en flack förhöjning. Mot söder är Prästtjärnen, ca 300x200 m stor (NÖ-SV), tidigare kallad Hemtjärn eller Hemsjön. Tjärnen är en kalkällsjö. Längre mot NV samt mot norr är ytterligare två mindre sjöar. Lokalen omges delvis av myrlänta marker, i NV, NÖ samt i öster.

De centrala delarna av lokalen utgörs av odlings- samt betesmarker, de senare delvis slybeväxta. I kanterna är skogsmark, främst bestående av tallskog. SÖ om prästgården är egnahemsbebyggelse som troligen delvis överlagrar och har förstört den tidigare bebyggelsen på platsen. Genom de centrala delarna av lokalen skär väg 95 mot Arjeplog och väg 88 mot Moskosel.

3. Historik, tidigare undersökningar och fynduppgifter

En utredning angående de tidiga källorna om platsen har gjorts av Ernst Westerlund (1960). Med utgångspunkt i Westerlunds arbete och övrigt källmaterial, framgår att bebyggelse var etablerad under 1500-talet. Troligen har det redan då funnits ett kapell enligt Daniels Hjorts skrivning angående platsen "...att bygge theres kyrkio udi Arffuidsjärffui by, ther kapellet nu ståår (skrivelse av Daniel Hjort, 28 April 1606). Det äldsta myntet, funnet på platsen, är från 1497-1501. Enligt Hoppe (1945:149) skall platsen i folkmun hysa ett *dalvadis*-namn, dvs. innan kyrkplatsen etablerades kan här ha funnits ett samiskt vinterviste (Hoppe 1945:150).

Sedan 1500-talet har ytterligare tre olika kyrkor stått på platsen (den sista byggd 1691-1704). Belägenheten för den sista kyrkan är redovisad på kartan som upprättades över prästbolet 1810 inför flyttningen av kyrkan till nuva-

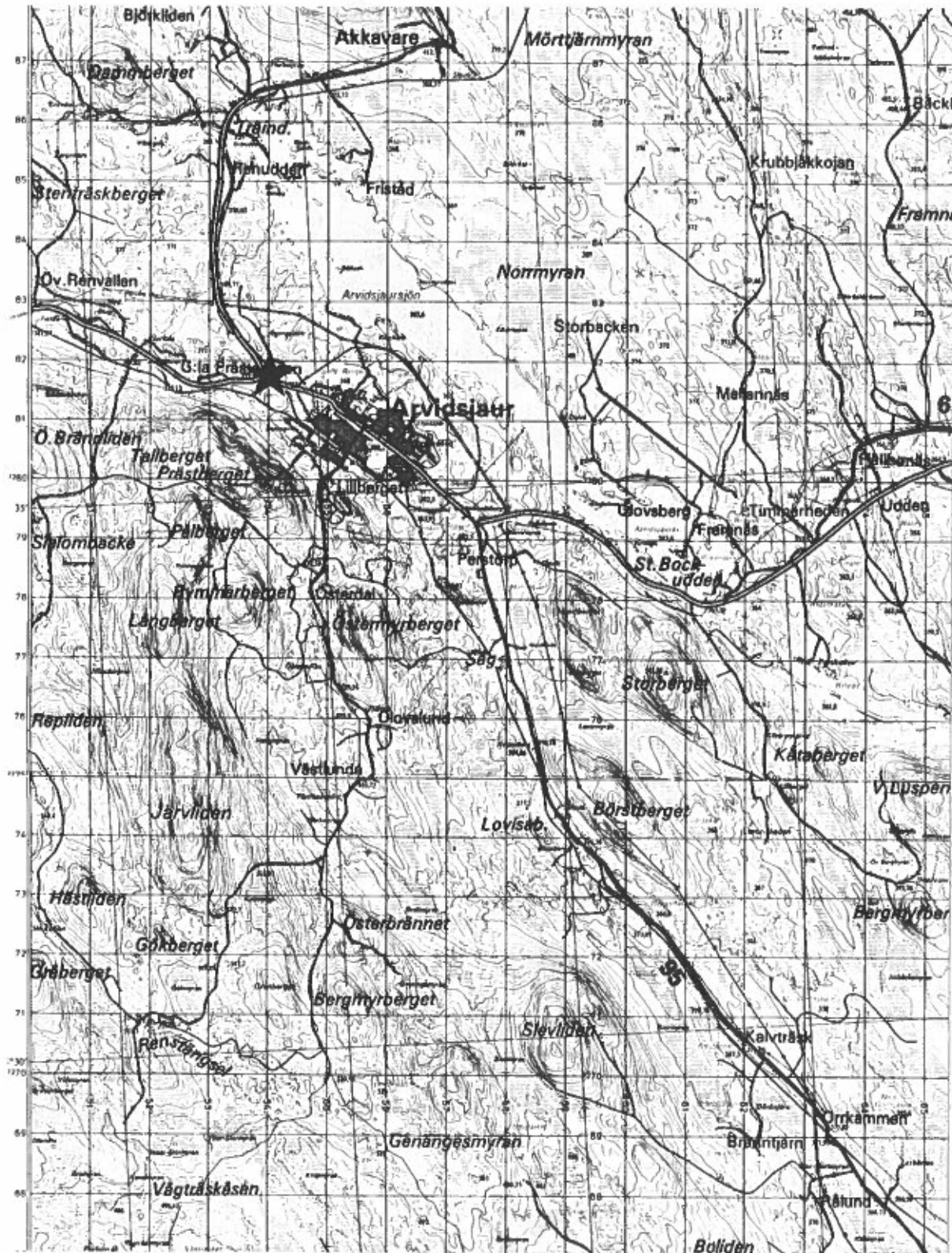

Fig. 2. Stjärna markerar läget för gamla kyrk- och marknadsplatsen i Arvidsjaur, Raä nr 471, Arvidsjaur socken. Efter blå kartan.

byggandet av hus på de nya platserna. Bogårdsmuren omkring kyrkogården samt stigluckan stod dock kvar ett tag efter det att all annan bebyggelse flyttats (Læstadius 1977:106 samt avritning Houggér 1841).

Den mark som varit bebyggd tilldelades Prästbolet. De norra och västra delarna av bebyggelseområdet kom således under första hälften av 1800-talet att plöjas och rensas från sten. De NV delarna av området kom däremot i huvudsak att användas som gärdad betesmark.

1601 hade Arvidsjaur 32 mantal. Hoppe menar att detta tal skall multipliceras med 5,5 för att få en rimlig nivå på den samiska befolkningen (Hoppe 1945:53f.), vilket skulle ge 176 personer av samisk härkomst inom Arvidsjaur 1601. Detta är sannolikt en låg siffra enligt Hoppe. Med utgångspunkt i 1609 års räkenskaper för lappmarkerna har Bergling beräknat att det vid den tiden fanns 57 kyrkkåtor samt 17 birkarlsbodas och andra stugor vid Arvidsjaur kyrka (Bergling 1964:166, tab. 1). Siffran gäller dock för både Arjeplog och Arvidsjaur, dvs. innan sockendelen 1640. Med Hoppes räkning skulle antalet nominati vara ca 620 ($113 \times 5,5$).

Enligt Bylund (1956:82, tab. 1.3) var 11 svenska nybyggen etablerade 1775 i Arvidsjaur. De först anlagda var Aborrträsk (1757) samt södra Pjesker (1759). Siffran hade stigit till 59 nybyggen 1810, varav endast två hade samiskt ursprung. År 1770 räknar Læstadius med att det skulle ha funnits 300 personer inom Arvidsjaur socknen. År 1831 hade numerären stigit till 1300 (Læstadius 1977:106). Av Læstadius siffror framgår att befolkningstalen steg kraftigt under slutet av 1700-talet och början av 1800-talet.

Om man använder sig av Hoppes siffror för nybyggen 1770-tal och 1810 samt Hoppes antagna siffror för den samiska befolkningen 1601 ($5,5 \times 11 + 176 = 237$ eller $5,5 \times 43 + 176 = 413$), erhålles tal som ligger relativt väl i paritet med Læstadius siffror. Med utgångspunkt i en medelfamilj om 5,5 personer för varje kyrkstuga eller kåta erhålles ett antal av 43 alternativt 75 byggnader med någon form av eldstad, ett antal förrådsbodas samt ett antal birkarlsbodas. De ovan refererade hypotetiska siffrorna visar att det vid början av 1800-talet skulle kunnat ha funnits åtminstone ett 100-tal byggnader av olika slag inom området.

Under 1600- och första delen av 1700-talet bör bebyggelsen i huvudsak ha bestått av kåtor samt förrådsbyggnader. Den bebyggelse som etablerades av nybyggarna bör ha uppförts på de ytor som var lediga att bebygga. Dessa kan förslagsvis ha funnits i anslutning till kyrkan samt i områdets periferi.

I samband med Westerlunds källgenomgång (1960) gjordes en första kartering av lämningarna på platsen. Karteringen redovisar sju kåtatomter, 13 grunder efter kyrkstugor samt även platsen för den sista kyrkan med kyrkogård (fig. 3).

Nästa undersökning, som genomfördes 1967, föranleddes av omläggning av väg 343 Prästboheden-Kikkejaure samt anslutande väg mot Arvidsjaur. Utgrävningen, som gjordes i betesmarken i NV, omfattade ca 850 m² (Lundholm 1968, 1969). I samband med utgrävningen upprättade Lundholm en ny karta över platsen, ca 14 husgrunder samt ca fem kåtatomter kunde nu registreras. Utgrävningarna 1967 kunde påvisa lämningar efter kåtor, timrade stugor med spisgrunder, bodas samt källargropas. Fyndmaterialet var rikligt, de tidigaste fynden möjligen från början av 1500-talet, huvudparten från 1600-1700-talen.

1970 genomförde Ulf Gyllenhammar ytterligare en undersökning inom samma område. I detta fall föranledd av projektet "Pite Silverväg" (rapport av Thomas Wallerström 1976). Utgrävningarna som omfattade drygt 900 m², kompletterade Lundholms utgrävningar samt kunde även visa på platsen för den sista kyrkan och begravningsplatsen.

1982 genomförde Thomas Wallerström en förundersökning av området i öster, dvs. det område som uppodlats av prästgården (Wallerström 1984).

Undersökningen, som utfördes på uppdrag av vägverket, omfattade 171 spadade provgropar. Spadningarna visade att bosättning troligen förekommit inom större delen av det plöjda området men Wallerström anser att någon bosättning ej förekommit i skogsområdet i norr och NÖ. De senare slutsatserna saknar stöd i det arkeologiska materialet (se nedan)

P.g.a. nedläggandet av en telekabel, från parkeringen vid Prästgården och ned till Prästtjärnen, genomförde Wallerström 1987 en schaktkontroll varvid en del fynd och spår av äldre bebyggelse påträffades (Wallerström 1988).

Förutom ovan nämnda undersökningar har Nordarkeologi och Norrbottens museum rapporterat om olika fynd inom området i öster (NA 1448, NM 4/84, NM 1722169, dnr 220-22252-91). En rad olika fynd har också påträffats i samband med potatisodlingen, varav åtminstone en del har inlämnats till Norrbottens museum och Riksantikvarieämbetet, bl.a. via Riksantikvarieämbetets tidigare ombud i Arvidsjaur, Martin Eriksson, Lauker.

Sammanfattningsvis kan man säga att en rad olika undersökningar var gjorda på Raä nr 471 före 1992 års undersökningar. Av dessa framgår följande: Möjligen har platsen under medeltiden varit ett samiskt vinterviste. Under 1500-talet anläggs ett kapell, kyrkbyn etableras och marknadsplatsen är i bruk. Under 1600-1700-talen byggs ytterligare tre olika kyrkor på platsen. Fram till andra hälften av 1700-talet består bebyggelsen främst av timrade kåtor. Som antytts i ovanstående kan det under början av 1800-talet funnits ett 100-tal byggnader av olika slag. Kyrkplatsen lämnas under första hälften av 1800-talet. Kyrkan samt övriga hus rivs och flyttas. Åkrar tas upp inom en stor del av det forna bebyggelseområdet. Vid rivningen av husen plockas sten bort från området i öster. Detta sker även åtminstone delvis i betesområdet i NV.

4. Tekniska uppgifter

Före undersökningarna upprättades ett koordinatsystem av lantmäterienheten i Arvidsjaur. Utsättningen gjordes med totalstation (laserinstrument). Koordinatpunkter utsattes var 50:e m. Koordinatsystemet är anknutet till rikets system (0 gon 1938). Som utgångspunkt för nivåavvägning har höjdfix på norra sidan av väg till Arjeplog använts (H 391-2060-83 på ekonomisk karta).

5. Inventering, metodik och resultat

Trots de undersökningar som genomförts under 1960-1980-talet framstod det som nödvändigt att göra en kartering av de okulärt synliga lämningarna inom fornlämningsområdet. Målet med karteringen har varit att förteckna alla bebyggelsepå spår på karta samt att ge en kortfattad beskrivning av varje anläggning (fig. 4 samt kap 11). På kartan har även de anläggningar som påträffats vid tidigare utgrävningar, begränsning för undersökta ytor samt röjningsrösen och markskador markerats (dock ej alla mindre förhöjningar och gropar som kan vara rotvältor etc). Syftet med karteringen har varit att erhålla så mycket information som möjligt för att kunna styra de arkeologiska undersökningarna till de områden som är mest oklara. Karteringen genomfördes under främst augusti månad.

Området är delvis besvärligt att få grepp om då markytorna utsatts för många störningar sedan början av 1800-talet, dessutom är det i dag ställvis tätt beväxt med sly. Karteringen har skett med utgångspunkt i det koordinatsystem som ut-

sattes av lantmäteriet 1992 (se ovan). Inmätning från baspunkterna har gjorts med måttband, stegning samt kompass. Alla anläggningar har kontrollerats med jordsond. Inläggning av tidigare utgrävda ytor (1967 och 1970) har skett genom inmätning av ett antal punkter som fortfarande kan iakttagas i terrängen samt därefter tillpassning av grundkarta från Wallerström (1976).

Karteringen kunde visa på ett stort antal ej tidigare noterade anläggningar. Totalt kunde 21 härdar noteras (varav några troligen antecknade på Westerlunds och Lundholms översiktskartor). Till detta kommer även ett antal osäkra härdar, husgrunder, spismursrösen, osäkra husgrunder, andra konstruktioner samt ett stort antal röjningsrösen. Det kunde också konstateras att relativt stora arealer har förstörts genom bortschaktning av åkerjord i norr samt SÖ.

Huvudparten av de säkra anläggningarna påträffades i den västra delen av området som varit betesmark. En hel del av de påträffade härdarna här föreföll sönderplockade, dvs. skoningarna var avlägsnade. Ett stort antal röjningsrösen och även osäkra husgrunder påträffades i områdets norra och östra delar, i anslutning till odlingsmarken. Här har uppenbarligen under en lång tidsperiod dumpats röjningsavfall. Till sist påträffades även en gammal åkeryta i NV, i dag beväxt med grov skog. Odlingen här har troligen ej skett senare än första hälften av 1800-talet. Rester av ett gärde registrerades också, sannolikt har det haft samma utsträckning som visas av 1875-1876 års karta över området (LMV akt 150:18, PS, distrikt D, del 1).

Noterbart är att en stor andel av de påträffade härdarna är orienterade med längdaxeln i riktning mot den plats där sista kyrka har stått. Detta gäller även de husgrunder som påträffades vid utgrävningarna 1967 och 1970. Av kartan framgår också att de timrade husen med spismurar främst påträffats omedelbart NV om kyrkan.

6. Fosfatundersökning

I samband med en arkeologisk förundersökning av den gamla kyrk- och marknadsplatsen, Raä 471, Arvidsjaur sn, genomfördes en fosfatkartering med syfte att avgränsa/lokalisera de tidiga bebyggelse lämningarna av den gamla kyrk- och marknadsplatsen, samt att belysa intensitetsgraden i nyttjandet av platsen.

Hela området är under lång tid mer eller mindre kulturpåverkat, främst i undersökningsområdets centrum där man finner aktivt brukade potatisland. Inslag av utbildad podsol finns också, framför allt i de trädbevuxna ytterområdena.

Provtagningsområdet begränsas i väster av ett försumpningsområde och i öster, norr samt söder av bebyggelse. Jordarten inom undersökningsområdet är tämligen homogen och består av moig sand-sandig mo.

Fosfatspridningskartan (fig. 6-7) bygger på en sammanställning av en vid undersökningen upprättad fältkarta, samt en karta upprättad av Lars Liedgren, Silvermuseet, Arjeplog.

6.1. Provtagning

Provtagningen genomfördes under juli och augusti månad 1992. Området täcktes av provpunkter som utlades hexagonalt över området med en täthet av 15 m mellan provpunkterna, utgående från ett vid undersökningen upprättat koordinatsystem.

Proverna togs med en jordsond, dels ur befintliga B-horisonter, dels under matjordslagret, beroende på jordprofilens utseende. Vid provtagningen notera-

des även förekomst och tjocklek av A2-horisonten, matjord samt A2-horisont belägen under matjord. Vidare noterades förekomst av kol, tegel samt bränd lera i B-horisonten. Dessa observationer benämns som kulturindikationer (KI).

6.2. Analys

Jordproven analyserades enl Olof Arrhenius och Riksantikvarieämbetets citronsyrametod, vid Umeå universitets miljöarkeologiska forskningslaboratorium.

Fosfathalten anges som mg $P_2O_5/100$ g torrsvikt (motsvarande P°), där 1g jord lakas i 2% citronsyra. Vid provförbehandlingen sållas jordproven till 0,3 mm maskvidd. Vid sållning noteras även här förekomst av kol, tegel samt bränd lera.

Interpolering används för att beräkna fosfatkoncentrationernas rumsliga spridning (se fig 7), så att ytor med förhöjd fosfathalt framträder som konturlinjer.

6.3. Resultat

I undersökningen redovisas totalt 275 prov, tagna över en yta av ca 80000 m². Totalt uppgår medel-fosfathalten till 94 P° med standardavvikelsen 32,5 (275 prov, minvärde 32 P° , maxvärde 278 P°) över hela området. Av histogrammet (fig. 5) framgår att frekvensfördelningen av analysresultaten inte är normalfördelad. Denna typ av frekvensfördelning finner man ofta i samband med förhistorisk mänsklig verksamhet.

Fig 6 visar schematiskt de provpunkter med fosfathalter över 120 P° inom undersökningsområdet, (denna figur underlättar tolkningen av fig. 7). I fig. 7 redovisas ytkonturerna för områden med en fosfathalt över 90 P° . Här framträder tre större fosfatkoncentrationer där två sammanfaller med synliga bebyggelse-lämningarna. Det tredje området ligger i samband med de aktiva åkrarna i undersökningsområdets mitt. Några smärre områden med förhöjd fosfathalt kan även iaktas i den östra delen av undersökningsområdet.

Fig. 8 visar förekomst av mer eller mindre väl utbildad podsol (dvs. tämligen ostörd A2 horisont) samt störd A2 belägen under matjord. De prov som har mer eller mindre väl utbildad A2-horisont finner man i de trädbevuxna områdena. Områden där man finner dessa profiler är sannolikt inte intensivt nyttjade under senare tidsperioder, då profilerna annars skulle vara mer störda. A2-horisonten under matjord, dvs. ej helt sönderplöjda profiler, återfinns främst i åkerkanterna men även i numera inaktiva delar av det brukade området. Här finns förutsättningar att finna oförstörda lämningar.

Fig. 9 visar hur kol, tegel samt bränd lera (enstaka fall av ben) fördelar sej över området. Här är således iakttagelser i fält och på laboratorium sammanställda. I områdets östra del korrelerar dessa iakttagelser med hög fosfathalt, men i det västra området faller alla KI utanför fosfatkoncentrationen.

6.4. Slutsats

Analysresultaten från fosfatkarteringen över Raä 471, Arvidsjaur sn, visar att inom undersökningsområdet finns höga fosfatkoncentrationer som kan kopplas till aktiviteter i samband med den gamla kyrk- och marknadsplatsen. Medelfosfathalten är tämligen hög över stora ytor inom området, vilket antingen pekar på intensivt nyttjande och/eller lång kontinuitet i användandet av platsen. De områden med förhöjd fosfathalt är distinkta och sammanfaller med kända (i vissa fall arkeologiskt undersökta) lämningar.

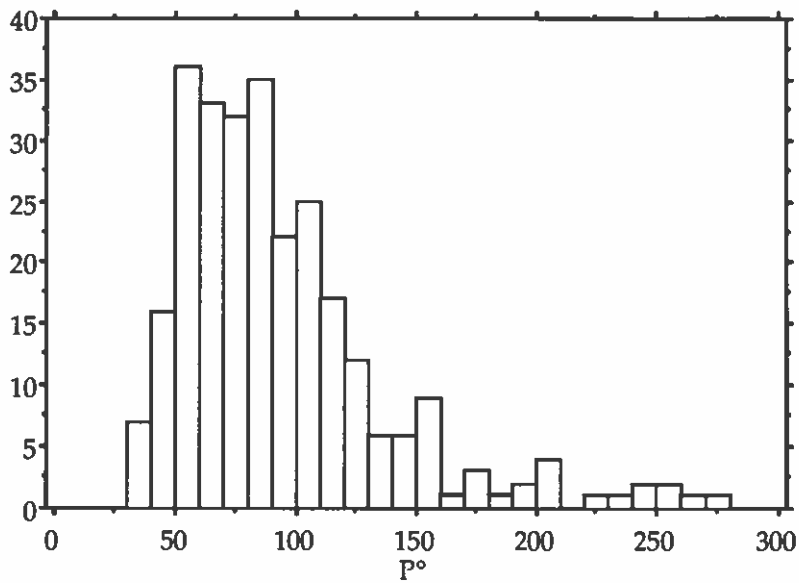

Fig. 5. Frekvensfördelning över fosfathalter från gamla kyrk- och marknadsplatsen, Arvidsjaur. Ritning av Johan Linderholm.

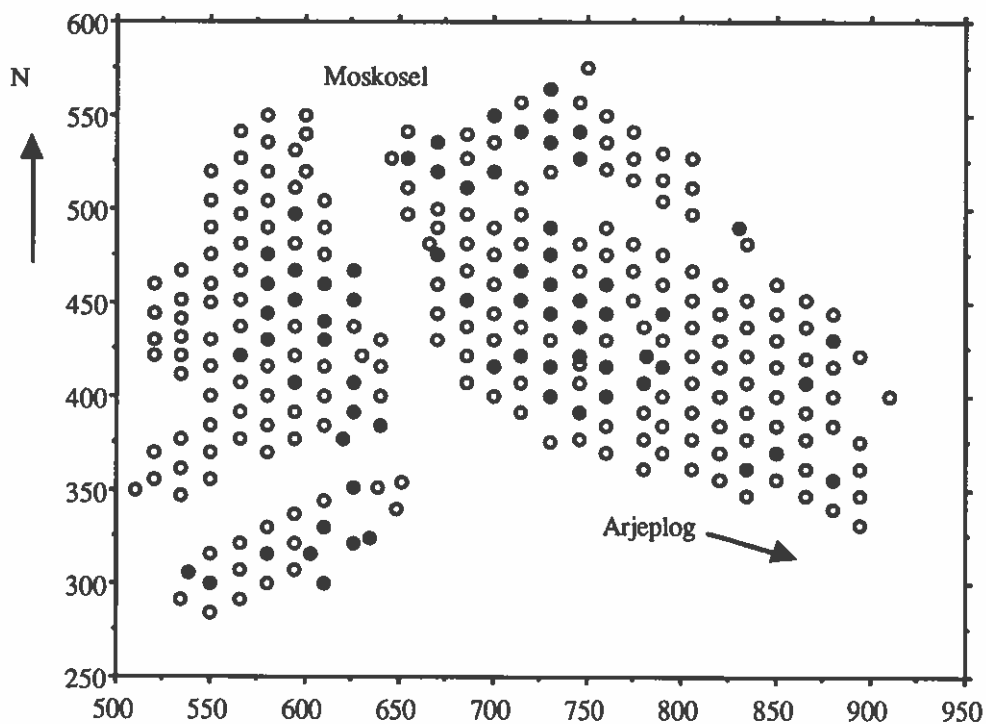

Fig. 6. Schematisk fosfatspridningskarta med provpunkter över gamla kyrk- och marknadsplatsen i Arvidsjaur. Ritning av Johan Linderholm.

GAMLA KYRK- OCH MARKNADSPLATSEN
I ARVIDSJAUR. RÅA 471. ARVIDSJAUR
SOCKEN

KÄRTERING OCH UTGRÄVNING 1992 SAMT SAMMAN-
STÄLLNING AV UNDERSÖKNINGAR 1967 OCH 1970

AV LARS LIDGRÉN

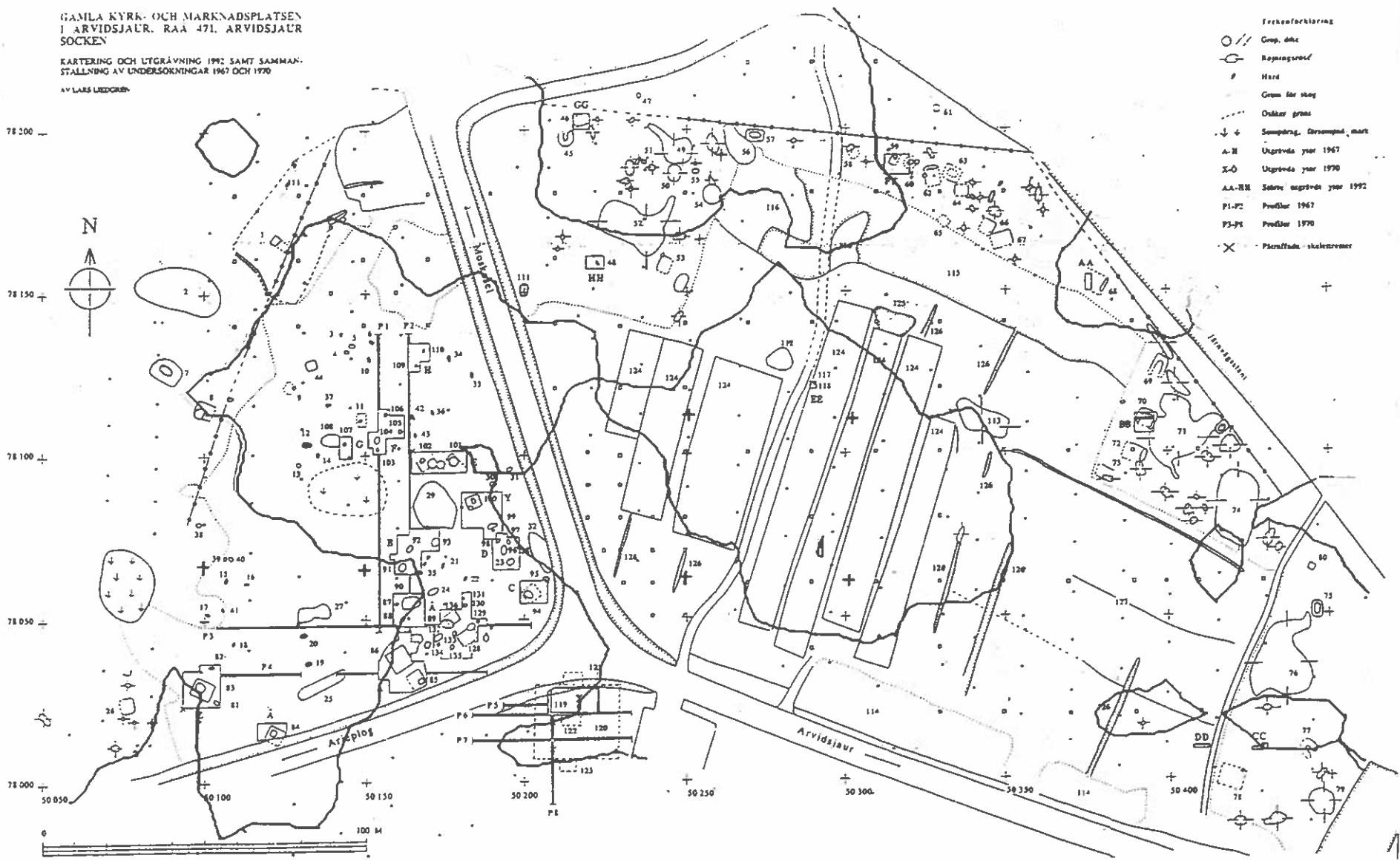

Fig. 7. Fosfatspridningskarta över gamla kyrk- och marknadsplatsen i Arvidsjaur. De avgränsade ytorna har 90 P° eller mer. Ritning av Johan Linderholm.

GAMLA KYRK- OCH MARKNADSPLETSEN
I ARVIDSJAUR. RAÅ 471. ARVIDSJAUR
SOCKEN

KARTERING OCH UTGRÄVNING 1992 SAMT SAMMAN-
STÄLLNING AV UNDERSÖKNINGAR 1967 OCH 1970

AV LARS LINDGREN

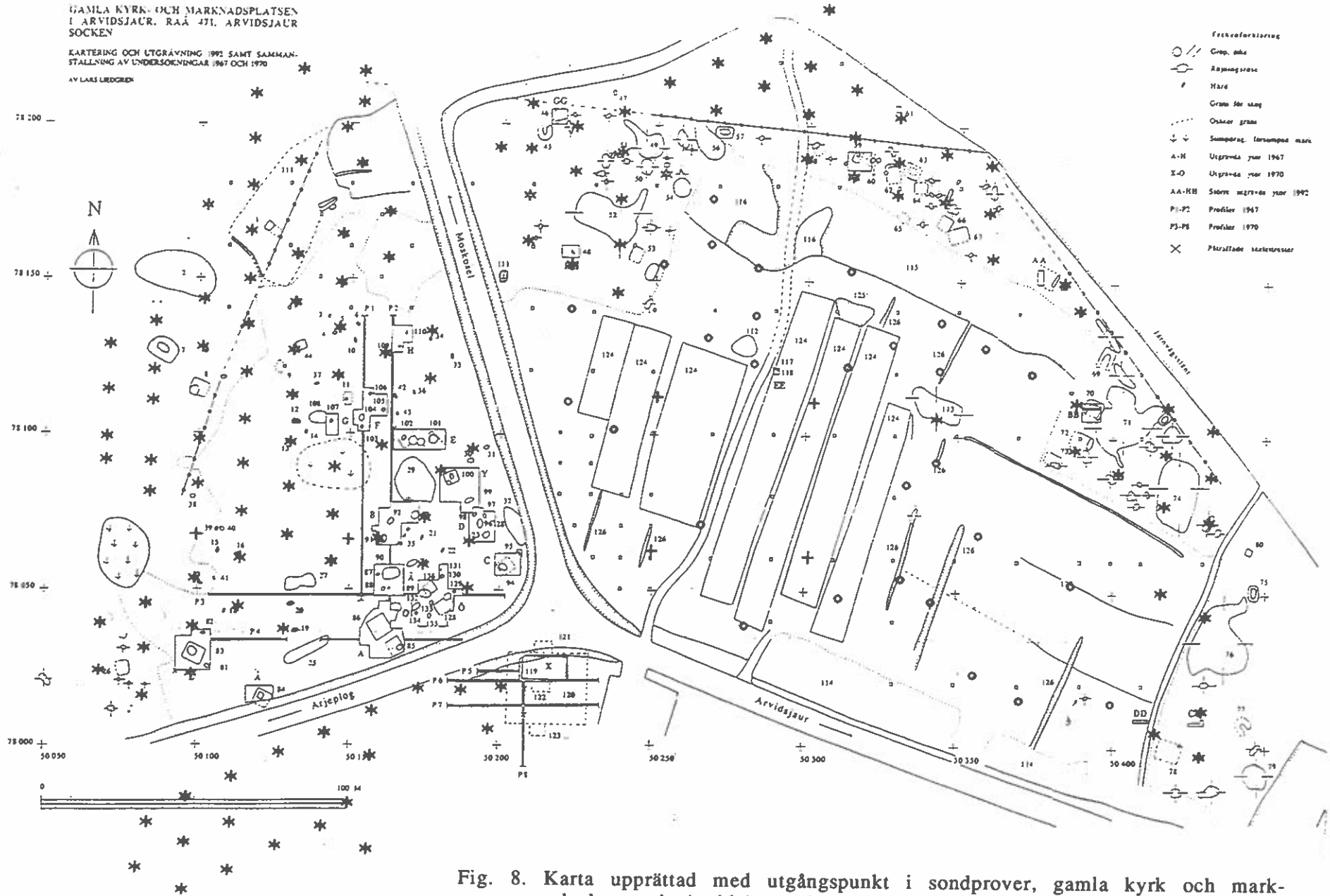

Fig. 8. Karta upprättad med utgångspunkt i sondprover, gamla kyrk och marknadsplatsen i Arvidsjaur: (*) fördelning av A2 (blekjord) under torvtyta (°) A2 under matjord i plöjskikt (°). Ritning av Johan Linderholm.

GAMLA KYRKA OCH MARKNADSPLATSEN
I ARVIDSJÄUR. RÅA 471. ARVIDSJÄUR
SOCKEN

KARTERING OCH UTGRÄVNING 1992. SAMT SAMMAN-
STÄLLNING AV UNDERSÖKNINGAR 1967 OCH 1970

AV LARS LINDERHOLM

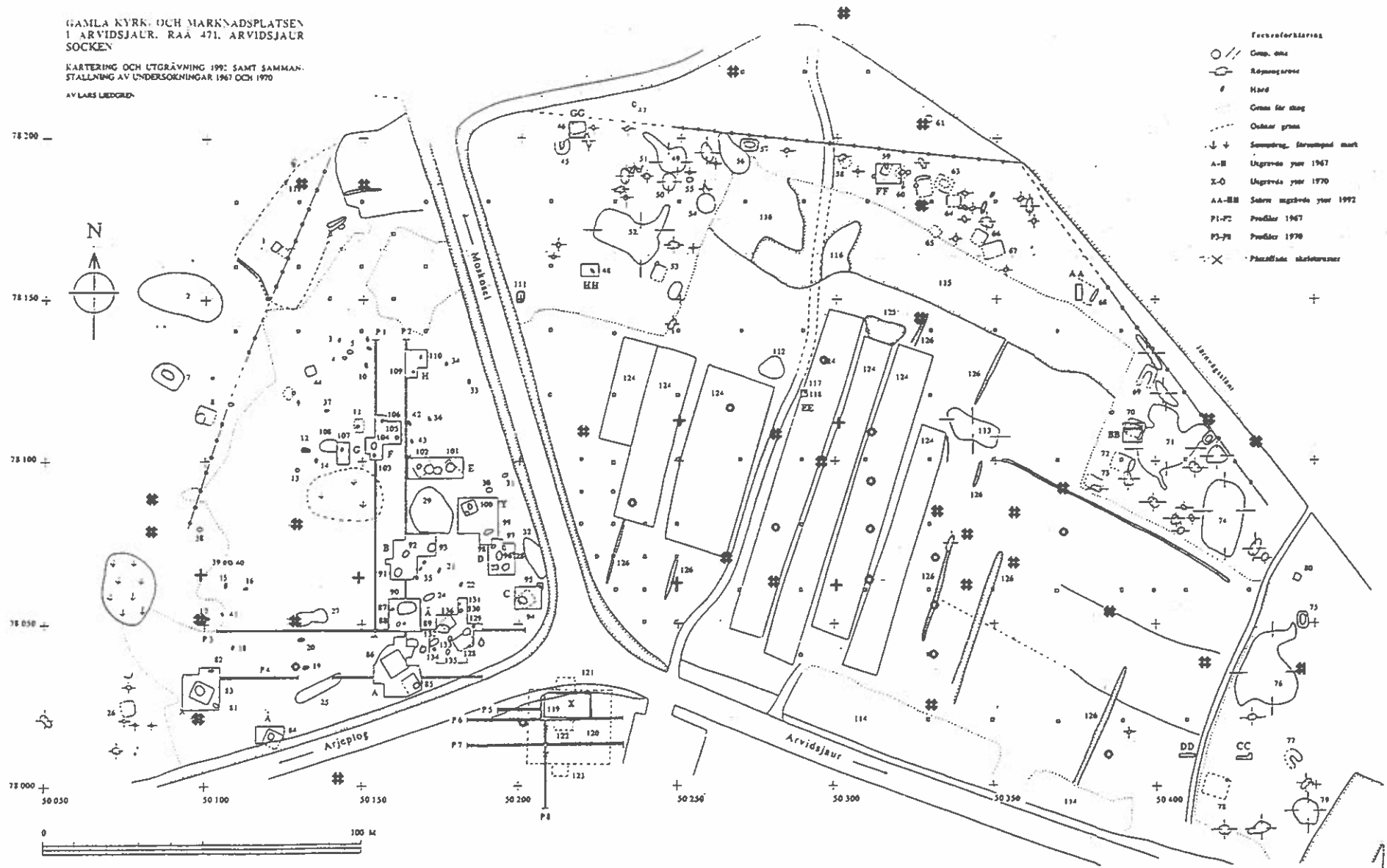

Fig. 9. Karta upprättad med utgångspunkt i sondprover, gamla kyrka och marknadsplatsen i Arvidsjaur: (#) förekomst av kol (förekomst av kol, br lera samt tegel. Ritning av Johan Linderholm.

Det föreligger dock vissa svårigheter att tolka analysresultaten, då området sannolikt nyttjats under lång tid. Det centrala områdets höga fosfathalt kan till viss del tillskrivas recent påförande av gödsel etc. (perioden 1850 och framåt), men detta kan bara vara en delförklaring då proven togs under nuvarande matjordslager. Även i det sydvästra hörnet har i sen tid legat ett jordbruk med ladugård etc. Detta kan naturligtvis medföra förhöjning av fosfathalten. Men här har också legat en kyrka med tillhörande begravningsplats, vilket även det har medfört en fosfatanrikning.

7. Arkeologisk undersökning, metodik

De arkeologiska utgrävningarna 1992 kom med anledning av ovanstående främst att inriktas på de ytor som varit plöjda sedan början av 1800-talet samt skogsområdet i öster och i norr.

All jord har sållats i såll med en maskstorlek av 0,5 cm (prov med finare såll visade att sådana var omöjliga att använda). Fynd *in situ* har avvägs och mätts in efter utsatt koordinatsystem. Utgrävningar av plöjskikt har skett i ett lager omfattande hela plöjan ned till steril mark, vanligen 0,15-0,2 m tj. Utgrävning av oplöjda ytor har skett i ett lager, vanligen ned till ett djup av ca 0,05 m under torvytan. Alla påträffade anläggningar har ritats i plan. En del anläggningar har profilritats.

För att erhålla kunskap om de östra, norra och NV delarna av området fördelades 86 meterrutor ut i linjer i N-S samt Ö-V. Vanligen var avståndet mellan rutorna 20 eller 40 m, i vissa fall förtätades rutorna och lades på närmare avstånd från varandra. Syftet med rutor var främst att se hur artefaktmaterialet i plöjjorden såg ut och fördelades. Ett annat mål var att kontrollera om det förekom anläggningar eller rester av anläggningar under plöjskiktet.

I skogsområdet lades ett antal större ytor ut (AA-HH) för att försöka utröna karaktären på ett antal av de karterade lämningarna samt även för att kontrollera eventuell förekomst av fynd. Totalt omfattade de större ytorna 154 m². Delvis har fosfatkarteringen avgjort placeringen av utgrävningsytorna.

8. De utgrävda ytorna

8.1. Beskrivning av de undersökta ytorna AA-HH

8.1.1. Yta AA

En 5x2 m st yta (N-S) togs upp i anslutning till A 68 (se kap 11 för beskrivning före avtorvning). Ytan undersöktes till ett dj av 0,05-0,09 m under torven (fig. 10, bild 1). Med undantag för den NÖ delen var jorden omörd och påverkad av mänsklig aktivitet. Jorden var brun-gråbrun, ställvis med inslag av kolbitar och sot (särskilt i SV hörnet). I ytans mellersta del påträffades ett 30-tal, 0,03-0,25 m st stenar, inom en 0,5x0,4 m st (N-S) yta. Stenarna låg på kanten till en oregelbunden fördjupning med ställvisa fläckar av mörkt färgad jord. Längre mot söder var en förhöjning, uppskottad vall?, intill 0,15 m h med 25-tal stenar i ytan samt även inslag av kol. Omedelbart väster om denna var mörkfärgad jord.

Inom ytan påträffades fynd främst i de NV delarna. Fynden bestod av kritpipsfragment, glas, tegel, en blybit, järnbleck samt enstaka fragm. av br och obr ben (se vidare fyndförteckning, kap 8.4.1).

Sammanfattningsvis kan konstateras att det inte med säkerhet kan bekräftas att A 68 utgör en husgrund. De störda jordlagren samt fyndmaterialet visar dock tydligt att mänsklig aktivitet förekommit här.

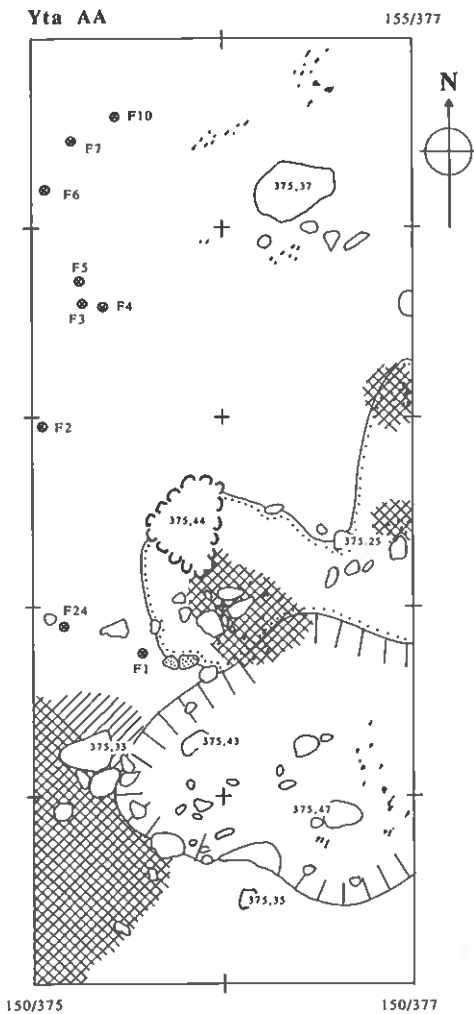

Fig. 10. Yta AA, plan Rn
1. Ritning av
Lars Liedgren.

8.1.2. Yta BB

I anslutning till A 70, husgrund? (se kap 11, beskrivning före avtorvning), togs en 6x6 m st yta (N-S) upp. Ytan undersöktes ned till 0,05-0,08 m dj (fig. 11, bild 2). Ytan i SV bestod av i stort sett orörd skogsmark med blekjordsbildning. I större delen av ytan förekom spridda, 0,05-0,7 m st stenar. I mitten av ytan var den största stenen, 0,7x0,6 m (NNÖ-SSV) och 0,2 m h. Vallarna i NV och SÖ, som var 0,15-0,25 m h, framträdde som tämligen oregelbundna. NV om den NV vällen var en grop (möjligen uppkommen av rotvälta) i vars botten två ansamlingar av småsten påträffades. Stenarna var 0,05-0,1 m st. I NÖ delen av ytan var en större, väl sammanhållen ansamling av småsten, intill 0,35 m tj, bestående av 0,05-0,1 m st stenar. I denna packning fanns även enstaka bitar av tegel samt skörbränd sten. Stenpackningen fortsatte under torven mot norr.

Främst i ytans östra delar påträffades fynd. Dessa utgjordes av kritpipsfragment, eldslagningsflinta, delar av ett glacerat lerkrus, porslin, skosnöre av läder, järnspik, hästkosöm samt en mängd obr benfragment, totalt drygt 2 kg (se vidare fyndförteckning kap 8.4.2).

Sammanfattningsvis kan det ej med säkerhet konstateras att den förmodade anl utgjort en husgrund. Däremot visar fyndmaterialet att mänsklig aktivitet förekommit här. De påträffade stenpackningarna bör vara påförd röjningssten från åkermarken i närheten.

8.1.3. Yta CC

Ytan är belägen i skogsområdet längst i öster. Här undersöktes 6 m². De upptagna ytorna bestod av orörd skogsmark med riklig blekjordsbildning under torven. Inga fynd påträffades. Ytan ritades ej.

8.1.4. Yta DD

Ytan var belägen i åkermark väster om yta CC. Här undersöktes en 5x1 m st (Ö-V) yta. Rutorna undersöktes ned till orörd mark. Inga anläggningar påträffades.

I rutorna framkom sparsamt med porslin, tegel samt obr och br ben (se fyndförteckning kap 8.4.3).

8.1.5. Yta EE

Vid nedgrävning av en meterruta påträffades en anl i botten av plöjskiktet, varför ytterligare 3 m² togs upp för att utröna anl karaktär.

8.1.5.1. Plöjskikt

Plöjskiktet som bestod av mörkbrun, välbearbetad, fet och kolhaltig jord, var 0,15-0,2 m tj. I rutorna påträffades en mängd fynd bestående av kritpipsfragment, eldslagningsflinta, mynt, glas, porslin, tegelbitar, br ben, obr ben etc. (se vidare kap 8.4.4.1)

8.1.5.2. A 117

A 117, grophärd?, påträffades på 0,15-0,2 m dj under plöjyta (fig 12 a-c, bild 3). Den var närmast rektangulär med rundade hörn, 1,6x1,2 m (NV-SÖ). Härden markerades av kraftigt sot- och kolhaltig jord med ställvisa inslag av obr trä. I de centrala och norra delarna var en tät packning av 0,05-0,15 m st, skärvig och skörbrända stenar. Stenpackning förekom inom ett 1,0x0,9 m st (N-S) område. I anslutning till stenarna var jorden sotsvart och kolbemängd. I ytan av anl låg spridda obr och br ben samt kritpipsfragment. I kanterna och även på anl var ställvis fläckar av blekjord. Blekjorden bör ha kommit ned på detta djup genom spadning av åkerjorden. De kvarvarande delarna av anl var delvis störd av spadning eller plöjning.

Profildragning visade att anl var nedgrävd i C-horisonten intill ett djup av 0,3 m under nuvarande plöjyta (fig. 12b-c). Vid profildragningen undersöktes den SV halvan av anl, den NÖ lämnades orörd. SV om profilen framkom ytterligare delar av en tät, närmast enskiktad

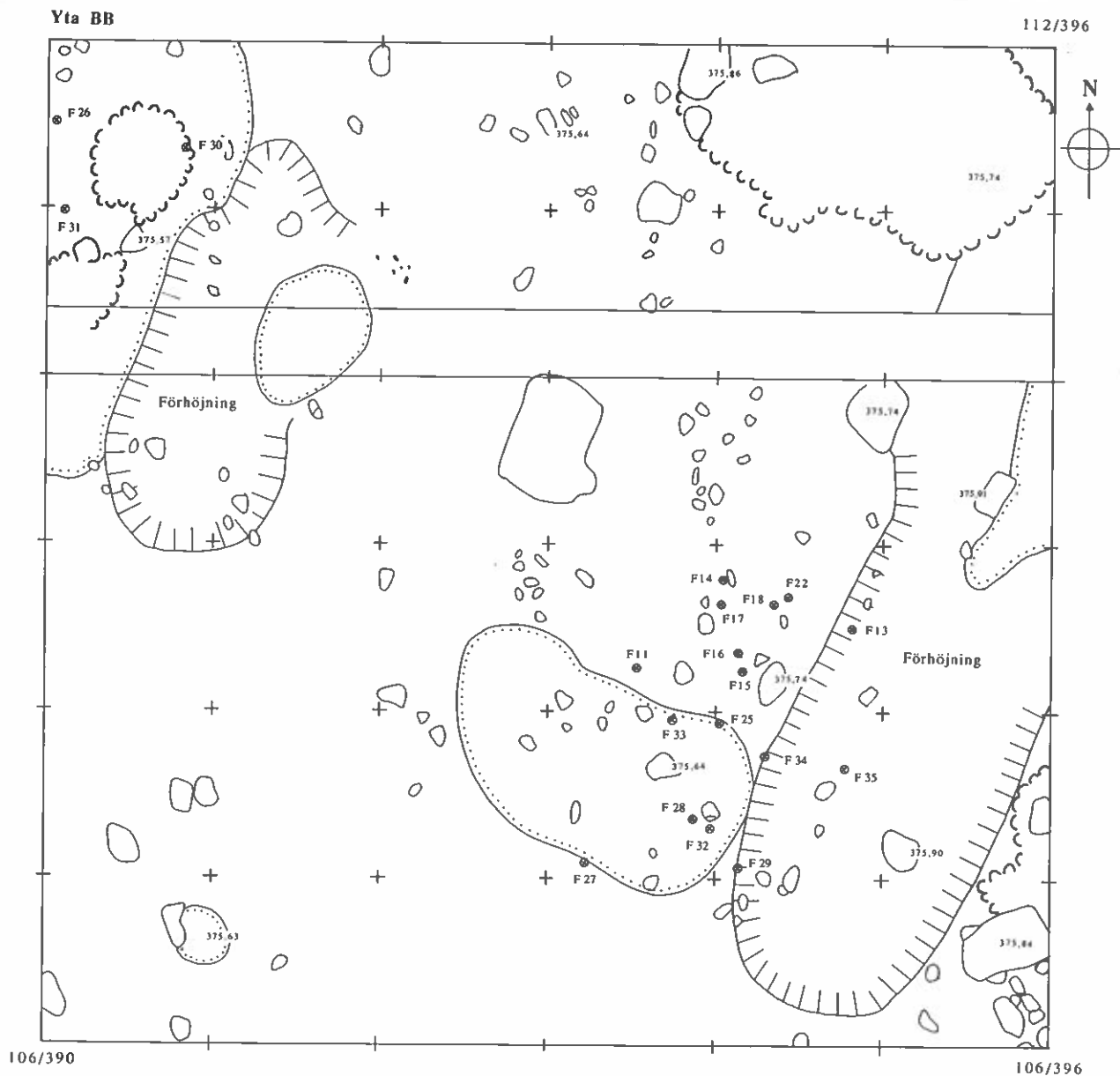

Fig. 11. Yta BB, plan Rn 1. Ritning av Lars Liedgren.

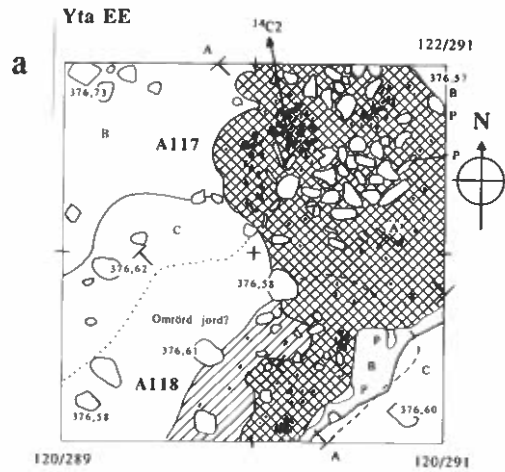
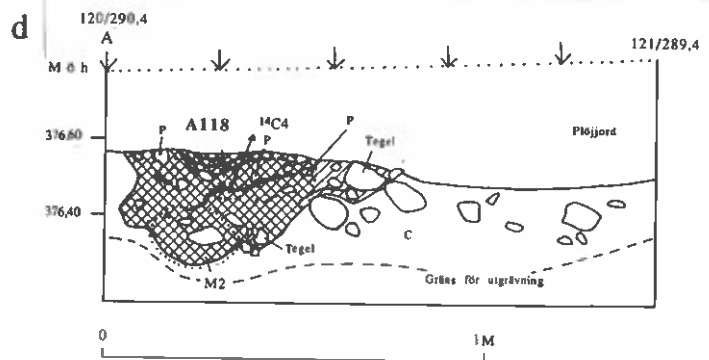
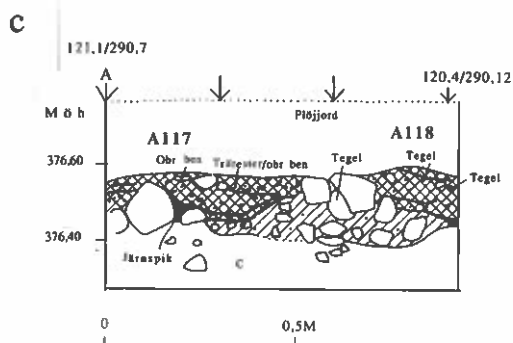
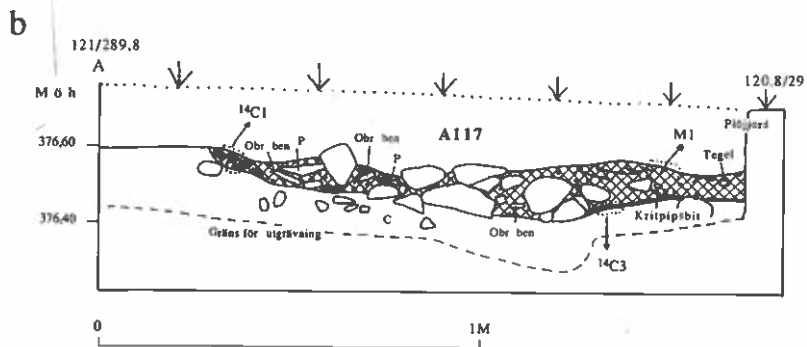

Fig. 12a-d. Yta EE, A 117-118: (a) plan under plöjskikt, (b) profil genom A 117, (c) profil genom A 117-118, (d) profil genom A 118. Ritning av Lars Liedgren.

packning av 0,05-0,2 m st, delvis skörbrända stenar. I profil gick ej att avgöra vilken av anl 117 eller 118 som var stratigrafiskt äldst. Tre ^{14}C -prover togs ur anl 117 (nr 1-3, se plan och profiler).

I den borttagna halvan av anl påträffades en mängd fynd bestående av bronsmynt, kritpipsfragment, glas, eldslagningsflinta, tegel, porslin samt br och obr ben.

Sammanfattningsvis kan konstateras att anl var nedgrävd i C-horisonten. Detta förfarande är ej förekommande vad gäller normala samiska härdar. Två förklaringar kan vara möjliga. Anl kan ha varit en kokgrop som överlagrats av en mängd avfall från senare tid, jorden har sedan spadvänts och plöjts. Ett alternativ kan vara att A 117 varit någon form av härdgrop som sammanhänger med bebyggelsen. För det senare alternativet talar fyndmaterialet som var likartat rakt igenom anl och i plöjlagret ovanför. Mynten visar att aktivitet förekommit här under 1600-talet fram till början av 1800-talet.

8.1.5.3. A 118

Ej undersökt i sin helhet. Undersökt del ca 1,6x1,2 m (NÖ-SV). Anl framkom på ca 0,2 m dj under plöjyta (fig 12a, c-d). Anl bestod i den NV delen av en diffus färgning av ljusbrun sand som i det mellersta partiet övergick till en intill 0,3 m br zon av grått lerhaltigt material med rikliga inslag av tegel och även kol. Längst mot öster var mörkbrun, fet jord, med rikliga kolinslag.

Vid nedgrävning av NÖ halvdelen (den SV undersöktes ej) visade det sig att anl var nedgrävd i C-horisonten, intill ett dj av 0,5 m under nuvarande plöjyta. Fyllningen bestod av rikligt med 0,05-0,3 m st stenar. Fyllningen hade en varvig struktur som antyder att gropen skottats igen. Ett ¹⁴C-prov togs i fyllningen (nr 4, se profil).

I fyllningen påträffades kritpipsfragment, tegelbitar, eldslagningsflinta, smält glas, ett yxformigt hänge av brons, samt br och obr ben. Det yxformiga hänget är av sen typ (se Zachrisson 1984:42f och där anförd litteratur).

Det kanske märkligaste fyndet i detta sammanhang påträffades dock i plöjskiktet ovanför A 118, en mycket liten skarpa av ljus kvartsit. Fyndet antyder tillsammans med de brända benen samt den kokgropsliknande anl 117 att vi har att göra med flera olika tidsperioder på denna plats.

8.1.6. Yta FF

En 8x6 m st (Ö-V) yta togs upp innefattande största delen av A 59 och ca hälften av A 60 (se beskrivning före avtorvning kap 11). Ytan undersöktes ned till 0,04-0,08 m dj.

8.1.6.1. A 59

Efter borttagning av torven samt nedgrävning 0,05-0,08 m framträdde en diffus och relativt ojämn och oregelbunden terrassering, ca 4,5x6 m st (NNÖ-SSV), fig. 13, bild 4. Terrasskanten var tydligast i söder och NV, 0,1-0,2 m h. Utanför dessa kanter var en antydning till rännor, 0,5-1,0 m br och intill 0,1 m dj. I botten av dessa var blekjordsbildning och mörk jord med inblandning av kol.

I NNÖ delen var en oregelbunden, 1,5x1,2 m st (Ö-V) stenansamling, bestående av 0,05-0,5 m st, löst liggande stenar (B5), möjligen utgörande röjningssten från åker. I övrigt förekom spridda 0,06-0,35 m st stenar på terrasseringen. Blekjord förekom fläckvis. Likaså förekom fläckvis sot, kol och rödbränd jord. Påförda och störda jordlager fanns i de SV, NV samt SÖ sidorna.

Endast enstaka fynd av kritpipsfragment, järnfragm samt obr ben påträffades på och invid anl (se vidare fyndförteckning, kap 8.4.5).

8.1.6.2. A 60

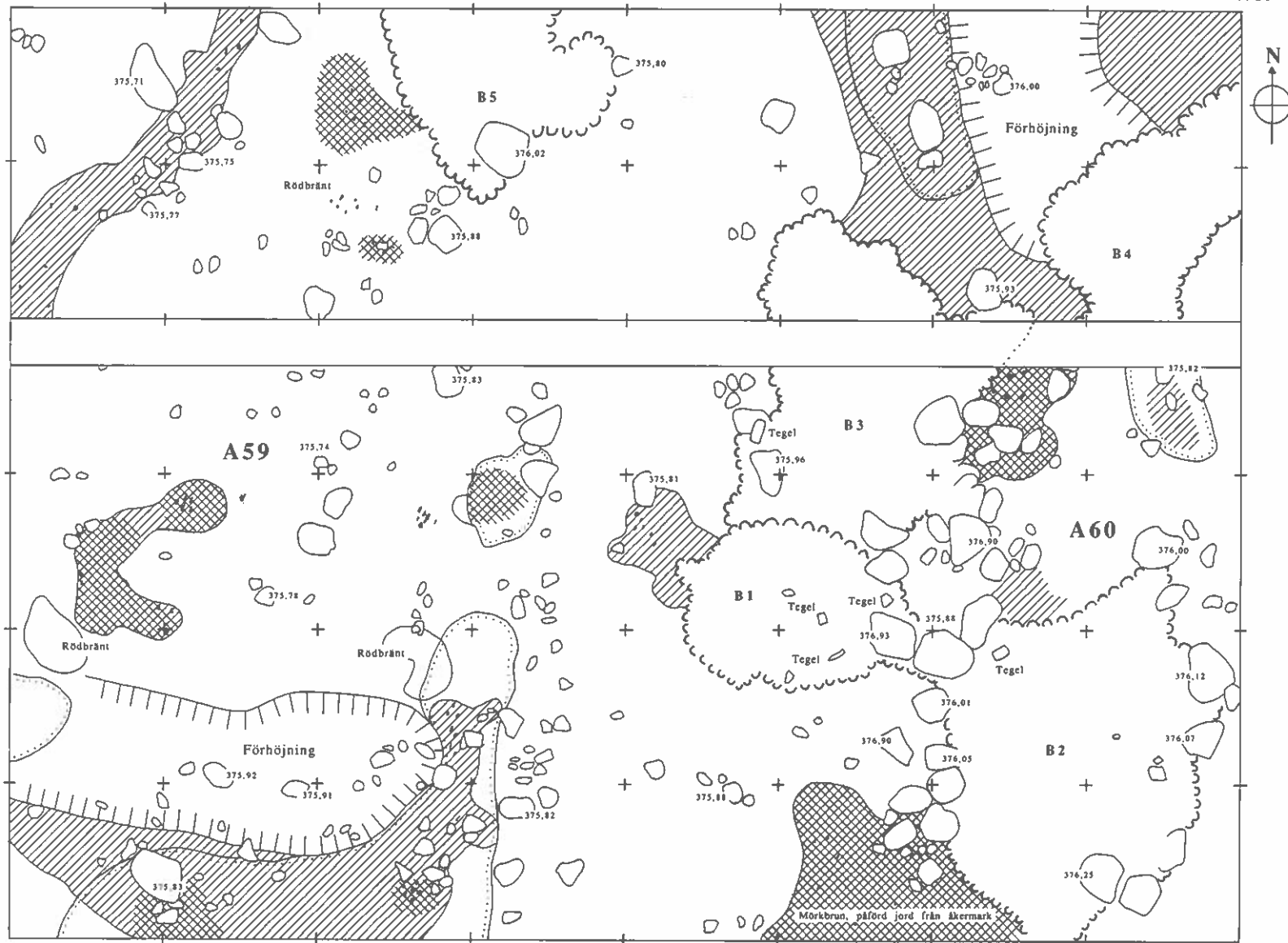
Efter avtorvning och nedgrävning 0,05-0,08 m dj markerades anl av tre stenansamlingar (B1-4, fig. 13). Längst i söder var en oregelbunden stenansamling (B2), ca 2,4x1,8 m st (N-S) bestående av 0,05-0,4 m st stenar. Mellan stenarna var jorden mörkbrun. Här fanns även inslag av enstaka tegelbitar.

I anslutning till den packningen var en förhöjning, ca 1,5x1,0 m st (Ö-V) och 0,4 m h, be-

Yta FF

192/320

186/312

186/320

Fig. 13. Yta FF, A 59-60, plan Rn 1. Ritning av Lars Liedgren.

stående av mörkbrun, fet jord. I jorden, som måste ha dumpats från åkermarken, påträffades ett fragment av kritpipshuvud.

I anslutning till B2 var en oregelbunden, ca 3x2 m st (N-S) stenansamling (B1, B3), av 0,04-0,4 m st stenar. B1 som var tydligt avskiljd från B2 genom stenstorleken, var oval, ca 1,4x1,1 m st (Ö-V) och 0,15 m h. Denna ansamling bestod av lätt packade, 0,04-0,1 m st stenar med inslag tegelbitar samt även obr ben. Ansamlingen är tveklös rest efter röjningar från åker.

B3, som var mera oregelbunden, ca 2x1,6 m (NNÖ-SSV), bestod av större stenar, även här med inslag av enstaka tegelbitar.

NÖ om B3 var ytterligare en stenpackning, oregelbunden, ca 1,8x1,2 m (NÖ-SV), och 0,25 m h, av 0,1-0,4 m st stenar. Den yta som omslöts av ovan nämnda stenpackningar var närmast stenfri. Mellan B3 och B4 samt mot norr var flera mörkfärgningar samt en grop och en förhöjning.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att förutom redan nämnda fynd påträffades endast glest spridda fynd i yta FF. Dessa bestod av kritpipsfragment, obr ben, tegel, järnfragment samt järnföremål (se vidare fyndförteckning, kap 8.4.5).

Med ledning av de arkeologiska undersökningarna kan konstateras att jord och stenavfall från rensningar av åkerytorna har dumpats här. Detta har också muntligt bekräftats av några potatisodlare. Det kan inte med säkerhet fastställas att de antagna lämningarna utgör

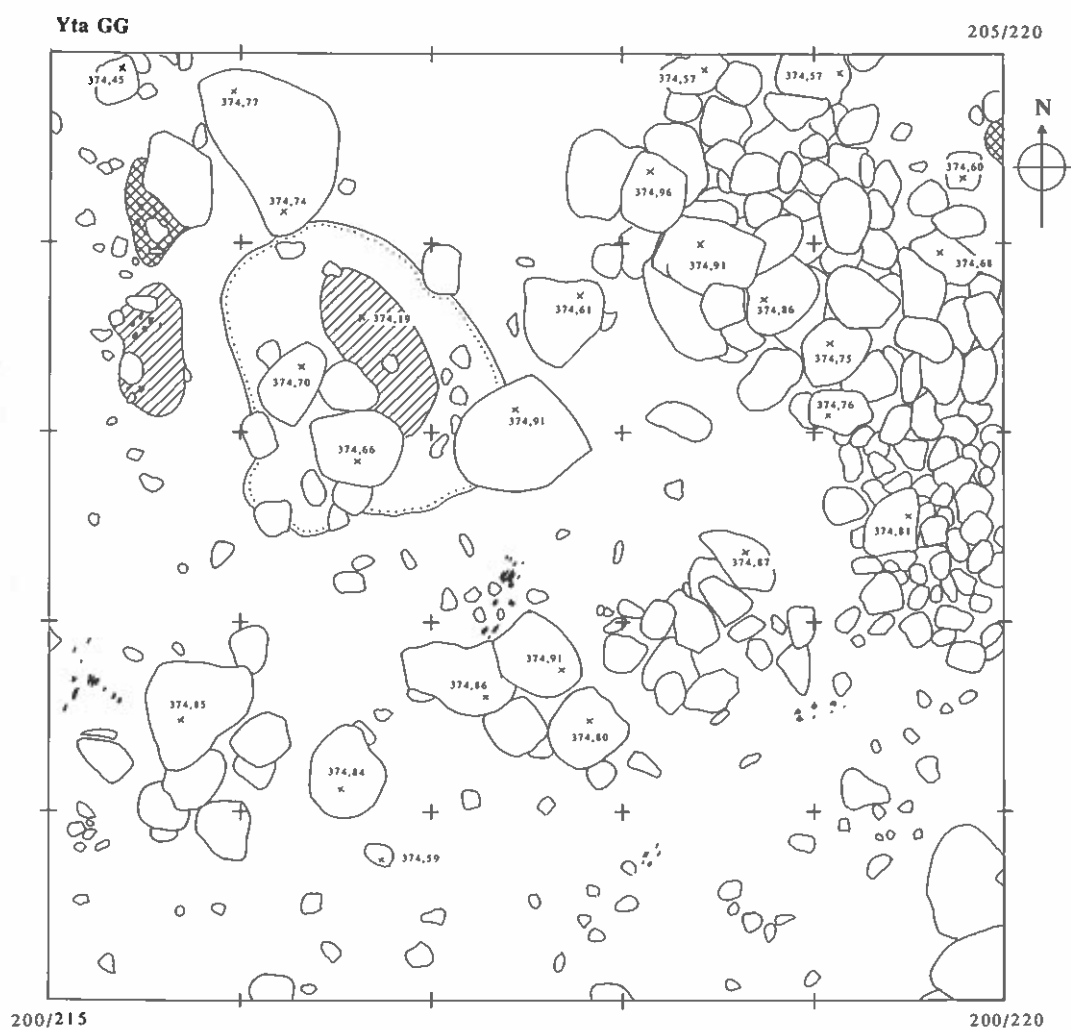

Fig. 14. Yta GG, plan Rn 1. Ritning av Lars Liedgren.

husgrunder eller om det bara är rester efter åkerröjningar. För det förstnämnda talar dock den jämna stenstorleken i delar av stenpackningarna B2, B3 och B4.

8.1.7. Yta GG

Yta GG omfattade A 46 (se beskrivning före avtorvning, kap 11). Ytan som togs upp var 5x5 m st (N-S). Ytan undersöktes ned till ett djup av 0,04-0,07 m (fig. 14, bild 5).

I större delen av ytan förekom blekjordsbildning. I NÖ var en närmast oval, 3,5x1,6 m st (NNV-SSÖ) och 0,3-0,5 m h, tät stenpackning, av 0,1-0,6 m st stenar (huvudparten 0,2-0,4 m st). I söder var tre glesa ansamlingar av 0,2-0,6 m st stenar. I NV, i samband med några större block, var en närmast oval grop, 1,6x1,5 m st (NNV-SSÖ).

Inom den undersökta ytan påträffades en del tegelbitar, några bitar planglas samt fragment av kritpipor (se vidare fyndförteckning, kap 8.4.6).

Sammanfattningsvis kan det inte med säkerhet konstateras att stenansamlingarna utgjort en husgrund. För detta talar dock den tämligen jämna stenstorleken. Att viss aktivitet förekommit här antyds av fynden. Möjligen kan stenansamlingarna ha utgjort fundament till en bod. Underredet till dessa kan vara av mycket enkelt slag.

8.1.8. Yta HH

En 6x4 m st (Ö-V) yta togs upp i anslutning till A 48, en härd (fig. 15a, bild 6). Ytan undersöktes ned till 0,05-0,08 m dj (se beskrivning av A 48 före avtorvning, kap 11). Inom ytan förekom spridda stenar 0,05-0,25 m st samt fläckar av blekjord. I SV var en avlång förhöjning, 2,2x1,2 m st (N-S) och intill 0,15 m h. I anslutning till denna förekom kulturfärgad jord med inslag av sot och kol. NÖ och söder om härden var flera gropar samt fläckar av mörkbrun jord med inslag av kol.

8.1.8.1. A 48, härd

Härden framträdde efter avtorvning som närmast oval, 1,2x1,1 m st (N-S). begränsad av en skoning av tätt men tämligen löst liggande stenar, 0,15-0,3 m st (fig. 15a-b, bild 6b). Innanför skoningen fanns en ställvis tät, enskiktad packning av 0,1-0,2 m st stenar. Mellan dessa fanns löst packad, mörkfärgad, delvis kolbemängd jord. I anslutning till skoningen och mot öster var jorden mörkfärgad med enstaka inslag av kolbitar. Härden var anlagd på en kulle.

Vid utgrävning av den västra delen av anl framkom rikligt med kol i anl SV delar. Kolet var rikligast under stenpackningen. Inget kol påträffades under skoningen, däremot ett obr ben under skoningens SSV del. Detta fynd var det enda som påträffades i härden. Under kollagret var gråbrun jord med inslag av sot och kol. Därunder omrörd jord intill ett dj av 0,5 m under torvytan. Den omrörda jorden antyder att kullen, som härden anlagts på, har uppkommit genom en rotvälta. Tre ¹⁴C-prover togs i anl (nr 5-7, se plan och profil).

8.2 De utgrävda meterrutorna

Här beskrivs de utgrävda meterrutorna. Totalt undersöktes 86 meterrutor. Samtliga utgrävdes ned till opåverkad mark. Plöjskiktets medeltjocklek inom hela åkerområdet varierade mellan 0,11-0,27 m, medeldjupet var 0,18 m. I regel gick plöjningen ner i C-horisonten. Plöjskiktets blandning och färg varierade. Mest blandad och mörkfärgad var jorden i, och i anslutning till, potatislanden. Sämst blandad var jorden mot SÖ. Endast två anläggningar påträffades under plöjskiktet (ruta EE).

Utgrävningen i åkermarken visar att jorden spadvänts och därefter plöjts. Av den anledningen har en hel del blekjord hamnat i botten av plöjskiktet.

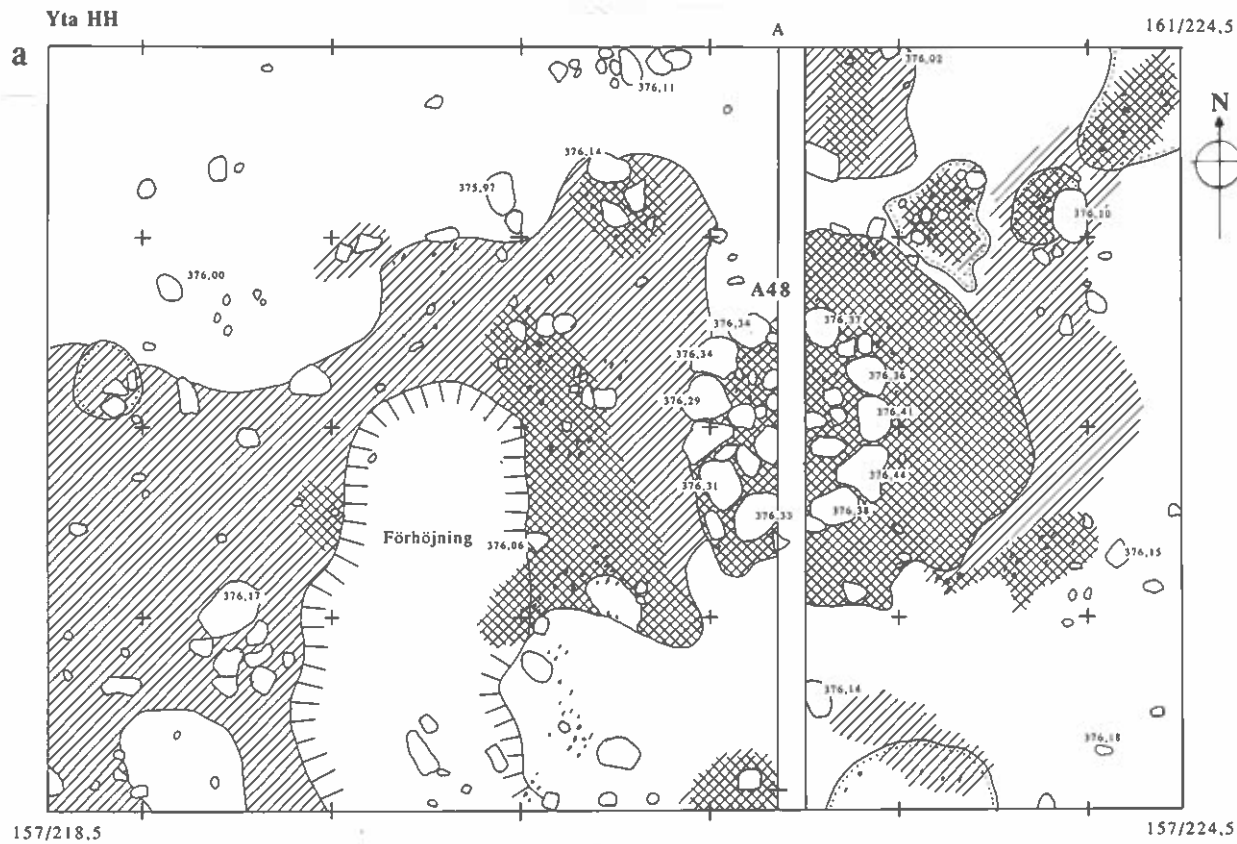
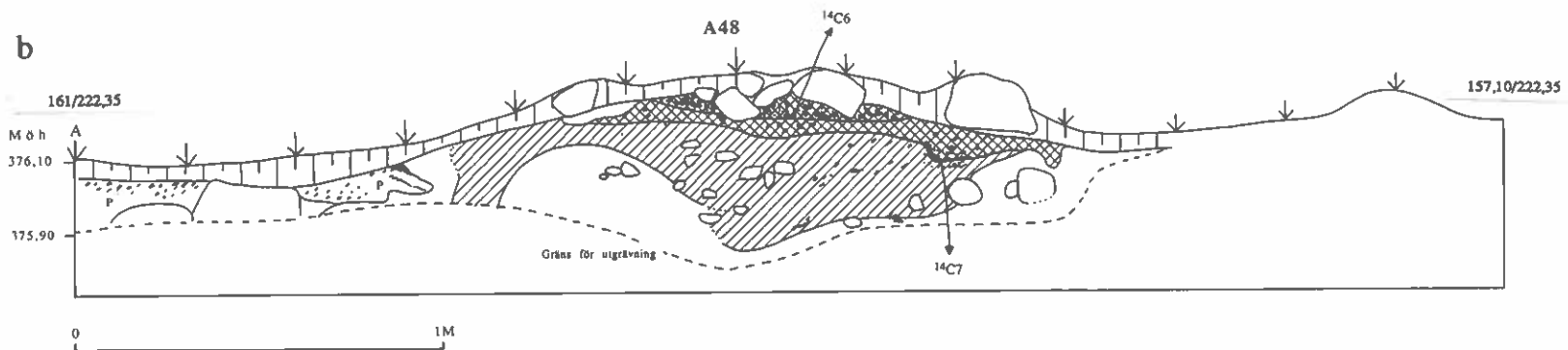

Fig. 15a-b. (a) yta HH samt A 48, plan Rn 1, (b) profil genom A 48. Ritning av Bengt Olav Käck samt Lars Liedgren.

Wallerströms slutsatser angående blekjordsbildningen måste därför bedömas som felaktiga (se Wallerström 1976).

8.3. Fynd från de större ytorna AA-HH samt meterrutor

Fynden från åkermarken är av samma karaktär som i t.ex. det oplöjda området i väster. Dock kan man säga att benen är sämre bevarade pga av att de flyttats fram och tillbaka i samband med plöjningen.

Övervägande delen av fynden uppträdde i och i anslutning till potatislandens, där också höga fosfatvärden är konstaterade. Betesmarken väster om Moskoselvägen kunde endast uppvisa små fyndmängder.

De mest vanliga fyndkategorierna är obr ben (63% av meterrutorna), tegel (52%), kritpipsfragm (35%), planglas (33%), porslin (31%), järnspikar och buteljglas (vardera 28%), br ben (21%) samt eldslagningsflinta (20%).

De obrända benen har till övervägande delen artbestämts till ren, många av benen är mörkgröna. Öväntat ofta påträffades brända ben i rutorna. Benen kan ha bränts i samband med eldstäderna men kan möjligen även ha ett äldre ursprung.

Tegel/br lera förekom i många rutor men med de största mängderna i och i anslutning till potatislandens. I ruta 060/269 påträffades delar av ett överstycke till en spiselkrans, ornerad med vulster (bild 9:1).

Glaset som påträffats består av planglas av olika kulörer, buteljglas av olika kulörer, glas från drickesbägare, apoteksglas samt pressglas. En del av glaset som framkom var eldpåverkat. Några bitar av glasslagg påträffades också i anslutning till potatislandens, vanligen av blå nyans.

Planglasets tillsammans med teglet utgör goda indikationer på nybyggarnas kyrkstugor. Dessa båda kategoriernas spridningsmönster samstämmer väl. Av 28 meterrutor med planglas förekommer tegel i 23 rutor. Förhållandet indikerar tydligt att nybyggarnas kyrkstugor legat främst i en halvcirkel V-Ö om den sista kyrkan.

Kritpipsfragmenten domineras av släta pipskaft och huvuden (t.ex. bild 8:1, 8:4). Ett mindre antal pipfragment har spår av dekorer. Piporna är praktiskt taget alla vita, något fragment av svart och tegelrött skaft förekommer dock (t.ex. bild 8:8). På några pipor finns stämplor, bl.a. Stockholm (bild 8:7).

Porslin förekommer främst med tryckt dekor i olika nyanser (t.ex. bild 9:3). Några fragment av troligen fajans, med målade dekor, har påträffats i anslutning till potatislandens södra delar. Endast ett fåtal bitar av lerkrus framkom i anslutning till de fyra östligaste potatislandens.

Eldslagningsflintan förekommer i många olika kulörer och former, i en del fall med kalcinerad yta. I ett fall kan troligen en bössflinta identifieras (bild 9:5).

Fem mynt påträffades (varav två i yta EE). Dessa utgörs av ett silver- samt fyra kopparmynt. Det äldsta präglat 1666 (bild 9:2) och det yngsta 1803.

Det äldsta fyndet från utgrävningarna 1992 utgörs av en mycket liten skrapa av ljus kvartsit (bild 9:6). Denna bör vara av betydligt äldre datum.

Mycket få föremål som direkt kan knytas till samisk aktivitet påträffades. Till dessa hör ett yxformigt hänge av brons (bild 9:7) samt enstaka fynd av bronsbleck.

Intressant är ett fynd av en bit sintrad lera från ruta 090/229. Materialet liknar det som brukar förekomma i samband med smidesgropar.

Sammanfattningsvis kan konstateras att i den plöjda jorden finns material som kommer från bosättningarna på marknadsplatsen. Senare tiders gödning och deponering återspeglas mycket lite i materialet. En mycket stor del av fynden från åkermarken torde dock härröra från tiden före 1820.

8.4. Fyndförteckning

Här upptas samtliga fynd som påträffades vid 1992 års undersökning. Förteckningen inleds med de större ytorna AA-HH, därefter redovisas fynd från meterrutor. Koordinatangivelse refererar till SV hörnet av meterruta eller exakt koordinat. Observera att endast de tre sista siffrorna i rikets koordinatsystem används. Höjden refererar till höjd över havet med utgångspunkt i ovan angiven fixpunkt.

8.4.1 Fynd från yta AA

8.4.1.1. Numrerade fynd

- F. 1. 5 fragm. av järnbleck, 6,15 g, koord 151,76/375,58, 375,29 m öh.
- F. 2. 2 fragm. av kritpipsskaft, 1,6 g, koord 152,95/375,05, 375,33 m öh.
- F. 3. 1 fragm. av kritpipsskaft, 0,85 g, koord 153,60/375,25, 375,37 m öh.
- F. 4. 1 bit svagt grönt buteljglas, 1,55 g, koord 153,38/375,76, 375,35 m öh.
- F. 5. 1 fragm. av kritpipshuvud med stjärnorning, 4,25 g, koord 153,72/375,24, 375,36 m öh.
- F. 6. 1 fragm. av kritpipsskaft, 2,6 g, koord 154,20/375,07, 375,40 m öh.
- F. 7. 1 avslag?, kvartsit?, 0,15 g, koord 154,46/375,20, 375,42 m öh.
- F. 8. 1 platt blybit, 5,1 g, ruta 154/375.
- F. 9. 1 bit svagt grönt planglas, 0,65 g, ruta 154/375.
- F. 10. En bit av botten till grön butelj, 16,2 g, koord 154,58/375,43, 375,37 m öh.
- F. 24. 1 fragm. av kritpipsskaft, 3 g, koord 151,90/374,28.

8.4.1.2. Övriga fynd

Ruta 151/375

- 1 fragm. br ben, 0,15 g.
- 2 bitar tegel, 0,9 g.

Ruta 152/375

- 15 bitar tegel, 28,4 g.
- 1 fragm. br ben, 0,15 g.

Ruta 153/375

- 2 bitar tegel, 27,05 g.
- 3 fragm. obr ben, 21,75 g.

Ruta 154/375

- 4 bitar tegel, 0,95 g.
- 1 fragm. obr ben, 3,7 g.

Ruta 154/376

- 1 fragm. obr ben, 9,5 g.

8.4.2. fynd från yta BB

8.4.2.1. Numrerade fynd

- F. 11. 1 bit eldslagningsflinta, med spår av cortex, 2,95 g, koord 108,26/393,52, 375,56 m öh.

- F. 12. 1 mynningsbit till lerkrus, brun glasyr, 4,4 g, 3 fragm. av kritpipsskaft, 4,2 g, 1 bit eldslagningsflinta, 2,9 g, 1 järnten, 3,35 g, ruta 108/393.
- F. 13. 1 bit eldslagningsflinta, m spår av cortex, 1,25 g, koord 108,50/394,81, 375,71 m öh.
- F. 14. 1 fragm. av lerkrus, som ovan, 1,35 g, koord 108,79/394,04, 375,62 m öh.
- F. 15. 1 fragm. av lerkrus, som ovan, 3,4 g, koord 108,24/394,15, 375,65 m öh.
- F. 16. 1 fragm. av lerkrus, som ovan, 3,15 g, koord 108,36/394,13, 375,65 m öh.
- F. 17. 1 fragm. av kritpipsskaft, 3,15 g, koord 108,64/394,02, 375,63 m öh.
- F. 18. 1 fragm. av kritpipsskaft, 1,15 g, koord 108,64/394,34, 375,62 m öh.
- F. 19. 5 fragm. av lerkrus, dito som ovan, 3,5 g, ruta 108/394.
- F. 20. 1 fragm. av kritpipsskaft, 2,7 g, ruta 109/393.
- F. 21. 1 bit delvis kolat trä, 5,25 g, ruta 108/394.
- F. 22. 1 bottendel av drejat lerkrus, insida gulbrun glasyr, 8,7 g, koord 108,68/394,42, 375,61 m ö h.
- F. 23. 1 fragm. av kritpipshuvud, nedre delen, 1,8 g, ruta 108/393.
- F. 25. 1 fragm. av kritpipsskaft, 3,8 g, koord 107,20/394,03, 375,56 m öh.
- F. 26. 2 bitar vitt porslin, varav en randbit, 15,75 g, koord 111,52/390,50, 375,45 m öh.
- F. 27. 1 fragm. av kritpipsskaft, 3,65 g, koord 107,08/393,24, 375,63 m öh.
- F. 28. 1 fragm. av kritpipsskaft, 5,9 g, koord 107,35/393,87, 375,52 m öh.
- F. 29. 1 fragm. av kritpipsskaft, 1,3 g, koord 107,05/394,15, 375,62 m öh.
- F. 30. 1 bit av skosnöre, läder, 0,9 g, koord 111,35/390,82, 375,47 m öh.
- F. 31. 1 bit vitt porslin, randbit, 10,75 g, koord 110,98/390,10, 375,52 m öh.
- F. 32. 1 fragm. av kritpipsskaft, 3,4 g, koord 107,29/393,97, 375,53 m öh.
- F. 33. 1 fragm. av kritpipsskaft, 3,75 g, koord 107,94/393,75, 375,57 m öh.
- F. 34. 3 bitar av lerkrus, som ovan, 9,55 g, koord 107,72/394,30, 375,65 m öh.
- F. 35. 1 del av lerkrus, 8,35 g, koord 107,65/394,58, 375,81 m öh.

8.4.2.2. Övriga fynd

Ruta 106/390

- 1 järnspik, 2g.
 1 hästskosöm, 16,1 g.
 11 fragm. obr ben, 0,75 g.

Ruta 106/391

- 2 fragm. obr ben, 1,75 g.

Ruta 106/392

- 3 fragm. obr ben, 28,75 g.

Ruta 106/394

- 1 fragm. av kritpipsskaft, 0,15 g.
 2 fragm. obr ben, 8,9 g.

Ruta 106/395

- 1 fragm. obr ben, 2,05 g.

Ruta 107/392

- 4 fragm. obr ben, 21,05 g.

Ruta 107/393

- En mängd obr ben, 486,5 g.

Ruta 107/394

- En mängd obr ben, 298 g.

Ruta 107/395

1 fragm. obr_ben, 2,05 g.

Ruta 108/391

1 fragm. obr_ben, 15,5 g.

Ruta 108/392

6 fragm. obr_ben, 29,9 g.

Ruta 108/393

En mängd obr_ben, 333 g.

Ruta 108/394

En mängd obr_ben, 1134 g.

Ruta 108/395

12 fragm. obr_ben, 31,6 g.

Ruta 109/392

1 fragm. obr_ben, 0,65 g.

Ruta 109/393

17 fragm obr_ben, 51,85 g.

Ruta 110/390

1 fragm. av horn?, 7,5 g.

Ruta 110/393

1 fragm. obr_ben, 2,35 g.

Ruta 110/394

2 fragm. obr_ben, 61,85 g.

Ruta 111/390

3 fragm obr_ben, 24,8 g.

Ruta 111/392

1 fragm obr_ben, 0,75 g.

Ruta 111/393

1 fragmentarisk tand, 0,55 g.

8.4.3. Fynd från yta DD

Ruta 009/407

13 bitar porcelain m inslag av rosa dekor, 6,5 g.

8 fragm. obr ben, 35,75 g.

Ruta 009/408

6 bitar tegel, 46,5 g.

2 bitar porslin, 0,2 g.

1 fragm. br ben, 0,45 g.

5 fragm. obr ben, 35,2 g.

Ruta 009/410

1 fragm. obr ben, 4,95 g.

1 fragm. br ben, 0,45 g.

Ruta 009/411

2 fragm. obr ben, 3,6 g.

8.4.4. Fynd från yta EE

8.4.4.1. Fynd i Plöjskikt

Ruta 120/289, plöjskikt

1 rund bronsknapp, 13 mm i diam, 4,25 g.

1 rundad järnplatta, 24 mm i diam, 4,25 g.

1 järnspik samt 2 fragmentariska spikar, 10,6 g.

13 fragm. av kritpipsskaft, 16,57 g.

5 fragm. av kritpipshuvud, 5,05 g.

12 bitar av eldslagningsflinta, några bitar delvis kalcinerade, 68,8 g.

1 skrapa av ljus kvartsit, 17x12x5 mm, 1,4 g.

4 bitar planglas, varav tre gröna, 4,05 g.

1 bit dekorerat pressglas, 11,3 g.

6 bitar buteljglas, varav fem i gulgrön nyans, 4,1 g.

1 bit smält. blått glas, 0,35 g.

2 fragm. av glaserat lergods, gulgrön glasyr, 4,2 g.

1 bit porslin, 0,14 g.

En mängd tegelbitar, 703 g.

38 fragm. br ben, 10,4 g.

22 fragm. obr ben, 70,2 g.

Ruta 120/290, plöjskikt

1 bronsmynt, 1/6 öre, årtal 1667, 6,65 g.

13 fragm. av kritpipsskaft, 13,6 g.

1 fragm. av kritpipsskaft, ornerat med franska liljan.

4 fragm. av kritpipshuvud, 1,3 g.

10 bitar av eldslagningsflinta, 14,95 g.

6 hela eller delar av spikar, 13,75 g.

4 bitar porslin, varav en med spår av tryckt dekor, 1,15 g.

8 bitar gulgrönt planglas, 2,9 g.

2 bitar gulgrönt buteljglas, 1,6 g.

Tegel, en mängd bitar, 372 g.

42 fragm. av br ben, 8,75 g.

29 fragm. av obr ben, 56,4 g.

1 obr tand, 3,05 g.

Ruta 121/289, plöjskikt

10 fragm. av kritpipsskaft, 13,65 g.

3 fragm. av kritpipshuvud, 1,15 g.
 2 bitar gulgrönt planglas, 2,25 g.
 1 fragm. av vitt porslin med guldkant, 0,55 g.
 3 bitar eldslagningsflinta, 9,25 g.
 2 järnspikar, 9,1 g.
 1 platt järnfragm., 3,1 g.
Tegelbitar, 396 g.
 32 fragm. br ben, 12,35 g.
 8 fragm. obr ben, 22,45 g.
 1 bit av horn (ren), 39 g.

Ruta 121/290, plöjskikt

19 fragm. av kritpipsskaft, 21,1 g.
 8 fragm. av kritpipshuvuden, 8,05 g.
 1 fragm. av svart kritpipsskaft med tryckt dekor runt skaftet, 1,34 g.
 1 fragm. av kritpipsskaft med ordet "Stockholm" intryckt runt skaftet, 2,1 g.
 1 fragm. av kritpipshuvud med vulstdekor, 1,1 g.
 2 järnspikar, 21,5 g.
 1 hästkosöm, 6,1 g.
 4 fragm av spikar, 4,9 g.
 4 bitar porslin, varav en med blå rand, 1,1 g.
 15 bitar gulgrönt planglas, 7,75 g.
 9 bitar buteljglas, ofärgat och gulgrönt, 5,55 g.
 3 bitar eldpåverkat glas, 1,1 g.
 8 bitar eldslagningsflinta, 4,9 g.
Tegelbitar, 207 g.
 Ca 225 fragm. av br ben, 35,4 g.
 50 fragm. av obr ben, 100 g.

8.4.4.2. Fynd vid rensning av ytan före ritning

Ruta 120/289

16 bitar tegel, 20,2 g.
 3 järnfragm. 1,05 g.

Ruta 120/290

1 bit grönt planglas, 5,6 g.
 7 bitar tegel, 20,85 g.
 2 fragm. br ben, 0,5 g.
 23 fragm. obr ben, 136,45 g.

Ruta 121/289

1 bit av kritpipshuvud, 0,65 g.
 2 bitar eldslagningsflinta varav den ena kraftigt kalcinerad, 2,65 g.
 2 bitar tegel, 1,45 g.
 7 fragm. br ben, 0,85 g.
 2 fragm. obr ben, 0,85 g.

Ruta 121/290

1 fragm. av kritpipa, delar av huvud samt skaft, stämplad, 6,1 g.
 1 fragm. av kritpipsskaft, 1,84 g.
 1 bit av eldslagningsflinta, delvis kalcinerad, 0,7 g.
 4 bitar av grönt planglas, 2,15 g.
 4 bitar av br lera/tegel, 2,25 g.
 3 bitar obr ben, 3,8 g.

11 fragm. br ben, 1,4 g.

8.4.4.3. Fynd i A 117

A117, SV-delen

1 bronsmynt, 1/2 skilling, Gustav IV Adolf, år 1803, 13,95 g.

3 järnspikar, 31,1 g.

5 bitar eldslagningsflinta, 22,6 g.

5 bitar gulgrönt planglas, 2 g.

1 bit vitt buteljglas.

6 bitar eldpåverkat glas, 3,75 g.

1 bit porlin, 1,1 g.

2 fragm. av kritpipshuvud, båda med dekor, 0,5 g.

4 fragm. av kritpipshuvud, 8,7 g.

15 fragm. av kritpipsskaft, 17,75 g.

1 bit br porlin?, 0,45 g.

25 mindre bitar av tegel, 122,75 g.

100-tal fragm. br ben, 18,8 g.

42 fragm. obr ben, 84,15 g.

A 117, SÖ-delen

1 bronsfjäder, 0,65 g.

1 bit fönsterbly, 6,7 g.

3 järnspikar, 22,5 g.

2 fragm. av järnspikar, 4,9 g.

1 järnbleck, 2,1 g.

1 fragm. av kritpipsskaft, 0,75 g.

4 fragm. av kritpipshuvud, 1,95 g.

10 bitar planglas, varav nio i gröna kulörer, 8,35 g.

1 bit grönt buteljglas, 0,3 g.

8 bitar eldslagningsflinta, 8,35 g.

Tegelbitar, 92,2 g.

69 fragm. br ben, 11,15 g.

31 fragm. obr ben, 98,25 g.

8.4.4.4. Fynd i A 118

A118, NV-delen

75-tal tegelbitar, 347 g.

1 bit eldslagningsflinta, 0,35 g.

10 fragm. br ben, 1,6 g.

1 obr ben, 11,1 g.

A118, NÖ-delen

7 fragm av kritpipsskaft, 7,3 g.

1 yxformigt hänge, koppar?, 1,75 g.

1 bit eldslagningsflinta, 1,2 g.

1 glassmälta i tre bitar, grönt glas, 12,2 g.

100-tal tegelbitar, 839 g.

10 fragm. br ben, 1,35 g.

8.4.4.5. Fynd troligen från potatisland i anslutning till yta EE

2 delar av kritpipshuvuden, båda ornerade, 11,75 g.

2 bitar vitt porlin, 3,7 g.

3 bitar blågrön slagg, 4,05 g.

8.4.5. Fynd från yta FF**Ruta 186/312**

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,7 g, koord 186,61/312,36, 375,75 m öh.
14 fragm. obr. ben., 54 g, koord 186,15/312,85, 375,66 m öh.

Ruta 186/315

3 bitar tegel, 1,45 g.

Ruta 186/316

1 fragm. obr. ben., 2,85 g.

Ruta 186/317

4 bitar tegel, 5,65 g.
5 fragm. obr. ben., 33,55 g.

Ruta 186/318

1 fragm. av kritpipshuvud, 1,15 g.
1 bit gul-grönt buteljglas, 5,65 g.
1 bit ofärgat, vinklat glas, 2,1 g.
21 bitar tegel, 34,4 g.
2 fragm. obr. ben., 2,95 g.

Ruta 186/319

3 bitar ofärgat buteljglas, 1,9 g.
4 fragm. obr. ben., 38,45 g.

Ruta 187/312

1 fragm. obr. ben., 6,4 g.

Ruta 187/314

1 fragm. obr. ben., 4,25 g.

Ruta 187/316

10 fragm. obr. ben., 202,9 g.

Ruta 187/317

3 fragm. obr. ben., 36,4 g.

Ruta 188/314

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,4 g, koord 188,23/314,70, 375,87 m öh.
1 fragm. av kritpipsskaft, 2,2 g, koord 188,35/314,25, 375,82 m öh.
3 järnfragm., 3 g.

Ruta 188/315

2 järnfragm., randbitar till behållare, 2,2 g.
1 bit tegel, 79,4 g.
2 fragm. obr. ben, 6,9 g.

Ruta 188/316

9 fragm. obr. ben, 239,4 g.

Ruta 188/319

6 fragm. obr. ben, 53,35 g.

Ruta 189/313

1 fragm. obr. ben, 5,6 g.

Ruta 189/318

7 fragm. obr. ben, 71,2 g.

Ruta 190/314

1 större järnspik, 384 g, koord 190,12/314,79, 375,84 m öh.

Ruta 190/319

1 järnspik, 3,1 g, koord 190,88/319,9 g, 375,96 m öh.

Ruta 191/317

2 bitar obr. ben, 16,6 g.
1 tand, 1,85 g.

Ruta 191/319

1 järnknyv, intakt tånge, 29,95 g, koord 191,49/319,81, 375,94 m öh.
1 nött skenjärn? med vidhängande spik, till skakel, 311,15 g, koord 191,30/319,80, 375,96 m öh.

8.4.6. Fynd från yta GG**Ruta 200/215**

1 fragm. av obr. ben, 5,1 g.

Ruta 201/216

15 bitar tegel, 36,05 g.

Ruta 201/217

3 bitar planglas, grönt, 5 g, koord 201,29/217,14, 374,15 m öh.

Ruta 202/217

1 fragm. av kritpipshuvud, nedre delen helt ornerad med vulster, 2,65 g, koord 202,42/217,47, 374,54 m öh.

1 fragm. av kritpipshuvud (ej samma som ovan), 0,5 g.

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,85 g.

1 bit planglas, gulgrönt, 1,55 g.

60-tal bitar tegel, 135,85 g.

Ruta 203/216

3 fragm. av obr_ben, 17,6 g.

Ruta 204/216

1 fragm. obr_ben, 9,45 g.

Ruta 204/219

1 fragm. av obr_ben, 28,45 g.

8.4.7. Fynd från yta HH**Ruta 157/221**

5 bitar av kritpipshuvud, 6,65 g.

Ruta 157/222

5 fragm. obr_ben, 8,3 g.

Ruta 157/223

2 bitar tegel, 20,3 g.

Ruta 158/221

1 fragm. obr_ben, 18,35 g.

Ruta 158/222, koord 158,62/222,6, fynd under sten, 376,09 m öh

Ett fragm. obr_ben, 7,2 g.

Ruta 159/219

1 fragm. obr_ben, 5,2 g.

Ruta 159/220

3 bitar tegel, 1,65 g.

Ruta 159/221

1 bronsknapp, 2,1 g.

1 fragm. obr_ben, 16,35 g.

Ruta 159/222

En bit bössflinta?, 0,75 g.

Ruta 159/223

1 fragm. obr ben, 2,5 g.

Ruta 159/224

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,15 g, koord. 1959,31/224,26, 376,13 m öh.

Ruta 160/220

9 bitar tegel, 10,65 g.

Ruta 160/221

4 bitar tegel, 4,25 g.

1 fragm. av kritpipshuvud, randdel med dekor, 0,45 g.

2 fragm. obr ben, 9,4 g.

Ruta 160/223

1 bit tegel, 3,65 g.

3 fragm. obr ben, 14 g.

Ruta 160/224

1 fragm. obr ben, 6,2 g.

8.4.8. Fynd från meterrutor

Ruta 020/329, åkermark, plöjskikt delvis borttaget, 0,13-0,24 m dj

2 bitar eldslagningsflinta, 3,1 g.

1 järnspik, 15 g.

Tegelbitar, 102,9 g.

4 fragm. obr ben, 23,35 g.

Ruta 020/349, åkermark, plöjskikt 0,18-0,21 m dj

1 bit tegel, 3,5 g.

1 bit ofärgat planglas, 0,15 g.

Ruta 020/369, åkermark, plöjskikt 0,22-0,23 m dj

1 fragm. obr ben, 1,85 g.

Ruta 020/389, åkermark, plöjskikt 0,13-0,22 m dj

1 bit tegel, 5,45 g.

1 bit vitt porcelain, 0,1 g.

Ruta 020/409, åkermark, plöjskikt 0,2-0,22 m dj

6 fragm. obr ben, 20,55 g.

Ruta 040/289, åkermark, plöjskikt 0,23-0,24 m dj

6 bitar tegel, 6 g.

1 bit drejad keramik (bottendel till kärl), 1,5 g.

2 fragm. av kritpipshuvud, 1,9 g.

1 fragm. av kritpipsskaft, 0,4 g.
 1 järnknapp, 1,9 g.
 1 bit vitt porcelain, randbit, 0,2 g.
 2 bitar planglas, 1,45 g.
 2 bitar buteljglas, 2,7 g.
 4 fragm. obr ben, 11 g.

Ruta 040/329, åkermark, plöjskikt 0,2-0,21 m dj

1 hästkosöm, 3,8 g.
 1 bit porcelain m tryckt, blå dekor, 0,25 g.
 7 bitar tegel, 12,1 g.

Ruta 050/239, åkermark, plöjskikt 0,06-0,1 m dj

2 bitar tegel, 14,7 g.
 1 järnkrampa, 78,15 g.
 1 fragm. obr ben, 4,7 g.

Ruta 050/249, åkermark, plöjskikt 0,12-0,16 m dj

1 del av fickur, brons, mellanparti, delvis sönderklippt, 15,25 g.
 3 bitar vitt porcelain, 11,15 g.
 1 järnspik, 7,65 g.
 6 fragmentariska järnspikar, 5 g.
 5 bitar planglas, 3,8 g.
 4 bitar, tunt, buktigt glas, 0,45 g.
 1 bit fajans?, bottendel till kärl, 1 g.
 1 bit smält glas, 0,15 g.

Ruta 060/230, åkermark, plöjskikt 0,16-0,22 m dj

2 fragm. av kritpipsskaft, 1,35 g.
 1 hästkosöm, 6,8 g.
 1 bit ofärgat buteljglas, 0,95 g.
 2 bitar eldpåverkat glas, 0,8 g.
 1 bit omvikt bronsbleck, 1,3 g.
Tegel, 348 g.
 1 fragm. obr ben, 6 g.

Ruta 060/239, åkermark, plöjskikt 0,18-0,2 m dj

1 järnspik, 6,65 g.
 2 bitar vitt porcelain, 8,65 g.
 1 bit fajans?, 1,2 g.
 1 bit grönt planglas, 1,25 g.
 1 bit plant glas, svartmålat på en sida, 1,05 g.
 2 bitar tegel, 3,3 g.
 3 fragm. obr ben, 9,3 g.
 1 fragm. br ben, 0,45 g.

Ruta 060/249, åkermark, plöjskikt 0,18-0,21 m dj

1 bronsknapp/nit, 2,8 g.
 1 fragm. av rektangulärt tennlock, 2,3 g.
 1 bit buteljglas, blågrönt, 0,5 g.
 2 bitar smält glas, 2,05 g.
 1 fragm. av järnspik, 2,95 g.
 1 fragm. av kritpipshuvud, nedre parti, stämpel, HS eller SH, 2,55 g.
 50-tal tegelbitar, 184 g.

1 fragm. obr ben, 11,6 g.

Ruta 060/269, åkermark, plöjskikt 0,15-0,2 m dj

En del av spiselkrans, dekoration till överdel, bränd lera, 168,35 g.

En del till överdel eller underdel till öppen spis, br lera m gulvit bemålning, 109,95 g.

15 tegelbitar, 89,15 g.

2 bitar vitt porcelain, varav en med tryckt brun dekor, 2,4 g.

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,55 g.

3 bitar ofärgat planglas, 2,4 g.

2 fragm. obr ben, 2,35 g.

1 tand, 1,85 g.

Ruta 060/289, åkermark, plöjskikt 0,2 m dj, potatisland

10 fragm. av kritpipsskaft, 20,3 g.

2 fragm. av kritpipshuvud, 2,8 g.

3 bitar tegel, 3,2 g.

5 bitar porcelain, varav två med tryckt lila dekor och en med målad grön och blå dekor, 10,3 g.

1 bit fajans, randbit, blå färgspår, 2 g.

7 bitar buteljglas, varierande kulörer, 12,15 g.

6 bitar planglas varav en eldpåverkad, 3 g.

2 fragm. av järnspikar/hästkösöm, 2 g.

1 hästkösöm, 3,5 g.

1 bit blå slagg, 0,05 g.

8 fragm. br ben, 1,3 g.

13 fragm. obr ben, 39,7 g.

Ruta 060/309, åkermark, plöjskikt 0,2-0,24 m, kant av potatisland

6 fragm. av kritpipsskaft, 7,75 g.

2 fragm. av kritpipshuvud, varav en med vulstörnering, 1,55 g.

1 bit eldslagningsflinta, kalcinerad, 1,55 g.

2 bitar vitt porcelain, 2,05 g.

2 fragmentariska spikar, 3,3 g.

1 hästkösöm, 5,4 g.

20 bitar planglas, mest ljusgröna, 12,7 g.

5 bitar buteljglas, varierande kulör, 9,95 g.

2 bitar blåaktig glasmassa, 1,25 g.

en mängd tegelbitar, 1120 g.

23 fragm. br ben, 7,85 g.

28 fragm. obr ben, 100,45 g.

Ruta 060/329, åkermark, plöjskikt 0,19-0,21 m dj

1 fragm. av kritpipsskaft, änddel, 2,3 g.

1 bit brunglaserat gods, 2,05 g.

1 fragm. av vit porcelinshank, 0,6 g.

1 bit eldslagningsflinta?, kalcinerad, 0,15 g

1 järnpuns, 111,35 g.

1 del av järnspik, 2,8 g.

6 bitar planglas, varierande gröna kulörer, 5,2 g.

1 fragm. av glasflaska, randbit med slipad insida, 4,3 g.

Ett 60-tal tegelbitar, 98,15 g.

21 fragm. obr ben, 98,7 g.

Ruta 060/349, åkermark, plöjskikt 0,22-0,23 m dj, delvis gammalt dike

1 bronsmynt, 1 öre, Adolf Fredrik, år 1760, 13,8 g.

2 fragm. av kritpipsskaft, 4,5 g.

2 fragm. av kritpipshuvud, 2,25 g.
 1 bit vitt porcelain, 0,25 g.
 1 bit eldslagningsflinta, 0,8 g.
 8 fragm. br ben, 2,4 g.
 23 fragm. obr ben, 43,25 g.

Ruta 060/369, åkermark, plöjskikt 0,2-0,22 m dj

2 fragm. av kritpipsskaft, 4,65 g.
 1 bit buteljglas, mörkgrönt, 11,3 g.
 1 bit rött färgpigment?, 0,1 g.
 5 fragm. obr ben, 22,45 g.

Ruta 060/389, åkermark, plöjskikt 0,16-0,23 m dj

1 fragm. av kritpipshuvud, ca halva kvar, 5,55 g.
 1 fragm. av kritpipsskaft, 1,3 g.
 1 bit delvis kalcinerad eldslagningsflinta, 3,7 g.
 1 randbit av vitt porcelain, 0,25 g.
 27 fragm. obr ben, 118,75 g.

Ruta 060/399, åkermark, plöjskikt 0,15-0,18 m dj

2 bitar porcelain, båda med tryckt blå dekor, olika kärl, 8,2 g.
 1 järnspik, 3,9 g.
 1 bit slagg eller gråblå glasmassa, 1,2 g.
 8 fragm. obr ben, 67,6 g.

Ruta 060/409, åkermark, plöjskikt 0,13-0,17 m

5 bitar porcelain, varav en med blå dekor, Gustavsberg, 9,4 g.
 2 bitar färgat buteljglas, 5,95 g.
 3 bitar tegel, 106,7 g.
 4 fragm. obr ben, 15,05 g.

Ruta 060/429, åkermark, plöjskikt 0,1-0,15 m

5 bitar tegel, 2 g.
 2 tunna, ofärgade och buktiga glasbitar, 0,35 g.
 1 metallknapp, 2,55 g.
 1 fragm. av obr ben, 2,7 g.

Ruta 070/224, åkermark, plöjskikt 0,2-0,22 m dj

Tegel, en mängd bitar, 810 g.
 6 fragm. kritpipsskaft, 6,8 g.
 3 bitar av tunt bronsbleck, 4,25 g.
 3 järnspikar samt ett fragm. av dito, 18,8 g.
 2 bitar planglas, svagt grönt, 0,65 g.
 2 fragm. ofärgat, buktigt glas, 0,5 g.
 1 fragm. obr ben, 0,95 g.

Ruta 070/229, åkermark, plöjskikt 0,17-0,3 m dj, delvis i gammalt dike

2 fragm. av kritpipsskaft, 3,7g.
 8 tegelbitar, varav en med utslätad yta, möjligen lergods, 21,7 g.
 2 bitar planglas, svagt grön kulör, 1,35 g.
 1 järnspik, 2,75 g.
 1 del av kedjelänk, järn, 22,95 g.

Ruta 070/239, åkermark, plöjskikt delvis i gammalt dike, ca 0,2 m dj

4 fragm. av kritpipsskaft, 5,6 g.
 3 bitar, buktigt, ofärgat glas, 3,6 g.
 1 bit planglas, eldpåverkat?, 0,35 g.
 2 bitar eldslagningsflinta, 1,65 g.
 1 hästkosöm, 6,55 g.
 1 järnspik, 10,2 g.
 15 bitar tegel, 37,6 g.
 2 fragm. br ben, 0,8 g

Ruta 070/249, åkermark, plöjskikt 0,17-0,2 m dj

1 fragm. av järnbleck, 1,85 g.
 2 bitar buktigt glas, matt på utsidan, 1,9 g.
 1 bit grönt buteliglas, 0,47 g.
 1 järnten (trol. spik), 17,5 g.
 6 bitar tegel, 9,4 g.
 2 fragm. br ben, 0,25 g.

Ruta 080/219, åkermark, plöjskikt delvis skadat, 0,25-0,3 m dj

2 bitar buteliglas, 5,2 g.
 1 bit eldslagningsflinta, 0,8 g.
 2 fragm. obr ben, 0,95 g.

Ruta 080/229, åkermark, plöjskikt 0,15-0,27 m dj

4 fragm. av kritpipsskaft, 6,6 g.
 2 järnspikar, 10,1 g.
 1 järnring till länk?, 0,7 g.
 3 bitar ofärgat glas, till dricksglas, 3,3 g.
 5 bitar porcelain, varav en med tryckt blå dekor, 4,75 g.
 3 bitar eldslagningsflinta, något kalcinerade, 7,85 g.
 1 bit ljus, grönblå slagg/glas, 0,3 g.
Tegelbitar, 311,25 g.
 2 fragm. br ben, 0,35 g.
 7 fragm. obr ben, 17,2 g.

Ruta 080/239, åkermark, plöjskikt 0,16-0,2 m dj, i potatisland

1 fragm. av kritpipsskaft, 5,35 g.
 2 fragm. av kritpipshuvud, 0,5 g.
 9 fragm. porcelain varav två med tryckt blå dekor, en bit med fin svala, 11,5 g.
 1 bit fajans?, 1,05 g.
 2 bitar grönt buteliglas, 1,6 g.
 4 bitar ofärgat, buktigt glas, varav två bitar har sintrat ihop, 2,95 g.
 3 bitar planglas, 1,25 g.
 1 järnten, 2,8 g.
 En mängd tegelbitar, 880 g.
 4 fragm. obr ben, 7,9 g.

Ruta 080/249, åkermark, plöjskikt 0,13-0,22 m dj, potatisland

1 fragm. av kritpipsskaft, 0,6 g.
 2 bitar vitt porcelain, varav en med blå, tryckt dekor, 2,3 g.
 2 bitar planglas, varierande kulörer, 1,2 g.
 2 bitar ofärgat, buktigt glas, 0,85 g.
 1 järnspik, 6,9 g.
 17 tegelbitar, 103 g.
 2 fragm. obr ben, 3 g.

Ruta 080/289, åkermark, plöjskikt 0,17-0,2 m dj, mellan potatisland

1 fragm. av kritpipsskaft, 8,2 g.
 8 fragm. av planglas, mest ljusgrönt, 4 g.
 2 bitar buteljglas (brunt-gulbrunt), 4,5 g.
 1 bit av porslinshank, rosa glasyr, 0,75 g.
 1 järnspik, 2,95 g.
 2 bitar eldslagningsflinta, 7,15 g.
Tegel, 82 g.
 1 bit gråsvart, slipad skiffer, 0,55 g.
 5 fragm. br ben, 1,8 g.

Ruta 080/329, åkermark, plöjskikt 0,18 m dj

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,3 g.
 1 fragm. av järnbleck, 1,8 g.
 1 bit vitt porslin m blå, målad dekor, 0,3 g.
 1 bit planglas, grönt, 0,45 g.
 1 bit slagen? kvartsit, svallad, 5,3 g.
 4 tegelbitar, 4,05 g.
 3 fragm. br ben, 0,95 g.
 6 fragm. obr ben, 32,45 g.

Ruta 090/219, åkermark, plöjskikt 0,17-0,22 m dj

4 bitar tegel, 10,85 g.
 2 bitar vitt porslin, 0,4 g.

Ruta 090/229, åkermark, plöjskikt 0,16-0,20 m dj

1 bit eldslagningsflinta, 0,65 g.
 1 bit ofärgat planglas, 0,15 g.
 2 bitar av porslinsfigur, vit glasyr med blå bemålning, 5,75 g.
 2 bitar vitt porslin, varav en m blå målad dekor och en m blå tryckt dekor, 1,25 g.
 1 bit fajans?, 2,2 g.
 2 järnspikar, 18,75 g.
 1 bit lerslagg av typ som brukar sammanhänga med smide, 16,5 g.
 2 fragm. obr ben, 6,55 g.

Ruta 099/229, åkermark, plöjskikt 0,17-0,24 m dj

14 bitar tegel, 68,5 g.
 1 del av strigel (del av blad samt tånge), 7,65 g.
 1 bit ofärgat planglas, 1,35 g.
 1 bit grönt buteljglas, 1,05 g.
 1 bit porslin med tryckt blå dekor, 0,15 g.
 5 fragm. obr ben, 14,9 g.

Ruta 100/219, åkermark, plöjskikt 0,16-0,23 m dj

30 bitar tegel, 48,2 g.
 1 fragm. obr ben, 1,95 g.

Ruta 100/249, åkermark, plöjskikt 0,17-0,18 m dj, kant av potatisland

2 bitar grönt buteljglas, 1,9 g.
 2 bitar tegel, 1,2 g.

Ruta 100/269, åkermark, plöjskikt 0,2-0,3 m dj, potatisland

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,4 g.
 1 fragm. av kritpipshuvud, 0,7 g.
 1 bit porcelain med tryckt, lila dekor, 2,25 g.
 2 bitar porcelain, 1,9 g.
 1 knapp med fyra hål, obest mtrl, 0,85 g.
 1 bit grönt buteljglas, 1,6 g.
 1 bit ofärgat glas med vulster, 0,55 g.
 4 bitar planglas varav tre gulgröna, 3,1 g.
 1 järnspik, 4,8 g.
 38 bitar tegel, 180 g.
 4 fragm. obr ben, 19,3 g.

Ruta 100/289, åkermark, plöjskikt 0,2-0,23 m dj, potatisland

3 spikar, 37,15 g.
 4 fragm. av spikar, 9 g.
 12 fragm. av kritpipsskaft, 10,1 g.
 4 fragm. av kritpipshuvud, 1,7 g.
 12 bitar eldslagningsflinta (varav fyra med cortex eller kalcinering), 17,55 g.
 1 bit porcelain, 0,7 g.
 1 bit lergods med glasyr?, 0,35 g.
 13 bitar planglas, varierande kulörer, 8,45 g.
 8 bitar buteljglas, varierande kulör, 9,4 g.
 1 bit eldpåverkat glas, 0,38 g.
 1 bit glasslagg, 0,2 g.
 En större mängd tegelbitar, 868 g.
 13 fragm. br ben, 3,15 g.
 15 fragm. obr ben, 34,15 g.

Ruta 100/309, åkermark, plöjskikt 0,15-0,2 m dj, potatisland

60-tal bitar tegel, 488,75 g.
 1 fragm. av kritpipsskaft, 1,8 g.
 1 bit grönt planglas, 0,55 g.
 1 bit gulgrönt buteljglas, 0,95 g.
 1 bit glacerat gods (röd och vit glasyr), 1,75 g.
 22 fragm. obr ben, 168,9 g, ett fragm. av käke med tand, 13,85 g.
 2 tänder, 6,15 g.
 4 fragm. br ben, 1,75 g.

Ruta 100/329, åkermark, plöjskikt 0,15-0,2 m dj, potatisland

2 fragm. av kritpipsskaft, 3,2 g.
 1 fragm. av kritpipshuvud, 5,45 g.
 1 bit porcelain, 0,8 g.
 1 bit av hank, fajans?, 0,9 g.
 1 bit svagt grönt planglas, 0,7 g.
 1 bit blå slagg?, 0,25 g.
 2 bitar tegel, 0,4 g.
 3 fragm. obr ben, 8,5 g.

Ruta 100/349, åkermark, plöjskikt 0,09-0,16 m dj

11 fragm. obr ben, 53,45 g.
 1 bit av svagt grönt/blått buteljglas, 1,35 g.

Ruta 100/369, åkermark, plöjskikt 0,12-0,15 m dj

1 bit eldslagningsflinta, 4,6 g.
 1 bit ofärgat planglas, 0,6 g.

1 bit tegel, 1,05 g.
11 fragm. obr_ben, 3,80 g.

Ruta 100/389, skogsmark

2 bitar tegel, 29,5 g.
1 fragm. av kritpipshuvud, 2,0 g.
63 fragm. obr_ben, 459 g.

Ruta 100/409, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 120/209, åkermark, plöjskikt 0,14-0,15 m dj

1 järnfragm., 3,25 g.
4 bitar planglas, 24,2 g.
2 bitar porcelain, varav en med tryckt blå dekor, 1,7 g.
1 bit tegel, 22,6 g.
8 fragm. obr_ben, 10,35 g.

Ruta 120/229, åkermark, plöjskikt 0,2 m dj, potatisland

1 bit gul-grönt planglas, 3,85 g.
1 bit ofärgat, tunt och buktigt glas, 0,45 g.
1 bit grönt butelglas, 0,8 g.
6 bitar tegel, 8,5 g.
1 järnspik, 1,85 g.
11 fragm. obr_ben, 32,4 g.

Ruta 120/249, åkermark, plöjskikt 0,2-0,25 m dj, potatisland

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,4 g.

Ruta 120/329, åkermark, plöjskikt 0,12-0,18 m dj

1 bit eldslagningsflinta, 1,4 g.
1 bit tegel, 0,5 g.

Ruta 139/229, åkermark, plöjskikt 0,12-0,22 m dj

1 bit porcelain, 0,55 g.
2 bitar br_lera, 2,15 g.
5 fragm. obr_ben, 16,5 g.
1 tand, 3,2 g.

Ruta 140/109, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 140/129, betesmark

1 obr_ben, 9,2 g.

Ruta 140/149, betesmark

1 platt järnten, 16,1 g.
1 bit eldslagningsflinta, kalcinerad, 4,1 g.

Ruta 140/169, skogsmark

1 matkniv, järn, närmast intakt, 18,15 g.

1 järnspik, 6,65 g.
 3 fragm. br ben, 1 g.
 3 fragm. obr ben, 5,6 g.

Ruta 140/209, åkermark, plöjskikt 0,18-0,2 m dj

5 fragm. obr ben, 15,25 g.

Ruta 140/249, åkermark, plöjskikt 0,15-0,2 m dj

2 fragm. obr ben, 2,9 g.

Ruta 140/269, åkermark, plöjskikt 0,14-0,2 m dj

1 bit planglas, svagt grönt, 0,7 g.
 1 bit buteliglas, grönt, 0,45 g.
 1 fragm. av kritpipsskaft, 0,9 g.
 2 fragm. obr ben, 7,1 g.

Ruta 140/289, plöjskikt i kant av brukningsväg, 0,14-0,2 m dj

1 silvermynt, Karl XI, årtal 1666, 0,85 g.
 4 fragm. av kritpipsskaft, 6,2 g.
 1 fragm. av kritpipshuvud, 2,4 g.
 4 tegelbitar, 8,45 g.
 1 järnfragm.?, 2,05 g.
 5 fragm. obr ben, 13,4 g
 2 fragm. br ben, 0,1 g.

Ruta 140/309, åkermark, plöjskikt 0,12-0,22 m dj, delvis bortschaktat

2 bitar vitt porslin (kaffekopp?), 6,7 g.
 1 bit grönt buteliglas, 1,0 g.
 20 fragm. obr ben, 61,95 g.
 1 tand, 2,25 g.

Ruta 140/329, åkermark, plöjskikt 0,11-0,18 m dj

1 hästkosöm, 6,3 g.
 1 bit grönt buteliglas, 0,75 g.
 1 bit kalcinerad flinta, 0,65 g.
 3 fragm. obr ben, 5,7 g.

Ruta 140/349, åkermark, plöjskikt helt bortschaktat

Fyndtom.

Ruta 140/369, åkermark, spår av plöjskikt kvar, intill 0,05 m dj

Fyndtom.

Ruta 140/389, skogsmark, kant mot åker

Fyndtom.

Ruta 150/119, kant av fossil åker, skogsmark

2 fragm. av kritpipsskaft, 5,6 g.
 1 bit br lera, 2,4 g.

Ruta 150/139, skogsmark

1 fragm. av kritpipshuvud, 0,25 g.
 3 bitar eldslagningsflinta, 1,65 g.
 4 bitar tegel, 11,95 g.
 4 fragm. obr ben, 7,9 g.
 11 fragm. br ben, 5,2 g.

Ruta 150/159, skogsmark

1 fragm. av obr ben, 3,15 g.

Ruta 160/109, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 160/129, fossil åkeryta, plöjskikt 0,11-0,19 m dj, nu skogsmark

Fyndtom.

Ruta 160/149, betesmark

Fyndtom.

Ruta 160/169, skogsmark

Tegel, koord 160,15/169,70 (inom en radie av 10 cm), 546,65 g.
 1 fiskkrök av järn, m hulling, 1,55 g.

Ruta 160/209, skogsmark

23 fragm. av obr ben, 55 g.

Ruta 170/139, gräns mot fossil åkeryta, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 170/159, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 180/109, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 180/129, fossil åker, plöjskikt 0,1-0,16 m dj, nu skogsmark

Fyndtom.

Ruta 180/149, åkermark, plöjskikt 0,08-0,1 m dj

2 järnspikar, 9,25 g.
 3 recenta spikar samt en fragmentarisk, 5,8 g.
 2 fragm. av tand, 1,05 g.

Ruta 180/169, åkermark, plöjskikt 0,1-0,13 m dj

10 bitar porcelain, tryckt, lila dekor, 15,2 g.

Ruta 180/189, skogsmark i anslutning till väg

Fyndtom.

Ruta 180/209, skogsmark

2 fragm. av recenta ben, 10,55 g.

Ruta 180/229, skogsmark

1 bit tegel, 0,4 g.

Ruta 180/249, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 180/270, åkermark, plöjskikt 0,13-0,2 m dj, delvis borttaget

3 fragm. av kritpipsskaft, 6,55 g.

4 bitar ofärgat planglas, 1,3 g.

6 bitar buteljglas, varierande kulörer, 6,25 g

2 fragm. br ben, 0,6 g.

15 fragm. obr ben, 75,9 g.

Ruta 180/289, åkermark, rester av plöjskikt 0,04-0,07 m dj

2 fragm. br ben, 0,35 g.

1 bit planglas, svagt grönt, 0,5 g.

Ruta 180/309, omrörd jord 0,1-0,18 m dj, kant av åkermark

1 bronsmynt, 1 öre, KM, år 1724, 3,2 g.

3 fragm. av kritpipsskaft, 1,8 g.

1 bit eldslagningsflinta, kalcinerad, 4,5 g.

3 bitar buteljglas, brunt-grönt, 3,9 g.

1 järnspik, 2,3 g.

Tegel, 483 g.

3 fragm. br ben, 2,8 g.

2 fragm. obr ben, 2,1 g.

Ruta 180/329, skogsmark

1 bit tegel, 18,95 g.

5 bitar skoläder, 21,45 g.

7 fragm. av obr ben, 18,15 g.

Ruta 180/349, skogsmark

2 fragm. obr ben, 3,15 g.

Ruta 220/269, skogsmark

Fyndtom.

Ruta 220/289, skogsmark

Större delen av en butelj, ofärgat glas, 238,65 g.

3 fragm. obr ben, 10,25 g.

Ruta 220/309, skogsmark

Fyndtom.

8.4.9. Ytplockade fynd från hela området

Ruta 058/303, åker, potatisland

1 bit porcelain, tryckt lila blomsterdekor, 5,15 g, koord 058,75/303,12, ytfynd i potatisland.

Ruta 059/369, åkermark

1 del av gångjärn, 34,1 g, koord 059,90/369,12, metalldetektorfynd.

Ruta 061/310, åkermark, potatisland

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,5 g, koord 061,08/310,87, ytfynd i potatisland.

Ruta 100/388, skogsmark

1 järnspik, 1,45 g, koord 100,35/388,96, metalldetektorfynd i torv.

Ruta 100/388, skogsmark

1 järnspik, 11,85 g, 1 järnten, 13,15 g, koord 100,15/388,93, fynd med metalldetektor, omedelbart under torvyta.

Ruta 100/388, skogsmark

1 fragm. av kritpipsskaft, 1,85 g, 1 järnspik, 8,9 g, koord 100,53/388,91, metalldetektorfynd omedelbart under torv.

Ruta 100/390, skogsmark

1 kedjelänk, järn, 15,3 g, koord 100,05/390,41, metalldetektorfynd i torv.

Ruta 102/387, skogsmark

1 spetsdel av knivblad, 15,7 g, 1 omvikt bronsbleck m nithål, 9 g, metalldetektorfynd i torv.

Ruta 102/390, skogsmark

1 ståltråd med vidhängande avbruten järnten med hål, 21,5 g, koord 102,25/390,77, metalldetektorfynd i torv.

Ruta 104/279, åkermark

1 bit planglas, ljusgrönt, 1,7 g, koord 104,83/279,77, ytfynd i hjulspår.

Ruta 109/230, åkermark, potatisland

1 randdel, glaceraf gods, insida med röd och gulvit färg i band, 28,1 g, koord 109,23/230,25, ytfynd i potatisland.

Ruta 109/281, åkermark

1 järnfot till bronskärl, 86 g, koord 109,20/281,58, ytfynd i hjulspår.

Ruta 109/281, åkermark

1 fragm. av kritpipsskaft, 0,95 g, koord 109,68/281,44, ytfynd i hjulspår.

Ruta 122/249, åkermark, potatisland

1 porcelainshuyud, figurin, 3,5 g, 1 bottendel till kruka, fajans?, 12,87 g, koord. 122,02/249,90, ytfynd i potatisland.

Ruta 140/139, betesmark

1 hästsko m sex kvarsittande hästskosömmar, 443,1 g, koord 140,90/139,95, fynd i torvskikt med metalldetektor.

Ruta 149/248, åkermark

2 fragm. av kritpipsskaft, 2,15 g, koord 149,90/248,77, ytfynd i hjulspår.

Ruta 180/311, skogsmark

1 yxegg, 177,45 g, koord 180,60/311,53, ytfynd.

Ruta 180/311, skogsmark

1 yxegg, 177,45 g, koord 180,60/311,53, ytfynd.

8.4.10. Prover**8.4.10.1. ¹⁴C-prover**

Prov nr 1, A 117, yta EE, kolblandad jord, 76 g (se profilritning).
Prov nr 2, A 117, yta EE, kolblandad jord, 76 g, (se planritning).
Prov nr 3, A 117, yta EE, kolblandad jord, 37 g (se profilritning).
Prov nr 4, A 118, yta EE, kolblandad jord, 103 g (se profilritning).
Prov nr 5, A 48, yta HH, kolblandad jord, 120 g (se planritning).
Prov nr 6, A 48, yta HH, kolblandad jord, 107 g (se profilritning).
Prov nr 7, A 48, yta HH, kolblandad jord, 51 g (se profilritning).

8.4.10.2. Makrofossilprover

A 117, yta EE, en 3 l-påse jord.
A 118, yta EE, en 3 l-påse jord.

8.5. Osteologiska bestämningar**8.5.1. Inledning**

Det i denna rapport bearbetade benmaterialet från gamla marknadsplatsen, Raä 471, Arvidsjaur socken, Lappland, omfattar djurben daterade till Johan III:s tid och framåt. Några ben av människa har ej påträffats. Materialet omfattar fynd från hela 1992 års utgrävningsområde, arbetet utfört av Silvermuseet i Arjeplog.

Det osteologiska arbetet har utförts vid Norrbottens museum och vad gäller benfragmenten av fågel, bäver, säl och räv har dessa sänts till Osteologiska forskningslaboratoriet, OFL, vid Stockholms Universitet för korrelering.

8.5.2. Material och metod

8.5.2.1. Material

Sammanlagt rör det sig om 2129 fragment till en vikt av 6340 g. Det mesta av materialet är obränt och endast ett fåtal hela ben har påträffats. De latinska namn som anges i resultatlistan betecknar således, med några få undantag, fragment av identifierade skelettelement. I de fall där hela ben förekommer omnämns detta i resultatlistan.

Av det totala materialet utgörs 658 fragment (31%) eller 144 g (2%), av brända ben. Mest troligt rör det sig här om matavfall. Delar från hela skelett har påträffats, men vanligast är förekomsten av långa rörben.

Totalt har 288 fragment (13,5%) eller 3089 g (49%), gått att bestämma. Vid beräkningarna av dessa procenttal har alla fragment utom de som bara bestämts tillhöra däggdjur klassats som bestämda. Av det bestämda materialet är 41 fragment (14%) eller 20 g (1%), bränt material.

8.5.2.2. Metod

Benen låg i plastpåsar i kartonger och var väl rengjorda. Fynd- och anläggningsnummer var väl påskrivna på påsarna, varför svårigheter att hålla isär materialet ej har förelegat. Varje påse har gått igenom som en sluten enhet för att sedan bli sammanlänkade med varandra i en sammanställning.

Det föreligger svårigheter att särskilja älg och ren. Endast hela ben eller ben med typiska artkaraktärer har kunnat artbestämmas. De ben där minsta tveksamhet råder eller där typiska artkaraktärer ej kan skönjas, har klassificerats som "älg eller ren" (*Alces alces/Rangifer tarandus*).

De fragment av fågel, bäver, säl och räv som påträffats i materialet har bedömts med hjälp av referenssamlingen vid OFL. Ordet slakt återfinns i resultatlistan, vilket betyder att man tydligt kan se tecken efter slakten av djuren på benfragmentet.

För att åldersbedöma ett djurbensmaterial på bästa sätt måste man titta på tidpunkten för sammanväxningen hos olika ben-element, och på tiden för tändernas frambrott. För en korrekt bedömning krävs dock hela skelett.

Till grund för bedömningen av detta material har Habermehl (1975) och Silver (1969) använts. Habermehl berör åldersbedömningen av husdjur, och här har tabellerna för nötboskap använts för de fragment av ren som varit unga.

Ålder enligt Silver har beräknats utifrån de äldre djurbesättningarna, eftersom dessa torde ha haft mera likartade livsbetingelser som det här aktuella materialet. Silver har endast tillämpats vad gäller åldersbedömningen av fårbenen.

Generellt gäller för alla djur att hanen är större och kraftigare än honan, men för att rätt kunna könsbedöma ett skelett krävs att alla kroppsdelar finns representerade. Vid könsbedömning tittar man på längd, bredd och form hos vissa lämpliga skelettelement.

För att kunna mankhöjdsberäkna ett djurbensmaterial behövs att det påträffas hela långa rörben eller hela mellanhands- och mellanfotsben. Några sådana har tyvärr inte påträffats i detta material, varför någon mankhöjdsberäkning ej har varit möjlig att genomföra.

Vid mindberäkningar för detta material har överarmsben och skenben använts.

8.5.3. Resultat

Materialet omfattar 2129 fragment med en vikt av 6340 g. Av detta är 658 fragment (31%), eller 144 g (2%), brända fragment. De djur som påträffats i materialet är fågel (*Aves species*), troligen rör det sig om tjäder (*Tetrao urogallus*), älg (*Alces alces*), bäver (*Castor fiber*), får (*Ovis aries*), säl (*Phocidae species*), ren (*Rangifer tarandus*) och räv (*Vulpes vulpes*). Några fragment av fisk har ej påträffats.

De olika arternas procentuella fördelning grundat på antalet fragment och vikt är följande. För att ge en tydligare fördelning har alla fragment av säl, räv, bäver, tjäder (?) och älg/ren slagits samman till en grupp.

Art	Frag	Vikt, g
<i>Alces alces</i>	1 %	4 %
<i>Ovis aries</i>	10 %	5 %
<i>Rangifer tarandus</i>	86 %	89 %
Övriga arter	3 %	2 %
Summa:	100%	100%

8.5.3.1. Åldersbedömning

Totalt har 10 fragment av ren gått att åldersbedöma. De är ännu ej färdigväxta. Av dessa är 6 fragment från kotor, men eftersom kotorna växer samman sent, vid 4-5 års ålder, är dessa inte speciellt lämpliga att göra en åldersbedömning på.

Övriga ben; två armbågsben, ett strålben och ett mellanhandsben, ger en ålder av yngre än c:a 3 år då de ej är färdigväxta. Jämförelser gjorda med Habermehl (1975).

Vad gäller benfragmenten av får kan sägas att några unga individer ej har påträffats. De överarmsben och skenben som kunnat åldersbedömas i materialet ger individer med en ålder av över c:a 18 månader. Jämförelser gjorda med Silver (1969).

8.5.3.2. Könsbedömning

Någon könsbedömning har ej varit möjlig att genomföra, eftersom några för ändamålet användbara ben ej har påträffats.

8.5.3.3. Mankhöjdsberäkning

Någon mankhöjdsberäkning har ej varit möjlig att genomföra, eftersom några för ändamålet användbara ben ej har påträffats.

8.5.3.4. Mindberäkning

Mindberäkningen ger vid handen följande fördelning. Ett djur av vardera säl, räv, bäver, tjäder och älg har påträffats i materialet. Totalt rör det sig om sju fragment.

Två individer av får har kunnat påvisas, eftersom det finns två nedre delar av vänster skenben och två nedre delar av vänster överarmsben i materialet. Vad gäller förekomsten av ren har fjorton individer kunnat konstateras, grundat på nedre delen av vänster överarmsben. Många av överarmsben är kluvna lodrätt. Det relativa antalet individer är därför svårt att säga.

8.5.3.5. Fågel

Ett enda fragment av fågel har påträffats. Det rör sig om en del av ett lårben. Av storleken och utseendet att döma rör det sig om en tjäder, men riktigt säker kan man ej vara eftersom de arttypiska karaktärer hos benfragmentet inte finns med på denna bit. Ålder och kön har ej varit möjligt att bedöma.

8.5.4. Ben med sjukliga förändringar

I det här genomgångna materialet har endast ett benfragment med sjukliga förändringar påträffats. Det är en ländkota av älg eller ren med osteofyter, extra benutväxter, vid kotkroppens kanter. Detta är vanligen en åldersförändring.

8.5.5. Slaktspår

Många av benfragmenten uppvisar märken efter slakt. Revbenen är avskurna, kotorna är kluvna och många av de långa rörbenen är mörkspaltade. Överarmsbenen av framförallt ren är till övervägande delen kluvna lodrätt. De olika typer av slakttekniker som använts förefaller vara skrap av knivar vid flåning och styckning, och hugg för att ta bort vissa extremitetsdelar.

8.5.6. Horn

Inga hela horn har påträffats i materialet, men de fragment som återfinns, härrör alla från ren. Deras storlek är ringa men de förefaller ej vara bearbetade.

8.5.7. Speciellt bearbetade ben

Någon förekomst av speciellt bearbetade ben föreligger ej. Inga spår efter hantverksproduktion eller dylikt har kunnat påvisas.

8.5.8. Sammanfattning

Totalt innehåller benmaterialet från Raä 471, Arjeplog, Arjeplog socken, Lappland, 2129 fragment och 6340 g fördelat på följande sätt:

Älg representeras i materialet av totalt tre fragment, alla från foten. Av älg eller ren har tre fragment påträffats. Det rör sig om fragment av lårben, ländkota och mellanhandsben. Bäver återfinns i materialet i form av en del av ett skulderblad. Från får finns i stort sett hela skelett representerade. Minst två individer har påträffats. Säl har också påträffats i materialet i form av en del av ett skulderblad.

Art	Frag	Vikt, g
Alces alces	3	118
Alces/Rangifer	3	28
Castor fiber	1	2
Ovis aries	24	166
Phocidae species	1	10
Rangifer tarandus	212	2731
Tetrao urogallus	1	2
Vulpes vulpes	1	2
Mammalia	1883	3281
Summa:	2129	6340

Ren är den största producenten av benmaterial i denna analys. Hela skelett verkar finnas representerade, då alla kroppens olika delar har påträffats. Mindberäkningen ger vid handen minst fjorton individer. Ett enda fragment av fågel har identifierats, en del av ett lårben, och det kommer troligen från tjäder. Räv har också identifierats i materialet. Det enda fragmentet kommer från tarmbenet.

8.5.9. Resultatlista

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
Yta AA					
151/375	br	Mammalia	indet	1	1
152/375	br	Mammalia	indet	1	1
153/375	obr	Rangifer tar.	metapodiale, diaf	1	10
	obr	Mammalia	ossa longa	2	10
154/375	obr	Mammalia	indet	1	3
154/376	obr	Rangifer tar.	ulna, sin, prox	1	9
Yta BB					
106/390	obr	Rangifer tar.	scapula, sin	1	12
	obr		sacrum, prox	1	12
	obr		ct, sin, hel	1	4
	obr	Mammalia	indet	7	6
106/391	obr	Mammalia	indet	2	2
106/392	obr	Rangifer tar.	mandibula, dx	1	24
106/394	obr	Rangifer tar.	vc, juv, slakt	1	5
	obr	Mammalia	indet	1	4
106/395	obr	Rangifer tar.	vc, juv, slakt	1	2
107/392	obr	Phocidae sp.	scapula, dx	1	10
	obr	Mammalia	indet	2	10
107/393	obr	Rangifer tar.	cornu	1	24
	obr		pm/m, mjölk tand	1	2

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
107/393	obr		<i>pm</i>	1	2
	obr		<i>m III</i>	2	4
	obr		<i>m III</i>	1	2
	obr		<i>mandibula, proc</i>	1	2
	obr		<i>mandibula</i>	4	4
	obr		<i>humerus, sin, dist</i>	3	78
	obr		<i>humerus, s/d, diaf</i>	1	12
	obr		<i>axis, dens, juv</i>	1	4
	obr		<i>acetabulum, sin</i>	3	28
	obr		<i>femur, s/d, diaf</i>	2	14
	obr		<i>calcaneus, dx</i>	1	24
	obr		<i>talus, dx, hel</i>	1	8
	obr		<i>metapodiale, s/d</i>	4	40
	obr		<i>sesamoidea</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	4
	obr		<i>scapula</i>	3	28
	obr		<i>vert. frag</i>	4	8
	obr		<i>ilium, dx</i>	1	10
	obr		<i>acetabulum, s/d</i>	1	4
	obr		<i>ossa longa</i>	14	100
	obr		<i>indet</i>	42	82
107/394	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	1	28
	obr		<i>humerus, dx, dist</i>	1	54
	obr		<i>humerus, s/d, diaf</i>	1	26
	obr		<i>scapula, sin, slakt</i>	3	26
	obr		<i>femur, dx, prox</i>	1	10
	obr		<i>ilium, dx</i>	2	40
	obr		<i>phalanx I, hel</i>	1	6
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>scapula, s/d</i>	2	10
	obr		<i>ossa longa</i>	7	48
	obr		<i>indet</i>	23	50
107/395	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	2
108/391	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>tibia, s/d, dist</i>	1	15
108/392	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>acetabulum, dx</i>	1	8
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>craniefrag</i>	1	4
	obr		<i>indet</i>	4	18
108/393	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>pars petrosa, dx</i>	1	2
	obr		<i>mandibula, sin</i>	1	2
	obr		<i>mandibula, frag</i>	1	2
	obr		<i>dentes, frag</i>	3	6
	obr		<i>humerus, dx, dist</i>	1	46
	obr		<i>ilium, frag</i>	2	20
	obr		<i>tibia, s/d, dist</i>	1	10
	obr		<i>calcaneus, sin, hel</i>	1	18
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>craniefrag</i>	4	14
	obr		<i>humerus, s/d, prox</i>	1	10
	obr		<i>vc, frag</i>	1	2
	obr		<i>costae</i>	2	2
	obr		<i>acetabulum, frag</i>	1	4
	obr		<i>femur, s/d, prox</i>	2	6

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
108/393	obr		<i>ossa longa</i>	14	94
	obr		<i>indet</i>	68	95
108/394	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>mandibula, dx</i>	1	6
	obr		<i>scapula, s/d</i>	1	4
	obr		<i>tibia, s/d, dist</i>	1	24
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>mandibula, sin</i>	1	26
	obr		<i>mandibula, frag</i>	1	2
	obr		<i>dentes, juv</i>	1	2
	obr		<i>pm</i>	6	14
	obr		<i>m</i>	5	14
	obr		<i>m III</i>	1	2
	obr		<i>humerus, sin, dist</i>	2	62
	obr		<i>humerus, dx, dist</i>	1	18
	obr		<i>scapula, sin</i>	1	6
	obr		<i>axis, kluven</i>	1	12
	obr		<i>vt, proc spin</i>	2	12
	obr		<i>ilium + acetab. sin</i>	1	44
	obr		<i>acetabulum</i>	1	2
	obr		<i>femur, s/d, prox</i>	3	18
	obr		<i>tibia, s/d, dist</i>	1	30
	obr		<i>ct, sin, hel</i>	1	6
	obr		<i>metatarsale, sin</i>	1	24
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>mandibula, frag</i>	4	10
	obr		<i>scapula, frag</i>	4	24
	obr		<i>costae</i>	27	46
	obr		<i>vc, frag</i>	3	8
	obr		<i>ossa longa</i>	51	460
	obr		<i>indet</i>	261	152
108/395	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>femur, s/d, prox</i>	1	6
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>scapula, frag</i>	1	2
	obr		<i>vert, frag</i>	1	2
	obr		<i>indet</i>	9	20
109/392	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
109/393	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>metacarpale, s/d</i>	1	12
	obr		<i>scapula, sin</i>	1	10
	obr		<i>acetabulum, s/d</i>	1	6
	obr		<i>metapodiale, s/d</i>	1	4
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	12	20
109/394	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	1	10
	obr		<i>humerus, dx, dist</i>	3	86
	obr		<i>ilium, dx</i>	1	14
	obr		<i>tibia, s/d, dist</i>	1	12
	obr		<i>tibia, s/d, diaf</i>	1	32
	obr		<i>calcaneus, sin</i>	1	14
	obr		<i>metapodiale, s/d</i>	2	12
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	5	46
	obr		<i>indet</i>	20	15
110/390	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	7
110/393	obr	<i>Mammalia</i>	<i>tibia, s/d, dist</i>	1	3
110/394	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	1	44
	obr		<i>talus, dx, hel</i>	1	16

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
111/390	obr	<i>Alces alces</i>	<i>calcaneus, dx</i>	1	20
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	5
111/392	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
111/393	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>dentis</i>	1	1
Yta DD					
009/407	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	4	30
	obr		<i>indet</i>	4	5
009/408	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	2	28
	obr		<i>indet</i>	4	7
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
009/410	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	5
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
009/411	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	3
Yta EE					
120/289	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	6
	obr		<i>tibia, dx, dist</i>	1	16
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>ci, dx, hel</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>scapula, dx</i>	1	4
	obr		<i>costae</i>	1	2
	obr		<i>vc</i>	1	4
	obr		<i>ossa longa</i>	4	16
	obr		<i>indet</i>	12	20
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	1
	br		<i>indet</i>	37	9
120/290	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>m</i>	1	4
	obr		<i>phalanx IIII, dist</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	2	10
	obr		<i>acetabulum, sin</i>	1	4
	obr		<i>acetabulum, s/d</i>	1	2
	obr		<i>tibia, s/d, diaf</i>	1	8
	obr		<i>indet</i>	18	30
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	3	2
	br		<i>indet</i>	39	7
121/289	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>cornu</i>	1	39
	obr		<i>ci, sin, hel</i>	1	4
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	7	18
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	2	1
	br		<i>ossa longa</i>	7	3
	br		<i>indet</i>	24	8
121/290	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>scapula, dx</i>	1	12
	obr		<i>costae</i>	1	16
	obr		<i>atlas, frag</i>	2	12
	obr		<i>metapodiale, dist</i>	1	4
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	3	6
	obr		<i>vertfrag</i>	5	6
	obr		<i>calcaneus, dx</i>	1	4
	obr		<i>indet</i>	38	40
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	9	2
	br		<i>indet</i>	215	30

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
Fynd vid rensning yta EE					
120/290	obr	<i>Castor fiber</i>	<i>scapula, sin</i>	1	2
	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>radius, s/d, diaf</i>	1	10
	obr		<i>tibia, dx, dist</i>	1	14
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>radius, sin, prox</i>	1	20
	obr		<i>ulna, sin, hel, juv</i>	1	6
	obr		<i>scapula, dx</i>	1	6
	obr		<i>atlas, frag</i>	1	10
	obr		<i>vt, frag</i>	1	14
	obr		<i>ilium, dx</i>	1	16
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	4	32
	obr		<i>indet</i>	10	6
	br	<i>Mammalia</i>	<i>vt, frag</i>	1	1
	br		<i>costae</i>	1	1
121/289	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	1
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	7	1
121/290	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	4
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	12	2

A117 SV

	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	2	12
	obr		<i>acetabulum, sin</i>	3	12
	obr		<i>talus, sin, hel</i>	1	4
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>sacrum, frag</i>	1	10
	obr		<i>acetabulum, dx</i>	1	6
	obr		<i>femur, s/d</i>	1	8
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	5	6
	obr		<i>acetabulum, frag</i>	1	4
	obr		<i>indet</i>	25	22
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	6	2
	br		<i>metapodiale, dist</i>	1	2
	br		<i>indet</i>	115	14

A117 SÖ, öster om profilen

	obr	<i>Alces/Rangifer</i>	<i>metacarpale V, s/d</i>	1	2
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>radius, dx, prox</i>	1	14
	obr		<i>ulna, dx, prox, juv</i>	1	2
	obr		<i>acetabulum, dx</i>	1	10
	obr		<i>acetabulum, sin</i>	1	10
	obr		<i>femur, sin, dist</i>	1	10
	obr		<i>femur, s/d, prox</i>	1	2
	obr		<i>femur, s/d, diaf</i>	1	14
	obr		<i>tibia, sin, diaf</i>	1	12
	obr		<i>tibia, s/d, dist</i>	2	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	3	6
	obr		<i>acetabulum, s/d</i>	2	2
	obr		<i>indet</i>	14	14
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	68	12

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
A118 NV					
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	1	11
	br	<i>Mammalia</i>	<i>vert. epifys</i>	1	1
	br		<i>indet</i>	9	1
A118 NÖ					
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	1
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	2	1
	br		<i>indet</i>	6	2
Yta FF					
186/312	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, diaf</i>	1	16
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	14	38
186/316	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	3
186/317	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>tibia, sin, dist</i>	1	26
	obr		<i>talus, dx, hel</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	4
186/318	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	3
186/319	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	3	38
187/312	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	1	6
187/314	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	1	4
187/316	obr	<i>Alces alces</i>	<i>metatarsale, s/d</i>	1	82
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	62
	obr		<i>scapula, dx</i>	1	20
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	3	28
	obr		<i>indet</i>	4	11
187/317	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	24
	obr		<i>acetabulum, sin</i>	1	12
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
188/315	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	7
188/316	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>cornu</i>	1	76
	obr		<i>humerus, sin, dist</i>	2	70
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	12
	obr		<i>ossa longa</i>	3	84
188/319	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>calcaneus, sin, hel</i>	1	30
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	1	12
	obr		<i>indet</i>	4	11
189/313	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	5
189/318	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>atlas, frag</i>	1	6
	obr		<i>ilium + acetab, dx</i>	1	30
	obr		<i>metapodiale, s/d</i>	2	22
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	2	2
	obr		<i>indet</i>	2	12
191/317	obr	<i>Alces alces</i>	<i>talus, dx, hel</i>	1	16
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>dentes</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
Yta GG					
200/215	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	1	5
203/216	obr	<i>Alces/Rangifer</i>	<i>femur, sin, prox</i>	1	16
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	2
204/216	obr	<i>Alces/Rangifer</i>	<i>vl, osteofyter</i>	1	10
204/219	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	1	28
Yta HH					
157/222	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	1	6
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	4	2
158/221	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	18
159/219	obr	<i>Alces/Rangifer</i>	<i>acetabulum, dx</i>	1	5
159/221	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	1	16
159/223	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	2
160/221	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>phalanx, frag</i>	1	6
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	3
160/223	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>craniefrag</i>	1	2
	obr		<i>atlas, frag</i>	1	10
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	2
160/224	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>ulnam s/d, prox</i>	1	6
Meterrutor					
020/329	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>atlas, frag</i>	1	14
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	9
020/369	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	2
020/409	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	6	20
040/289	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	4	11
050/239	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>femur, s/d, dist</i>	1	5
060/230	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>costae</i>	1	6
060/239	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	9
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
060/249	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>acetabulum, sin</i>	1	12
060/269	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>pm</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	3
060/289	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	18
	obr		<i>metapodiale</i>	2	6
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	10	16
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	7	2
060/309	obr	<i>Aves sp.</i>	<i>femur, s/d, diaf</i>	1	2
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>acetabulum, s/d</i>	2	4
	obr		<i>femur, sin, prox</i>	1	16
	obr		<i>metapodiale, diaf</i>	1	40
	obr		<i>phalanx II</i>	1	6
	obr		<i>phalanx III</i>	1	4
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	2	2
	obr		<i>vl, proc trans</i>	1	2

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
060/309	obr		<i>indet</i>	17	24
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	6	2
	br		<i>indet</i>	17	6
060/329	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>vert coccygis</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>ossa longa</i>	6	70
	obr		<i>indet</i>	14	27
060/349	obr	<i>Vulpes vulpes</i>	<i>ischii, sin</i>	1	2
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>radius + ulna, dx</i>	1	6
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>scapula, frag</i>	1	2
	obr		<i>costae</i>	3	2
	obr		<i>indet</i>	17	31
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	8	3
060/369	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	5	22
060/389	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>ulna, s/d, diaf</i>	1	2
	obr		<i>ct, sin</i>	1	2
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>scapula, sin</i>	1	24
	obr		<i>acetabulum, sin</i>	1	10
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>humerus, frag</i>	2	16
	obr		<i>costae</i>	9	26
	obr		<i>vertfrag</i>	1	4
	obr		<i>indet</i>	11	35
060/399	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	38
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	6	29
060/409	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	4	15
060/429	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	3
070/224	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
070/239	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	1
070/249	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	1
080/219	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	1
	obr		<i>indet</i>	1	1
080/229	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>costae</i>	1	4
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	6	12
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	1
080/239	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	4	8
080/249	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	3
080/289	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	5	2
080/329	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	24
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	5	8
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	1
090/229	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	7
099/229	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	5	15
100/219	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>costae</i>	1	2
100/269	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	4	19
100/289	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	1	8
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>humerus, s/d, diaf</i>	1	4
	obr		<i>costae</i>	1	1
	obr		<i>indet</i>	9	21
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	12	3
100/309	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>m</i>	1	2
	obr		<i>scapula, dx</i>	1	4
	obr		<i>acetabulum, s/d</i>	1	2

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
100/309	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>cranium, kluvet</i>	1	108
	obr		<i>mandibula, dx</i>	1	16
	obr		<i>scapula, sin</i>	1	18
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	10
	obr		<i>indet</i>	16	27
	br	<i>Mammalia</i>	<i>costae</i>	1	1
	br		<i>indet</i>	3	1
100/329	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	8
100/349	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	1	38
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	9	15
100/369	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>phalanx I, hel</i>	1	4
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>scapula, frag</i>	1	7
	obr		<i>indet</i>	9	5
100/389	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>phalanx I, prox</i>	1	2
	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	2	38
	obr		<i>humerus, dx, dist</i>	2	60
	obr		<i>humerus, s/d, diaf</i>	2	36
	obr		<i>metacarpale, dx</i>	1	26
	obr		<i>atlas, juv</i>	1	10
	obr		<i>atlas, vuxen</i>	1	12
	obr		<i>vt, frag</i>	3	18
	obr		<i>femur, s/d, diaf</i>	3	38
	obr		<i>patella, sin, hel</i>	1	4
	obr		<i>metatarsale, sin</i>	1	44
	obr		<i>metatarsale, s/d</i>	1	22
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>scapula, frag</i>	8	38
	obr		<i>costae</i>	7	16
	obr		<i>vertifrag</i>	6	32
	obr		<i>lfs kotepifys</i>	1	2
	obr		<i>indet</i>	19	61
120/209	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	8	10
120/229	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, dx, dist</i>	1	16
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	10	16
139/229	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>pm</i>	1	3
	obr		<i>calcaneus, sin</i>	1	10
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	16
140/129	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>talus, dx</i>	1	9
140/169	obr	<i>Mammali</i>	<i>indet</i>	3	6
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	1	1
140/209	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	5	15
140/249	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	3
140/269	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	7
140/289	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	5	13
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	1
140/309	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>pm</i>	1	2
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>humerus, s/d, diaf</i>	2	22
	obr		<i>indet</i>	18	40
140/329	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	6
150/139	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	4	8
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	9	5
150/159	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, s/d, dist</i>	1	3
160/209	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	23	55

Yta/koord	Br/obr	Art/Klass/Fam	Skelettelement	Antal	Vikt, g
180/149	obr	<i>Mammalia</i>	<i>dentis</i>	1	1
180/209	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>costae</i>	1	4
	obr		<i>vert. coccygis</i>	1	6
180/270	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>humerus, sin, dist</i>	1	20
	obr		<i>costae</i>	1	4
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>coxae</i>	1	10
	obr		<i>indet</i>	12	42
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	1
180/289	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	1
180/309	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	2	2
	br	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	3
180/329	obr	<i>Rangifer tar.</i>	<i>ilium, dx</i>	1	10
	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	6	8
180/349	obr	<i>Ovis aries</i>	<i>femur, s/d, prox</i>	1	2
	obr		<i>tibia, s/d, dist</i>	1	6
220/289	obr	<i>Mammalia</i>	<i>indet</i>	3	10

8.6. Sammanfattning av arkeologisk förundersökning

8.6.1. Fyndsammansättning och fyndspridning

Huvudparten av fynden utgörs av obrända, i de flesta fall mörkbruna ben (se vidare osteologisk analys kap 8.5). Även en del brända ben har påträffats. Fragment av tegel eller bränd lera är också mycket vanliga, särskilt i den plöjda marken. I något fall har även delar av spiselkransar av lera påträffats. I de flesta rutor förekommer också planglas, buteljglas eller annat glas. En del porslin har påträffats, möjligen är en del av bitarna fajans. Det mesta av porslinet har tryckt dekor och har därför troligen tillförts under senare tid (1800-tal). En stor fyndkategori är också fragment av kritpipor, varav en del med ornering samt några med stämplor, bl.a. en med Stockholms-stämpel. Totalt påträffades fem mynt varav det äldsta präglat år 1666. Till sist påträffades även en del metallföremål och metallfragment.

I princip kan man utgå från att fyndspridningen speglar de ytor där bebyggelse förekommit. Med utgångspunkt i fynden kan man säga att den största fyndmängden inom den plöjda ytan förekommer inom det område som har höga fosfatvärden, ungefär det område som motsvaras av potatislanden. I skogsmarkerna i norr förekommer endast spridda fynd.

Inom ytan i betesmarken i NV undersöktes 17 meterrutor. Endast spridda fynd påträffades. 146 m², fördelade på sex ytor, undersöktes inom skogsområdena i norr och öster. Inom ytorna var före utgrävningen noterat ett antal osäkra huslämningar samt en härd. De osäkra husgrunderna kunde ej med säkerhet verifieras. I samtliga ytor (utom i område CC) påträffades däremot varierande mängder fynd av samma karaktär som inom det plöjda området, främst kritpipsfragment och obrända ben.

8.6.2. Avgränsning av fornlämning 471 samt sammanfattning av av 1992 års förundersökning

De arkeologiska undersökningarna vid gamla kyrk- och marknadsplatsen i Arvidsjaur genomfördes under augusti och september månader. Totalt undersöktes 243 m² 1992, fördelade med 86 m² i meterrutor samt 154 m² i större ytor. Sammanfattningsvis kan man konstatera att spridningen av olika typer av anläggningar, de arkeologiska fynden samt fosfatkarteringen visar att aktivitet förekommit inom en mycket stor yta omkring kyrkan. Med ett centrum vid den sista kyrkan kan ett primärt bebyggelseområde avgränsas, här finns: höga fosfater, förekomst av säkra anläggningar samt ett sekundärt bebyggelseområde där spridda fynd, delvis höga fosfater, osäkra anläggningar samt begränsade mängder fynd förekommer (fig. 16). Det första området begränsas av en radie dragen ca 140 m från centrum av kyrkplatsen, det andra av en cirkel med en radie av 210 m från centrum av kyrkplatsen.

9. Kostnadsberäkningar för de alternativa väg- vägsträckningarna

I det följande redogörs för fem olika förslag till vägsträckningar genom Raä nr 471: två är vägverkets (A, B), två har föreslagits av länsantikvarien (C, D). Ett alternativ redovisas av Silvermuseet (E).

Utgångspunkten för beräkningarna har varit de resultat som innevarande års kartering och utgrävning givit samt resultatet från tidigare års utgrävningar (se ovan). De markytor som berörs av vägdragning inom det primära och sekundära bebyggelseområdet bör totalundersökas (med totalundersökning menas här att all jord där det finns kulturspår avlägsnas och sållas samt att alla eventuella anläggningar undersöks). Vad gäller vägdragningar utanför detta område har ej några beräkningar gjorts. Här får ytorna granskas vid avbaningen av marken i samband med projekteringen.

Nedanstående beräkningar utgår från att en grovarbetare gräver 2 meterrutor per dag (sällning av ca 0,4 m³ jord) i åker och 4 meterrutor per dag i skogs- och betesmark. Talen har räknats fram med utgångspunkt i 1992 års utgrävningar. Man kan dock säga att detta är något högre beräkning än vad 1992 års utgrävningar visar. En hel del tid har dock gått till tillverkning av såll, ställningar, utsättning av rutor etc. En del av sådant arbete kommer ej att behövas vid en fortsatt undersökning. I beräkningarna anges endast grovarbetskraft i antal dagar eller månader. Till kostnaderna skall även läggas arkeologkostnad, rapporttid, analyser, fotoarbeten, arbetsmaterial etc. (för exempel på arkeologkostnad, alt D och E, och övriga kostnader se bilaga). En definitiv kalkyl för kostnaderna måste dock göras när det är klarlagt vilket av alternativen som skall genomföras.

Enligt uppgift från Ulf Eriksson (18/11-92) skall vägbanan ha en bredd av ca 9 m, medan den totala bredden på exploateringsytan ska ligga på ca 20 m. En zon på 5 m på vardera sidan av vägen har också redovisats, dvs. totalt 30 m. Om arbetsföretaget kräver mer än 20 m bredd för sina arbeten inom de avgränsade ytorna måste kalkylen göras om och dessa områden tilläggas (fig. 16-21).

GAMLA KYRK- OCH MARKNADSPLOTSEN
I ARVIDSJAUR, RÅÄ 471, ARVIDSJAUR
SOCKEN

KARTERING OCH UTGRÄVNING 1992 SAMT SAMMAN-
STÄLLNING AV UNDERSÖKNINGAR 1967 OCH 1970

AV LARS LIEDGREN

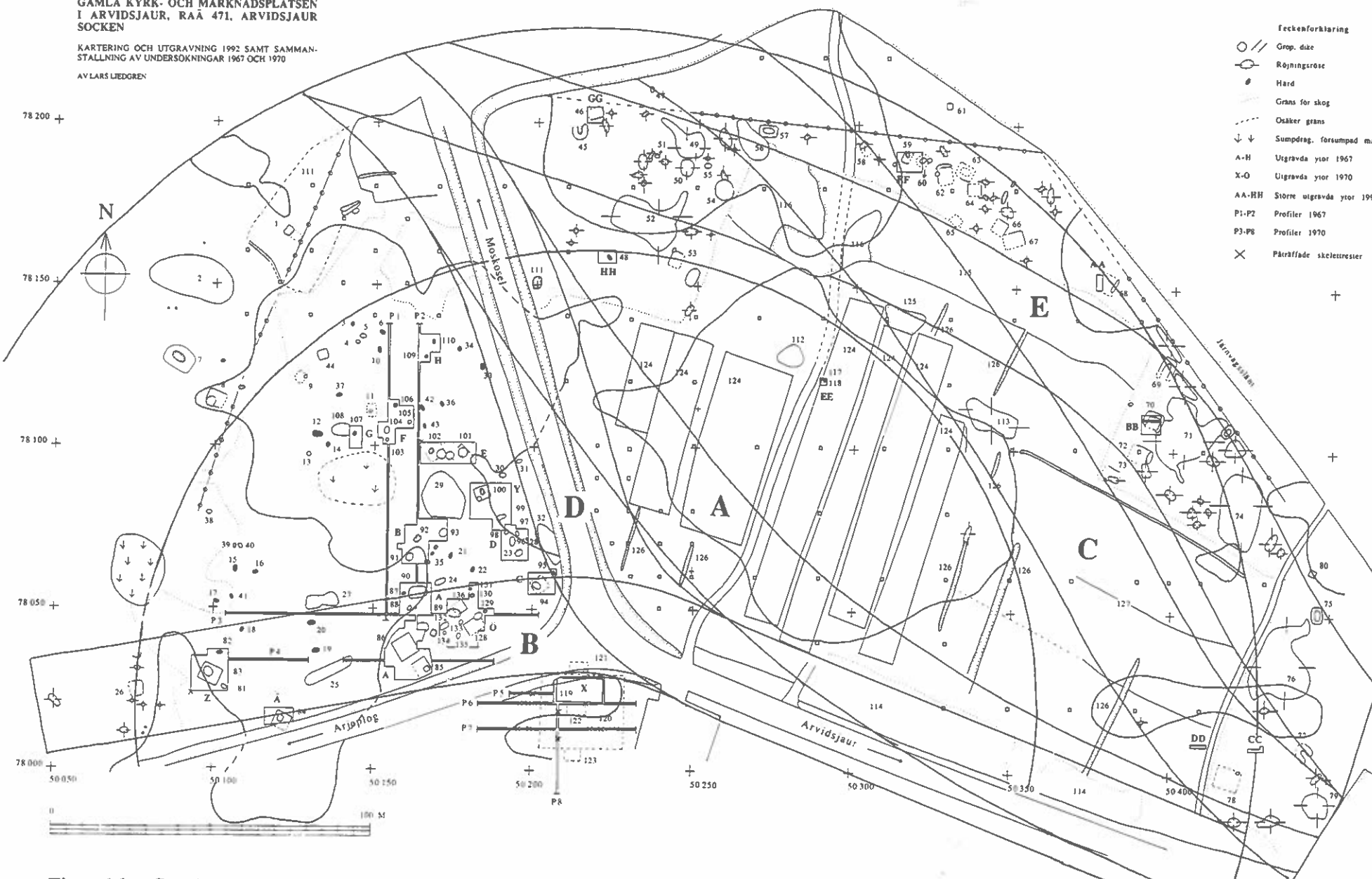

Fig. 16. Gamla kyrk- och marknadsplatsen i Arvidsjaur med alternativa vägsträckningar (A-D) samt begränsningslinje för primärt och sekundärt bebyggelseområde. Ritning av Lars Liedgren.

9.1. Alternativ A

Alternativ A (fig. 16-17) har i de NV delarna dragits något längre mot NÖ än vägverkets ursprungliga alternativ, detta för att minska åverkan på forn-lämningsområdet i NV. Den totala berörda ytan inom primär och sekundär bebyggelseyta är ca 7600 m². Total yta som skall undersökas inom primär och sekundär bebyggelseyta är ca 5100 m² (3400+1700). Av detta ligger ca 4100 m² i åker och 1000 m² i skogsmark. För att undersöka dessa ytor krävs ca 2300 arbetsdagar (2050+250) eller ca 115 arbetsmånader eller ca 57 grovarbetare i två månader vardera.

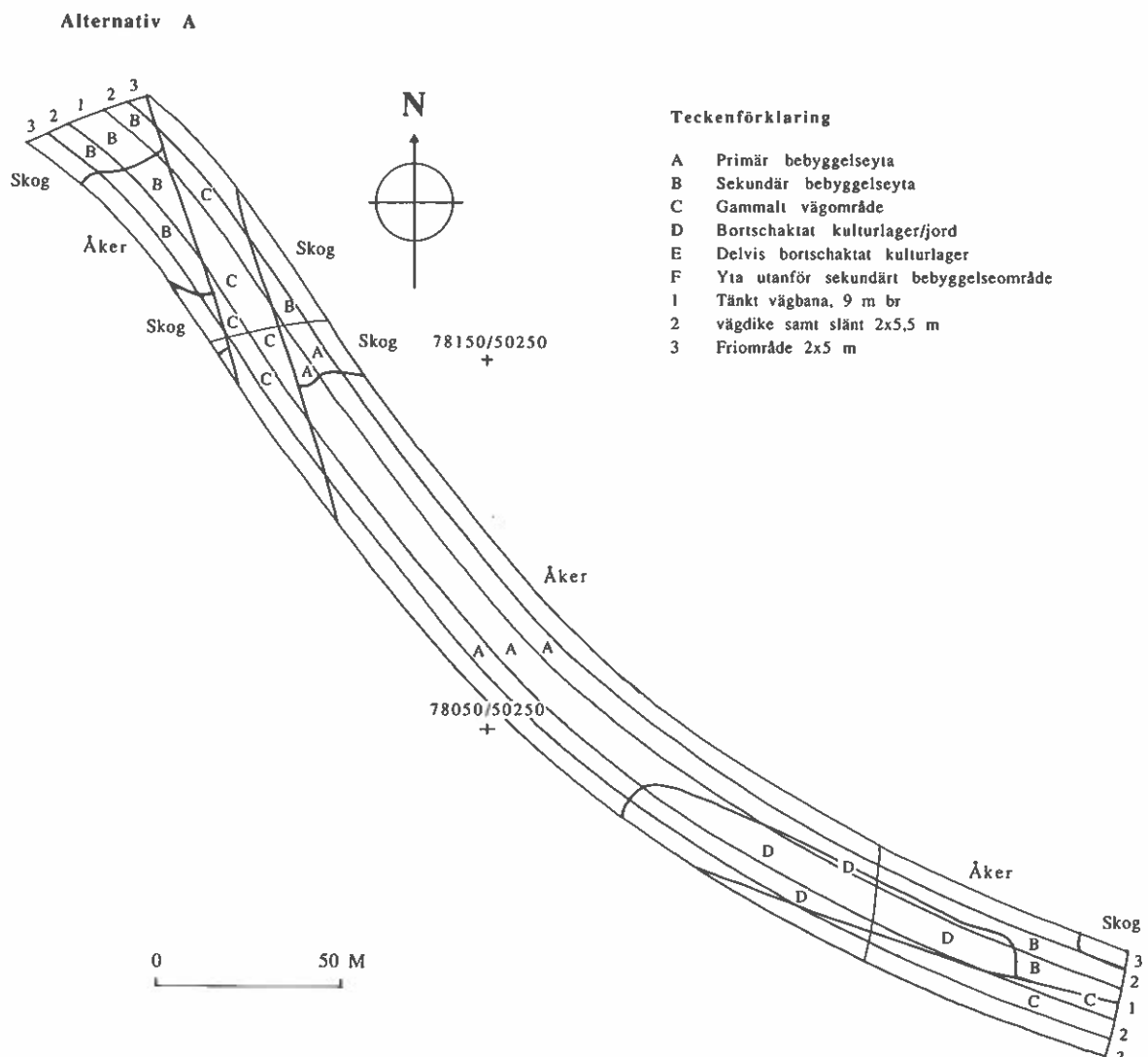

Fig. 17. Vägalternativ A.

9.2. Alternativ B

Total yta inom primär- och sekundär bebyggelseyta (fig. 16, 18) är ca 9000 m² (en del av område B längst i väster är ej redovisat på kartan). Ytan som skall undersökas inom primär och sekundär bebyggelseyta är ca 4300 m² (2600 m² resp 1700 m²) när tidigare utgrävda ytor räknats bort. Av detta är ca hälften beläget i skog och betesmark och hälften i åker (2100 m² resp 2200 m²). Troligen kommer endast delar av område B i väster att behöva undersökas. Om man räknar med att hälften av detta område skall utgrävas blir den totala ytan som skall undersökas ca 3650 m². Av den ytan finns 1450 m² i skogsmark/betesmark samt 2100 m² i åker. För att undersöka ytorna krävs ca 1625 arbetsdagar (525+1100) eller ca 81 arbetsmånader, eller ca 40 grovarbetare två månader vardera.

9.3. Alternativ C

Total yta inom primär och sekundär bebyggelseyta (fig. 16, 19) är ca 5500 m². Ytorna som skall undersökas inom sekundärt bebyggelseområde är totalt 4500 m². Till detta kommer ett område på ca 100 m² som delvis är bortschaktat. Av den yta som skall undersökas utgörs ca 1200 m² av skog. För att undersöka ytorna krävs ca 2000 arbetsdagar (1700+300) eller 100 arbetsmånader eller 50 grovarbetare i 2 månader vardera. En del av området i NV samt SÖ kan knappast var nödvändigt att undersöka i sin helhet men samtidigt bör en viss utgrävning ske inom område F som omfattar ca 600 m² i skog.

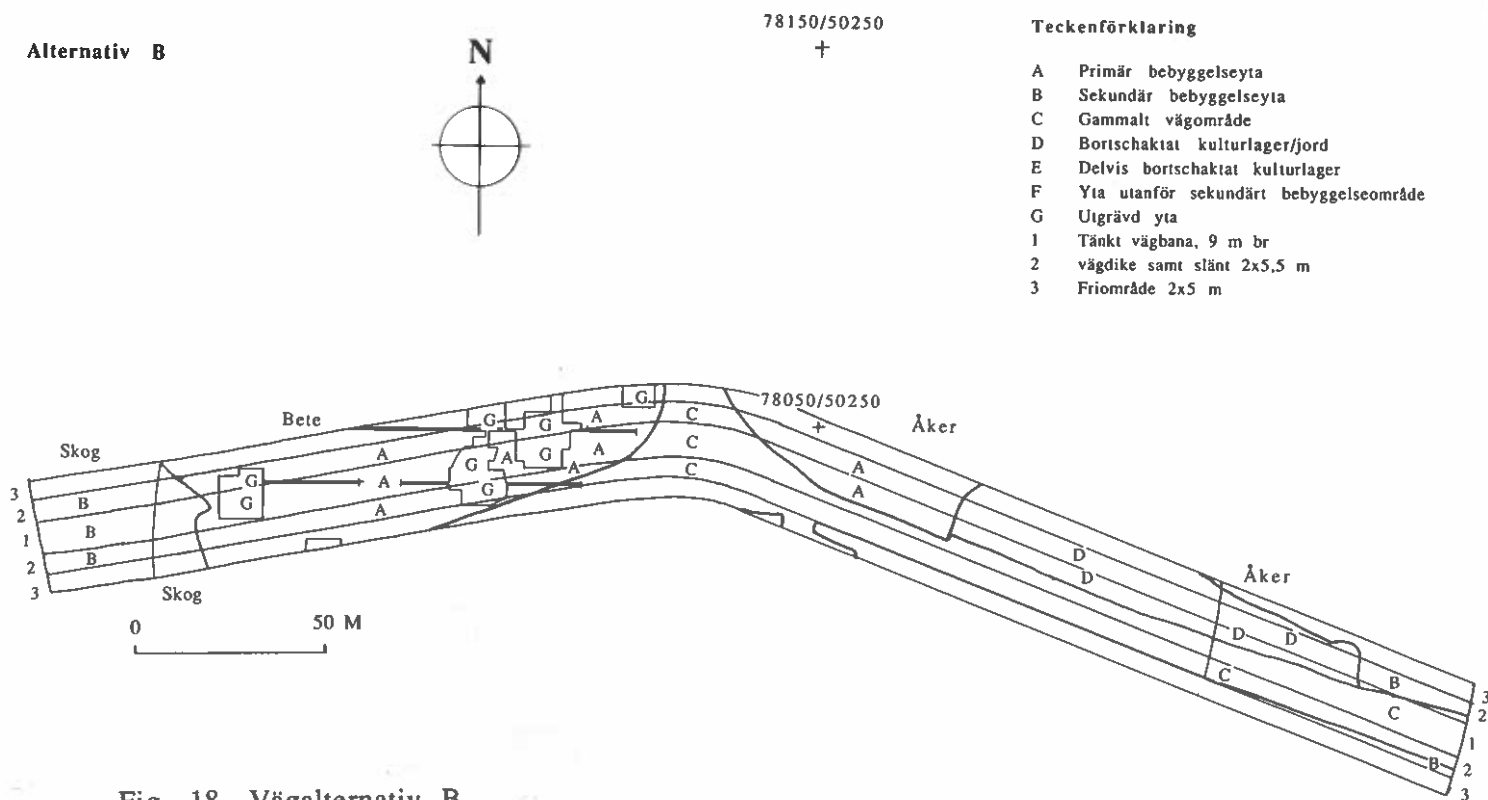

Fig. 18. Vägalternativ B.

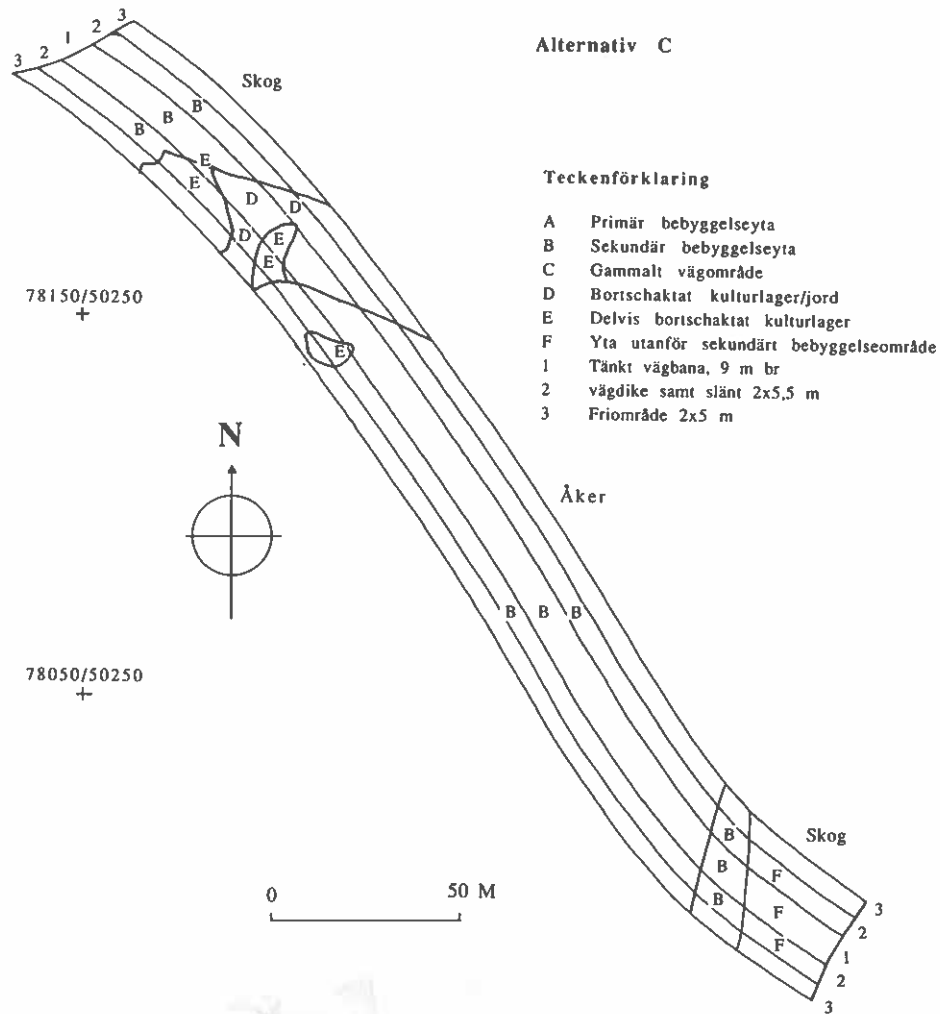

Fig. 19. Vägalternativ C.

9.4. Alternativ D

Total yta inom primär och sekundär bebyggelseyta (fig. 16, 20) är ca 7900 m². Den yta som skall totalundersökas inom område A och B är ca 1200 m² respektive ca 1050 m², totalt 2250 m². Fördelningen på åkermark och skog/bete är 1100 m² respektive 1150 m². För att undersöka ytan krävs ca 840 dagar (550+287), vilket i sin tur ger 42 arbetsmånader. Man kan dock i detta fall säga att ett område längst i NV omfattande ca 750 m² samt ett område längst i SÖ omfattande ca 150 m² (totalt ca 900 m²) inte behöver undersökas i hela sin omfattning. Om 1/3 av detta område undersöks minskar antalet arbetsdagar med ca 225. För att genomföra alternativ D krävs ca 610 grovarbetsdagar eller 30 arbetsmånader eller ca 15 grovarbetare i två månader vardera.

Alternativ D

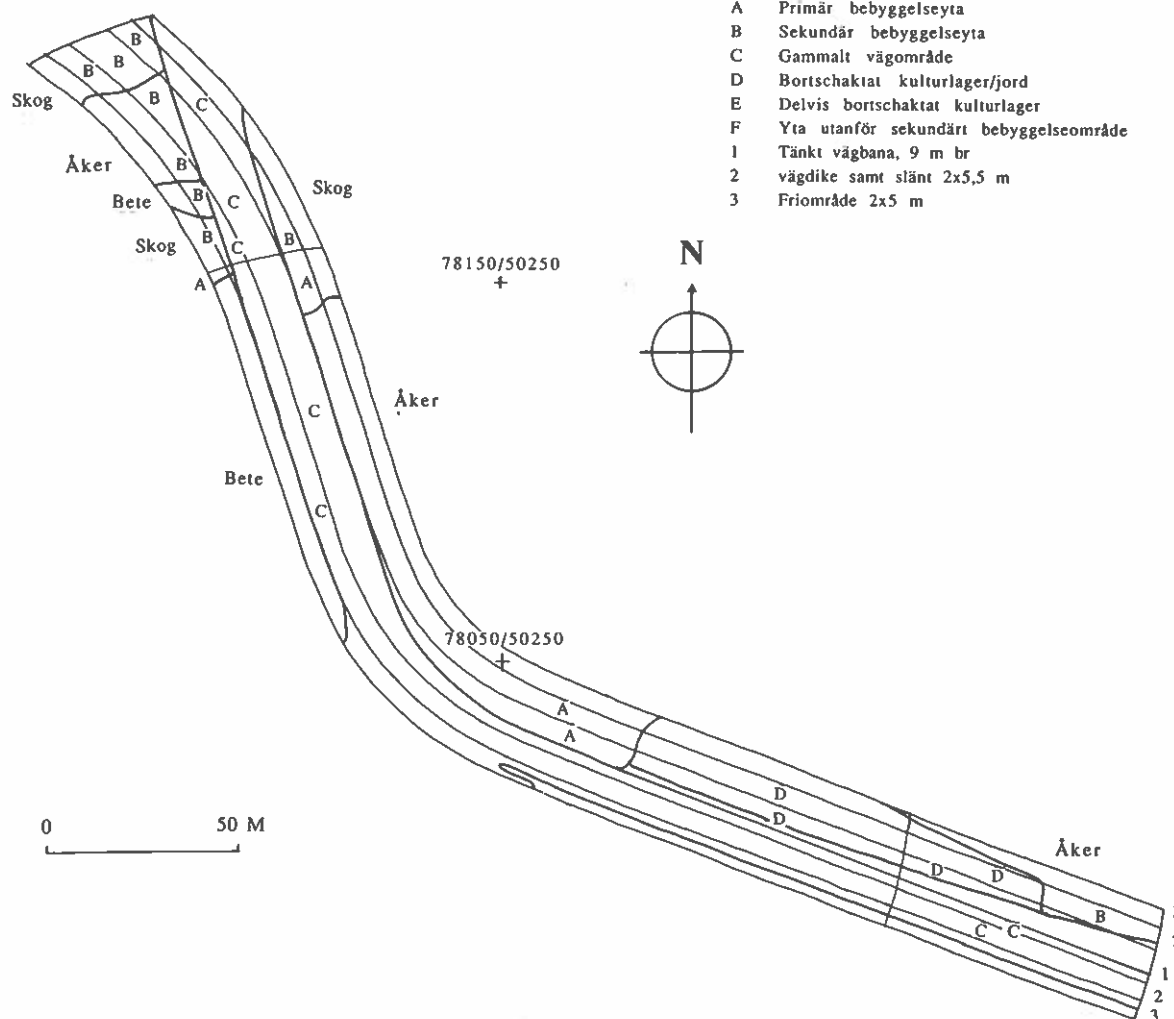

Fig. 20. Vägalternativ D.

9.5. Alternativ E

I detta alternativ berörs endast det sekundära bebyggelseområdet (fig. 16, 21). Total yta inom det sekundära området är ca 6100 m². Av den ytan behöver ca 3000 m² totalundersökas. Av ytorna ligger ca 1500 m² i skogsmark och lika mycket i åker. Till detta kommer en yta av ca 500 m² där kulturlagret delvis är bortschaktat. Totalt ger detta ca 3500 m². För att undersöka ytorna krävs ca 1250 arbetsdagar (750+500) eller 62 arbetsmånader eller ca 31 arbetare om vardera två månader. Till detta kommer område F som delvis bör undersökas.

Det alternativet som är lämpligast är alternativ D. Här är de gamla skadorna maximalt utnyttjade, mycket litet av det orörda området i NV berörs av exploateringen, och då endast perifera delar. De områden som kommer att beröras av utgrävning är i huvudsak åkermark NNÖ och Ö om nuvarande väg. Dessutom visar fosfatkarteringen att endast ett mindre område med fosfatförhöjningar finns här. Genom vägdragning enligt alternativ D skulle nuvarande vägsträckning mot Arjeplog kunna igenläggas och den gamla kyrkplatsen och boplatssområdet i NV skulle kunna sammanlänkas. Nackdelen med alternativet kan sägas vara att trafiken fortfarande skulle passera rakt genom fornlämningen. Tidsåtgången i alternativ D är uppskattat till ca 610 arbetsdagar eller ca 30 arbetsmånader för grovarbetskraft eller 15 grovarbetare i två månader vardera. Till detta skulle (enligt bilaga) komma en kostnad av ca 547867 kr (inkl moms) samt kostnad för maskinhyra och manskapsbod etc.

Ett annat alternativ skulle kunna vara E. Här utnyttjas de tidigare schaktskadorna i norr samtidigt som vägen kommer att löpa i de mer perifera delarna av fornlämningen. Dock kan man säga att de NNV delarna av vägsträckningen löper i den del av skogsområdet som gett höga fosfatvärden och där man därför kan förvänta sig bebyggelsespår. Liksom i alternativ D skulle de mesta av de gamla vägsträckningarna kunna igenläggas så att fornlämningen får en bättre helhet än i dag. Alternativet E innebär dock att en hel del orörda skogsområden exploateras. Tidsåtgången i alternativ E är beräknat till ca 1250 arbetsdagar eller 62 arbetsmånader för grovarbetskraft eller 31 grovarbetare i två månader vardera. Till detta kommer övrig kostnad (se bilaga).

11. Anläggningsbeskrivningar, Raä 471, Arvidsjaur sn

- Nr. 1 Husgrund?, rektangulär, 4,5x3 m (NV-SÖ). Anläggningen markeras i NV av en 3x2,5 m (NÖ-SV) och 0,1-0,3 m h övermossad stenpackning. I SÖ är begränsningen diffus, men en svagt förhöjd kant kan skönjas, 0,05-0,1 m h. Sondning i den delen visar på ett 0,04-0,08 m tj påfört lager av kulturpåverkad jord. Därunder är blekjord. Anläggningen ligger mitt i en gammal åker varför den kan sammanhänga med odlingen.
- Nr. 2 Röjningssten?, inom ett 25x13 m område (VNV-ÖSÖ) är en ansamling av 0,2-0,6 m st till största delen övermossade stenar. Ansamlingen förefaller ej naturlig utan kommer troligen från röjningar. Möjligen kan en del sten markera grunder. Man kan också tänka sig en kombination av grunder och röjningssten. I och i anslutning till området är några recenta härdar.
- Nr. 3 Härd, oval, 1,1x0,8 m (NNV-SSÖ) och 0,1-0,15 m h. Helt övertorvad och övermossad. Sondning visar att anl. delvis har stenpackning samt skoning. Mellan stenarna är en mörkbrun härdfyllning samt därunder ställvis rödbränd jord.
- Nr. 4 Härd?, rest av dito, kvarvarande del är oregelbunden, 0,8x0,6 m (NÖ-SV) och 0,1 m h. I NV är en rest av en skoning av 0,2-0,35 m st stenar. Sondning i anl visar på en stenpackning samt mörkbrun jord mellan stenarna.
- Nr. 5 Härd?, oval, 1,4x1,1 m (Ö-V) och 0,1-0,2 m h. Helt övertorvad och övermossad. Sondning visar att anl främst består av jord med enstaka inslag av stenar. Under torven är något mörkbrun jord. Möjligen kan anl vara rest av rotvälta, dock överensstämmer formen med en härd.
- Nr. 6 Härd, oval, 1,2x0,9 m (NV-SÖ) och 0,1-0,15 m h. Närmast helt övertorvad och övermossad. Syn- och kännbar skoning runt om. Sondning visar att anl delvis har stenpackning samt brun härdfyllning. I botten är ställvis rödbränd jord. I SÖ växer en 30-40 år gammal tall.
- Nr. 7 Husgrund med vallformig begränsning, oval, 10x7,5 m (NV-SÖ). Vallen är 2,5-3,5 m br och 0,3-0,5 m h. I mitten är en rektangulär grop, 4x2 m (NV-SÖ) och 0,3 m dj. I den NÖ kanten av gropen syns fyra stenar, 0,3-0,5 m st. Sondning i gropen visar på riklig förekomst av kol.
- Nr. 8 Husgrund, rektangulär, ca 6x4,5 m (NV-SÖ). Otydlig begränsning i SSÖ. I SV hörnet är ett helt övermossat spismursröse, 2,5x2,0 m (N-S).
- Nr 9 Härd?, rundad, 1,0 m i diam och 0,1-0,15 m h. Helt övertorvad och övermossad. Delvis kännbar skoning och packning. I mitten är en recent grop (provgrop från Westerlunds kartering 1960?). I anslutning till härden är en svagt markerad terrassering. Terrasseringen är ej avgränsad mot SSV, i övrigt tydliga kanter 0,1-0,2 m h. Möjligen markeras här en husgrund, ca 3x3 m (ÖNÖ-VSV).

- Nr. 10 Härd, rundad, 0,9 m i diam och 0,25 m h. Helt övermossad med i kanten kännbar stenskonig. Sondning visar att anl har en tät stenpackning med mellan stenarna mörkbrun härdfyllning. I botten är ställvis rödbränd jord.
- Nr. 11 Härd?, oval?, ca 1,1x0,8 m (NÖ-SV). I ytan syns fem stenar 0,2-0,3 m st. Sondning visar att anl har en tät stenpackning. Mellan stenarna är svagt brunfärgad jord. I SÖ kanten är en 50-60 år gammal tall. I anslutning till anl är en ca 4x3 m (N-S) förhöjning intill 0,2 m h. Rest av husgrund?
- Nr. 12 Härd/spismursröse, närmast rektangulärt, 2x1,6 m (Ö-V) och 0,3-0,4 m h. Helt övertorvad och övermossad. Sondning visar på en kraftig stenpackning. Storleken och stenförekomsten i anl antyder att det bör vara ett spismursröse eller en eldpall.
- Nr. 13 Härd?, oval, 1,1x0,7 m (NNV-SSÖ) och 0,1 m h. Helt övermossad och övertorvad. Sondning visar på en del sten i anl dock ej någon tydlig härdfyllning av mörkbrun jord.
- Nr. 14 Härd, närmast rektangulär, 1,3x0,9 m (NÖ-SV) och 0,25 m h. Helt övertorvad och övermossad. I mitten är en 0,5x0,35 m st (N-S) och 0,15 m dj grop (möjligen provgrop från Westerlunds undersökningar 1960). Sondning i anl visade på sporadisk förekomst av sten men rikligt med mörkbrun härdfyllning och därunder ställvis rödbränd jord. Anläggningen kan delvis vara sönderplockad.
- Nr. 15 Härd, oval, 1,9x1,4 m st (NNV-SSÖ) och 0,2-0,3 m h. Helt övermossad. Sondning visar på enstaka förekomst av stenar samt en mörkbrun härdfyllning med inslag av kol och sot. Under detta ställvis rödbränd jord. Möjligen är delar av anl bortplockade.
- Nr. 16 Härd, närmast oval (möjligen rektangulär), 1,2x1,0 m st (Ö-V) och 0,1 m h. Helt övertorvad och övermossad. Kännbar skoning runt om samt en tät stenpackning innanför skoningen. Sondning visade på en relativt svagt utbildad härdfyllning av brun jord med inslag av kol.
- Nr. 17 Härd, oval, 1,3x0,9 m (Ö-V) och 0,1 m h. Helt övermossad. Sondning i anl visade på enstaka stenar samt en härdfyllning av mörkbrun-rödbränd jord med inslag av kol. I västra delen av anl är en rundad grop, 0,2 m i diam och 0,1 m dj (provgrop från Westerlunds undersökning 19607).
- Nr. 18 Härd, oval, 1,2x0,9 m (N-S) och 0,15 m h. Helt övertorvad och övermossad. I norr och väster är en kännbar skoning. Delvis stenfylld, i övrigt härdfyllning av mörkbrun-ljusbrun samt rödbränd jord med inslag av kolbitar.
- Nr. 19 Härd, oval, 1,8x1,3 m (Ö-V) och 0,1-0,2 m h. Helt övertorvad. Sondning visade på enstaka stenar i anl samt sotbrun-svartbrun härdfyllning med ställvisa inslag av rödbränd jord.
- Nr. 20 Härd, Oval, 1,6x1,4 m (Ö-V) och 0,2 m h. Helt övertorvad. Sondning visade på en stenskonig i norr och väster samt ställvis stenpackning. Härdfyllning i övrigt av sotbrun jord.
- Nr. 21 Härd, oval, 1,0x0,8 m (NÖ-SV) och 0,15 m h. Helt övertorvad. Sondning visar på en fyllning av kraftigt sotbrun jord med ställvis rödbränd jord i botten. Anl förefaller att sakna skoning samt stenpackning.
- Nr. 22 Härd, oval, ca 1,2x0,9 m (Ö-V) och 0,05-0,1 m h. Helt övertorvad. Sondning visar på en mörkbrun stenfri härdfyllning av mörkbrun jord med i botten ställvis kraftigt rödbränd jord. Anl förefaller sakna stenskonig.
- Nr. 23 Spismursröse (utgrävt 1967, yta D), rundat, ca 1,8 m i diam och 0,3 m h. I röset förekom spridda, 0,1-0,4 m st stenar samt tegelbitar.
- Nr. 24 Förhöjning, oval ca 4x2 m (NÖ-SV), dumphög?
- Nr. 25 Rest av husgrund?, bestående av en 16x3-4 m (NÖ-SV) och 0,3-0,4 m h jordvall. Vallen består av brun, kulturfärgad jord. Möjligen är anl en rest efter ett till största delen borttaget hus eller dumphög från tidigare arkeologiska utgrävningar.
- Nr. 26 Husgrund?, närmast rektangulär, ca 4x3 m (NNV-SSÖ). Grunden markeras främst av en mer eller mindre tät stenansamling. I anslutning till nr 26 är ett flera andra stenansamlingar, troligen röjningssten.
- Nr. 27 Husgrund?, inom ett 10x3-5 m (Ö-V) område är två förhöjningar, 0,1-0,35 m h. I väster främst bestående av jord, i öster med rikliga inslag av sten. Möjligen utgör förhöjningarna rester efter två mindre husgrunder, 3-4 m st.
- Nr. 28 Grop (utgrävd 1967, yta D), 0,3 m i diam och 0,4 m dj.
- Nr. 29 Husgrund, inom ett oregelbundet område ca 14x14 m (N-S) är en 0,3-0,4 m h förhöjning. Anl är kraftigt beväxt med mjölkört samt nässlor. Nässlorna tyder på höga fosfatvärden. Bör vara sentida husgrund.
- Nr. 30 Spismursröse?, oregelbundet, ca 2x1,5 m (ÖSÖ-VNV) och intill 0,25 m h. Helt övermossad och övertorvad. Sondning visade på en tät stenförekomst. Vid lyftande av torven framkom tegel. 1,5 m SV om röset är en grop ca 1,5x1 m (ÖSÖ-VNV) och 0,3 m dj.
- Nr. 31 Spismursröse?, ca 1x1 m (Ö-V) och 0,15 m h. I anl påträffades delvis sten och tegel samt även en hästsko (den senare tillvaratogs ej). I samband med ovanstående är en 3,5-4,0 m st hus-

- grund antydd. Markeras av två diffusa vallar, 1-1,5 m br och 0,1-0,15 m h. Hela anl är övertorvad och övermossad.
- Nr. 32 Inom ett oregelbundet närmast ovalt område, 13x5 m (NNV-SSÖ) är rester efter en husgrund? Markeras av en förhöjning 0,2-0,5 m h, bestående av jord och sten. Beväxt med gräs och mjölkört. Kan möjligen vara dumphög från tidigare arkeologiska utgrävningar.
- Nr. 33 Härd, oval, 1,1x0,9 m (NV-SÖ) och 0,1 m h. Helt övertorvad och övermossad. Sondning visade på en tät skoning samt inre packning av sten. Mellan stenarna fanns svartbrun härdfyllning.
- Nr. 34 Härd, oval?, ca 1,3x1,0 m (Ö-V) och 0,1 m h. Helt övermossad och övertorvad. Sondning visar på en tät stenpackning med en sotbrun jordfyllning mellan stenarna. I botten var jorden ställvis starkt rödbränd.
- Nr. 35 Tre stolphålsgröpar, 0,5-0,7 m i diam, stenskodda med delvis kvarstående rester av stolpvirke.
- Nr. 36 Härd, oval, 1,5x0,9 m (NNV-SSÖ) och 0,1-0,15 m h. Helt övertorvad och övermossad. Sondning visade på en inre packning av sten. Ovanpå denna är kraftigt sotbrun och rödbränd jord.
- Nr. 37 Härd, oval, 1,2x0,9 m (ÖNÖ-VSV) och intill 0,1 m h. Helt övertorvad och övermossad. Delvis kännbar skoning och stenpackning. Sondning i mitten av anl visade på ett 0,05 m tj lager mörkbrun härdfyllning, därunder var blekjord och kraftigt rödbränd jord.
- Nr. 38 Härd?, oval, ca 1,4x1,1 m (NÖ-SV) och intill 0,1 m h. Närmast helt övermossad men med kännbar, mycket tät stenpackning. Ingen tydlig fyllning av mörkfärgad jord. Möjligen kan anl vara rester efter röjning eller en tillfällig anl som ej använts länge. Anl är belägen i sluttande mark.
- Nr. 39 Härd, oval?, ca 1,4x1,0 m (Ö-V) och intill 0,3 m h. Helt övertorvad och beväxt med en 50-60 år gammal tall. Sondning visar på en stenpackning samt härdfyllning av mörkbrun och rödbränd jord.
- Nr. 40 Härd, oval, 2x0,8 m (NNV-SSÖ) och 0,25 m h. Helt övertorvad och övermossad. Sondning visade på ett 0,2 m tjockt lager av sotbrun jord.
- Nr. 41 Härd, oregelbunden, ca 1,2x0,7 m (NNV-SSÖ) och 0,1 m h. Anl är helt övertorvad. Sondning visade på spår av ställvis kraftigt mörkbrun jord. Troligen är anl sönderplockad.
- Nr. 42 Härd, oval, ca 1,2x0,8 m (NNV-SSÖ) och 0,25 m h. Helt övertorvad och övermossad. Sondning i anl visade på en stenpackning under ett 0,2 m tj lager av sotbrun jord.
- Nr. 43 Härd, oregelbunden, ca 1,2x0,7 m (NNV-SSÖ) och 0,1 m h. Anl är helt övertorvad. Sondning visade på ställvis kraftigt mörkbrun jord i fyllningen. Troligen är anl sönderplockad.
- Nr. 44 Husgrund?, närmast kvadratisk, 3x3 m (NNV-SSÖ). Syns främst som en svagt uppbyggd terrasseringsring, 0,05-0,15 m h, tydligast i norr och väster. Ingen härd kunde beläggas i anl.
- Nr. 45 Källargrop?, närmast hästskoformad, ca 4,5x4,5 m (N-S). bestående av tre vallar (öppning mot norr), 1,5-2,0 m br och 0,1-0,25 m h. I mitten är en oval grop, 2,5x1,5 m (N-S) och 0,2 m dj. Sondning visade på svårtolkade jordlager. Möjligen utgör anl rest efter en stor rotvälta.
- Nr. 46 Husgrund?, närmast rektangulär, 5x3,5 m (ÖNÖ-VSV). Bestående av en stenrader och stenansamlingar av 0,3-0,7 m st stenar. I norra delen är en mindre grop, 1,5x0,5 m (NNV-SSÖ) och 0,2 m dj. Möjligen kan anl vara rest av röjning. Undersökt 1992.
- Nr. 47 Härd?, oval, 1,5x1,3 m (NNV-SSÖ) och 0,1 m h. Belägen i svagt N-sluttande mark. Helt övertorvad och övermossad. Sondning visade på en stenpackning. Ingen tydligt mörkfärgad jord påträffades. Kan möjligen vara röjningssten.
- Nr. 48 Härd, oval, 1,2x1,1 m (N-S) och 0,2 m h. Kring kanten var en tät skoning av 0,1-0,3 m st stenar. I fyllningen var en enskiktad packning av 0,1-0,2 m st stenar. Undersökt 1992.
- Nr. 49 Röjningssten?, inom ett oregelbundet, ca 15x5 m (NV-SÖ) område är rikligt med sten. Troligen röjningssten.
- Nr. 50 Röjningssten?, inom ett närmast ovalt eller rektangulärt område, 5x4 m (N-S) är en intill 0,35 m h stenansamling. Troligen är stenen från röjning, möjligen rest av husgrund?
- Nr. 51 Rest av spismursröse?, rundat, ca 1,3 m st och 0,15 m h, helt övertorvat. Vid borttagning av torv framkom sten och tegel. Anl som omges av röjningssten kan vara rest efter röjningar.
- Nr. 52 Röjningssten, inom ett oregelbundet område, ca 22x20 m (NNV-ÖSÖ). Stenen som är 0,1-0,7 m st förekommer intill en höjd av 0,5 m. I ansamlingens ÖSÖ del är ett område med 0,1-0,2 m st stenar. I detta röse är en grop.
- Nr. 53 Husgrund?, ca 5x4 m (NNÖ-SSV). Markeras av en svagt uppbyggd terrass. I alla sidor är svagt antydda kanter 0,1-0,25 m h. I anl norra hörn är en mindre ansamling av sten.
- Nr. 54 Dumphög, rundad ca 6 m i diam och 1,6 m h. Jorden kommer troligen från det avschaktade åkermarken i ÖSÖ.
- Nr. 55 Härd?, rundad, ca 1,3 m i diam och 0,15 m h. Ingen tydlig stenpackning eller stenskonig. Vid sondning påträffades dock mörk jord liknande härdfyllning.

- Nr. 56 Dumphög, oval, ca 15x7,5 m (NV-SÖ) och 1,7 m h. Troligen bestående av jord som schaktats från åkermarken i ÖSÖ.
- Nr. 57 Husgrund?, ca 5x3,5 m (Ö-V). Begränsad runt om av en 1-1,5 m br och 0,1-0,2 m h vall av stenar. I mittpartiet är endast sparsamt med sten.
- Nr. 59 Husgrund?, närmast rektangulär, ca 4x3 m (NNÖ-SSV). Syns främst som en svagt markerad terrassering med 0,1-0,25 m h kanter runt om. I NNÖ är en oregelbunden ca 1,0 m st och 0,15 m dj grop. I den syns ett 15-tal, 0,1-0,3 m st stenar. Delundersökt 1992.
- Nr. 60 Husgrund?, närmast kvadratisk, 4x4 m (NÖ-SV). Husgrunden markeras av 1,5-2 m br och 0,1-0,25 m h vallar främst bestående av sten. Delundersökt 1992.
- Nr. 61 Stenansamling, kvadratisk, 2x2 m (NNÖ-SSV) och intill 0,3 m h. Möjligen rest efter husgrund.
- Nr. 62 Husgrund?, otydliga begränsningar runt om, ca 6x5 m (N-S) markerad av ansamlingar av sten samt vallar.
- Nr. 63 Husgrund?, diffusa begränsningar runt om. Begränsas främst av svagt antydda vallar, 1,5-2 m br och 0,1-0,3 m h. Kan även vara röjningssten.
- Nr. 64 Husgrund?, närmast kvadratisk, 4x4 m (Ö-V). Syns som en svagt antydd terrassering, 0,1-0,2 m h. I NÖ hörnet är en del mindre, 0,1-0,5 m st stenar.
- Nr. 65 Husgrund?, Syns främst som en ansamling av spridda stenar. Kraftigt beväxt med enbuskar varför den är svårbedömbbar.
- Nr. 66 Husgrund?, närmast kvadratisk, 4x4 m (NÖ-SV). Syns som en svagt markerad terrassering, 0,1-0,25 m h.
- Nr. 67 Husgrund?, rektangulär, ca 6x4 m (ÖNÖ-VSV). Kanter i alla sidor utom SSÖ, diffus anl.
- Nr. 68 Husgrund?, ca 9x6 m (NV-SÖ), markerad av vallar och kanter. Vallarna är 1-2 m br och 0,1-0,25 m h. Grundens begränsning är ej distinkt. Delundersökt 1992.
- Nr. 69 Husgrund?, oval/rekt, 7x5 m (NÖ-SV). Begränsad i tre sidor av 1,5-2 m br och 0,1-0,2 m h vallar.
- Nr. 70 Husgrund?, oval/kvadratisk, ca 6x6 m (NNÖ-SSV). Begränsad av tre vallar, 1,5-2 m br och 0,1-0,25 m h. I SSV saknas vall. Delundersökt 1992.
- Nr. 71 Röjningssten?, inom ett oregelbundet, ca 27x22 m (Ö-V) område är en stor ansamling av sten, troligen röjningssten.
- Nr. 72 Husgrund?, rektangulär, ca 7x5 m (VNV-ÖSÖ). Markeras främst av diffusa vallar samt sten.
- Nr. 73 Husgrund?, endast svagt antydda kanter, ca 6x6 m (VNV-ÖSÖ). I anl SSV del är röjningssten. Mycket osäker anl.
- Nr. 74 Röjningssten, inom ett ovallt område ca 23x12 m (N-S) är en ansamling av sten. Stenen, som ligger i en svacka i terrängen bör vara röjningssten.
- Nr. 75 Husgrund?, oval/rektangulär, ca 6x4 m (N-S), begränsad av 1,5-2 m br och 0,1-0,2 m h vallar. Anl ligger i en svacka varför den måste betraktas som mycket osäker.
- Nr. 76 Röjningssten, inom ett oregelbundet område, ca 23x9 m (N-S) är en ansamling av sten. Stenen ligger i en svacka i terrängen. Bör vara röjningssten.
- Nr. 77 Grop, oval, ca 2x0,7 m (NV-SÖ) och 0,2 m dj. Omgiven i tre sidor av 1,5-2 m br och 0,05-0,1 m h vallar.
- Nr. 78 Plats för loge. Platsen markeras av syllstenar samt att där ej växer skog. Logen är markerad på 1875-1876 års karta.
- Nr. 79 Röjningsröse, rundat, 8x8 m. Stenen ligger i en svacka.
- Nr. 80 utgår.
- Nr. 81 Spismursrest (utgrävd 1970, A12, yta Z), ca 2,0x1,0 m (NV-SÖ). I anl påträffades skörbrända stenar och tegelbitar.
- Nr. 82 Härd (utgrävd 1970, A9, yta Z), oregelbunden form, ca 2,0x1,2 m (ÖNÖ-VSV) markerad av mörkfärgad jord, kollager, samt ett 20-tal, 0,1-0,3 m st stenar. Troligen var anl sönderplockad.
- Nr. 83 Husgrund (utgrävd 1970, A8, yta Z), rektangulär, ca 6x5 m (VNV-ÖSÖ). Grunden markerades av en syllstensrad. I norra hörnet var ett 3x2,6 m (VNV-ÖSÖ) spismursröse. I botten av detta framkom enstensatt ugn.
- Nr. 84 Husgrund (utgrävd 1970, A7, yta Å), troligen rektangulär, ca 5-6x5 m (VNV-ÖSÖ). Grunden markerades av en syllstensrad. I norra hörnet var ett kvadratisk spisröse, 2,5x2,5 m (VNV-ÖSÖ).
- Nr. 85 Husgrund (utgrävd 1967, yta A), rektangulär, ca 5,5x4,5 m (NV-SÖ). Husgrunden markerades av jordvallar samt förmultnat timmer. I SÖ hörnet var ett kvadratisk spisröse, 1,8x1,8 m (NV-SÖ) och intill 0,55 m h.
- Nr. 86 Husgrund (utgrävd 1967, yta A), rektangulär, ca 7,5x6,0 m (NV-SÖ). Grunden markerades av syllstenar samt förmultnat timmer. Ingen spisgrund påträffades. Före undersökningen växte en mycket stor björk inom ytan. Enligt lokal tradition skall trädet ha varit planterat på

- graven för ett brudpar, vilka dödats av blixten. Enligt en annan tradition utgör grunden rest efter en kyrka (Lundholm 1969).
- Nr. 87 Härd (utgrävd 1970, A5, yta Ä), närmast oval, ca 1,2x1,0 m (ÖNÖ-VSV). Härden markerades av tegelfärgad jord samt ett 15-tal 0,1-0,5 m st stenar. Troligen var anl sönderplockad.
- Nr. 88 Härd? (utgrävd 1970, A6, yta Ä), oval, ca 2x1,5 m (NÖ-SV).
- Nr. 89 Härd (utgrävd 1970, A4, yta Ä), oregelbunden form, ca 1,0x0,7 m (NV-SÖ). Anl markerades av ett 20-tal, 0,1-0,25 m st stenar varav de flesta sotiga. I anl påträffades br ben, kol samt rödbränd jord.
- Nr. 90 Husgrund (utgrävd 1970, A3, yta Ä), närmast rektangulär, ca 5,3x4,0 m (ÖNÖ-VSV). Anl markerades av en delvis oregelbunden, 0,5-1,0 m br och 0,2-0,3 m h jordvall. Ingen härd eller spisgrund påträffades i anl.
- Nr. 91 Spisröse (utgrävt 1967, yta B), rundat, ca 3 m i diam och 0,3 m h. I röset påträffades 0,1-0,4 m st stenar samt tegelbitar.
- Nr. 92 Källargrop (utgrävd 1967, yta B), närmast rektangulär, 2,0x1,5 m (NÖ-SV) och 0,8 m dj. I gropens SÖ kant var rester efter timring.
- Nr. 93 Spismursröse (utgrävt 1967, yta B), rundat, 2,5 m i diam och 0,3 m h. I röset påträffades 0,1-0,4 m st stenar samt tegelbitar.
- Nr. 94 Husgrund (utgrävd 1967, yta C), mycket osäker utsträckning, närmast kvadratisk, ca 5x5 m (NÖ-SV). Svagt markerad av förmultnat timmar. I den västra delen var ett spisröse, rundat, ca 3 m i diam och 0,4 m h. I fyllningen till detta var enstaka stenar och talrikt med tegelbitar. I botten av röset var en spisgrund, kvadratisk, 1,0x2,0 m (NÖ-SV), markerad av ett 20-tal, 0,1-0,4 m st stenar.
- Nr. 95 Härd (utgrävd 1967, yta C), oval, 1,4x0,4 m (NNV-SSÖ) och 0,15 m h. Härden markerades av en tät packning av 0,05-0,3 m st stenar.
- Nr. 96 Spismursröse? (utgrävt 1967, yta D), ovalt, 1,6x1,6 m (N-S), bestående av en packning av 0,05-0,3 m st stenar med inslag av tegelbitar.
- Nr. 97 Stenpackning (utgrävd 1967, yta D), närmast oval, 1,6x1,0 m (NV-SÖ) av 0,05-0,45 m st stenar. Kan möjligen vara rest av härd?
- Nr. 98 Stenpackning (utgrävd 1967, yta D), ca 1,6x0,6 m (NÖ-SV) bestående av 0,05-0,2 m st stenar. Möjligen rest av härd?
- Nr. 99 Stensamling (utgrävd 1970, A11, yta Y), oregelbunden form, ca 3,5x1,2 m (ÖNÖ-VSV). Bestående av en tät packning av 0,05-0,45 st stenar. Enligt ortsbefolkningen röjningsröse.
- Nr. 100 Husgrund (utgrävd 1970, A10, yta Y), rektangulär, 4,4x3,8 m (ÖNÖ-VSV). Grunden markerades av en 0,5-0,7 m br och 0,3 m h jordvall. I centrum var en närmast oval grop, 2,0x1,6 m (NV-SÖ). I gropen var sten, tegel samt kolrester. I söder var ett spisröse, ovalt, ca 1,6x1,2 m (Ö-V), bestående av 0,1-0,7 m st stenar.
- Nr. 101 Husgrund (utgrävd 1967, yta E), vaga begränsningar, delvis markerad av multnat timmer, ca 5 m br. I norr var en rundad grop, ca 3 m i diam och 0,5 m dj. I väster var ett spisröse, ca 2,5 m i diam och 0,4 m h, bestående av 0,1-0,4 m st stenar samt enstaka tegelbitar.
- Nr. 102 Husgrund (utgrävd 1967, yta E), vaga begränsningar, delvis markerad av multnat timmer och stenar, ca 5 m br. I centrum var en oval grop, 1,6x1,4 m (N-S). I SÖ hörnet var ett spisröse, rundat, ca 2,8 m i diam och 0,7 m h. I röset var enstaka stenar samt tegel.
- Nr. 103 Färgning (utgrävd 1967, yta F), rundad, ca 1,0 m i diam med i västra kanten några stenar samt tegelrester.
- Nr. 104 Stenpackning (utgrävd 1967, yta F), ca 2,2x1,6 m (N-S), bestående av mörkfärgad jord samt en gles stenpackning.
- Nr. 105 Stenpackning (utgrävd 1967, yta F), rundad, ca 0,8 m i diam med en gles packning av 0,05-0,15 m st stenar.
- Nr. 106 Härd (utgrävd 1967, yta F), rundad, 1, 4 m i diam och 0,15 m h. Bestående av en tät packning av 0,1-0,3 m st stenar.
- Nr. 107 Härd (utgrävd 1967, yta G), rund, 1,3 m i diam och 0,1 m h. I härden var ett 10-tal, 0,1 m st stenar samt kol och rödbränd jord. Härden var sönderplockad?
- Nr. 108 Dumphög?
- Nr. 109 Härd (utgrävd 1967, yta H), rundad, ca 1,2 m i diam och 0,15 m h. Gles packning av 0,05-0,2 m st stenar.
- Nr. 110 Härd (utgrävd 1967, yta H), oval, 1,5x1,2 m (NNV-SSÖ) bestående av en tät packning av 0,05-0,3 m st stenar.
- Nr. 111 Grop, oval, 4x2,5 m (N-S) och 0,4 m dj.
- Nr. 112 Förhöjning, ca 7x7 m (N-S) och 0,3 m h. Husgrund?
- Nr. 113 Röjningsröse och grund till lada.
- Nr. 114 Bortschaktad åkerjord/kulturlager. Beväxt med lövsly.
- Nr. 115 Bortschaktad åkerjord/kulturlager. Beväxt med lövsly.

- Nr. 116 Delvis bortschaktad åkerjord/kulturlager.
- Nr. 117 Härd (undersökt 1992, påträffad under plöjlager), rektangulär/oval, 1,6x1,2 m (NV-SÖ), bestående av kraftigt sotfärgad jord med rikliga inslag av skärviga och skörbrända stenar.
- Nr. 118 Grop (delundersökt 1992), utgrävd del, rektangulär, 1,3x0,8 m (NÖ-SV) och 0,55 m dj räknat från torvytan. I anl påträffades ben, kol, tegel samt andra fynd.
- Nr. 119 Kyrkogrund (undersökt 1970, A13, yta X), markerad av stenpackningar samt förmultnat timmer. Rektangulär, ca 14x7 m (nämast Ö-V). Anläggningen utgör rest av kyrka byggd 1691-1704 (Wallerström 1976).
- Nr. 120 Plats för kyrkogård (enl Westerlund 1960). Utbredningen av de vid 1970 års utgrävning påträffade skelettresterna visar att kyrkogården sträckt sig längre mot väster. Troligen har den också sträckt sig längre mot norr. Enligt uppgift från ortsbefolkning skall skelettresten ha påträffats vid vägbygge.
- Nr. 121 Plats för sakristia (enl Westerlund 1960).
- Nr. 122 Plats för vapenhus (enl Westerlund 1960).
- Nr. 123 Plats för stiglucka (enl Westerlund 1960).
- Nr. 124 Potatisland.
- Nr. 125 Täktgrop.
- Nr. 126 Gamla åkerdiken.
- Nr. 127 Djupplöjt område 1980.
- Nr. 128 Husgrund (undersökt 1970, yta Ö, A1), rektangulär, ca 5x4 m (NÖ-SV). Anl begränsades i SV och NV av förhöjningar och rester efter murket timmer. I norra hörnet var ett spismursröse, närmast kvadratisk, 2,8x2,8 m (NÖ-SV) och 0,3 m h.
- Nr. 129 Grop (undersökt 1970, yta Ö), oval, 1,2x1,1 m (N-S) och 0,7 m dj.
- Nr. 130 Grop (undersökt 1970, yta Ö), rundad ca 2 m i diam, delvis fylld av sten (troligen röjningssten).
- Nr. 131 Härd? (undersökt 1970, yta Ö), närmast oval, 1,2x0,7 m (Ö-V). Syntes som mörkfärgad jord.
- Nr. 132 Grop (undersökt 1970, yta Ö), oval, 4x3 m (Ö-V).
- Nr. 133 Härd? (undersökt 1970, yta Ö), närmast oval, 2,8x1,8 m (NÖ-SV) och ca 0,1 m h. Syntes närmast som en mörkfärgning.
- Nr. 134 Härd? (undersökt 1970, yta Ö), oregelbunden, ca 1,3x1,2 m (N-S). Syntes närmast som en sotfärgning med inslag av stenar.
- Nr. 135 Härd? (undersökt 1970, yta Ö), närmast rektangulär, 1,4x1,2 m (NV-SÖ). Syntes närmast som en mörkfärgning med inslag av stenar.
- Nr. 131 Härd? (undersökt 1970, yta Ö), oval, ca 4x3 m (Ö-V).
- Nr. 136 Husgrund (utgrävd 1970, yta Ö, A2), rektangulär (mycket osäker utsträckning), ca 4x3,5 m (NÖ-SV). Anl begränsades i NÖ och SÖ av förhöjningar samt delvis stenskodd kant.

13. Referenser och källor

- Bergling, R. 1964. *Kyrkstaden i övre Norrland. Kyrkliga, merkantila och judiciella funktioner under 1600- och 1700-talen.* Skytteanska samfundets handlingar Nr 3. Umeå.
- Bylund, E. 1956. *Koloniseringen av Pite lappmark t. o. m. år 1867.* Geographica nr 30. Uppsala.
- Chaplin, R. E. 1971. *The Study of Animal Bones from Archaeological Sites.* London and New York.
- Elmén-Berg, A., Järnfeldt-Carlsson, M., Åman, A. 1992. *Från Adak till Övertorneå. Alfabetiskt inventarium över Övre Norrlands kyrkor med kommenterade historiska kartor. Övre Norrlands kyrkor.* Bebyggelsehistorisk tidskrift nr 22.
- Habermehl, H.-K. 1975. *Altersbestimmung bei Haus- und Labortieren.* Berlin und Hamburg.
- Hoppe, G. 1945. *Vägarna inom Norrbottens län från 1500-talet till våra dagar.* Geographica nr 16. Uppsala.

- Læstadius, P. 1977. *Journal af P. Læstadius för första året af hans tjenstgöring såsom missionaire i Lappmarken*. Kungl. skytteanska samfundets handlingar. Umeå.
- Lundholm, K. 1969. *Rapport över arkeologisk undersökning vid gamla kyrkplatsen, Arvidsjaur, Arvidsjaur socken, Lappland*. Rapport Norrbottens museum.
- Silver, I. A. 1969. The ageing of domestic animals. In Brothwell, D. R. and Higgs, E. *Science in archaeology*. London.
- von Houggér, D. 1841. *Zwanzig lithographirte tafeln zu von Houggér's reise nach dem nördlichen Schweden*. Berlin.
- Wallerström, T. 1976. *Rapport gamla kyrkplatsen i Arvidsjaur, Arvidsjaur sn, Lappland*. Rapport Norrbottens museum.
- Wallerström, T. 1982. *Arkeologisk förundersökning g:a marknadsplatsen i Arvidsjaur, Arvidsjaur s:n, Lappland (fornl. 471)*. Rapport Norrbottens museum.
- Wallerström, T. 1988. *Rapport arkeologisk kontroll vid ledningsgrävning, g:a kyrk- och marknadsplatsen, Arvidsjaur, Arvidsjaur s:n, Lappland, Norrbottens län (fl 471)*. Rapport Norrbottens museum.
- Westerlund, E. 1960. *De äldsta kyrkorna i Arvidsjaur's fölrsamling*. Folkmåls- och folkminnesundersökning i övre Norrland.
- Zachrisson, I. 1984. *De samiska metalldepåerna år 1000-1350 i ljuset av fyndet från Mörtrräsk, Lappland*. *Archaeology and environment* 3. Umeå.

Källor

Lantmäteriverkets arkiv i Luleå.
 Ekonomisk karta upprättad av rikets almäna kartverk.
 Topografisk karta över Sverige
 Norrbottens museum
 Nordarkeologi

14. Osteologiska termer

<i>acetabulum</i>	ledhåla i bäckenet, för lårbenet
<i>Alces alces</i>	älg
<i>atlas</i>	1:a halskotan
<i>axis</i>	2:a halskotan
<i>calcaneus</i>	hälben
<i>carpi intermedium</i>	munben
<i>Castor fiber</i>	bäver
<i>centrotarsale</i>	båtben + tärningsben
<i>cornu</i>	horn
<i>costae</i>	revben
<i>coxae</i>	bäcken
<i>cranium</i>	alla skallens delar sammanslagna
<i>dentes</i>	tänder
<i>diaf</i>	<i>diafys</i> , mellandelen, "kroppen"
<i>dist</i>	<i>distal</i> , nedtill
<i>dx</i>	höger
<i>epi</i>	<i>epifys</i> , leddel
<i>femur</i>	lårben
<i>humerus</i>	överarm

<i>ilium</i>	tarmben
<i>Indet</i>	obestämbart
<i>ischii</i>	sittben
<i>juv</i>	<i>juvenilis</i> , ung
<i>Mammalia</i>	däggdjur
<i>mandibula</i>	underkäke
<i>metacarpale</i>	mellanhandsben
<i>metapodiale</i>	mellanhands- eller mellanfotsben
<i>metatarsale</i>	mellanfotsben
<i>molar</i>	bakre kindtand
<i>ossa longa</i>	långa rörben
<i>osteofyter</i>	benutväxter, pålagring av nytt ben
<i>pars petrosa</i>	klippben
<i>patella</i>	knäskål
<i>phalanx</i>	finger- eller tåben
<i>Phocidae</i>	säl
<i>premolar</i>	främre kindtand
<i>proc</i>	<i>processus</i> , utskott
<i>processus spinosus</i>	utskott uppåt, i hela ryggraden
<i>processus transversus</i>	utskott mot sidorna, i hela ryggraden
<i>prox</i>	<i>proximal</i> , upptill
<i>radius</i>	strålben
<i>Rangifer tarandus</i>	ren
<i>s/d</i>	vänster eller höger
<i>sacrum</i>	korsben
<i>scapula</i>	skulderblad
<i>sesamoidea</i>	sesamben, extra ben
<i>sin</i>	vänster
<i>talus</i>	språngben
<i>Tetrao urogallus</i>	tjäder

15. TECKENFÖRKLARINGAR

	Torvyta		Skörbränd sten
	Transkriberad torvyta eller osäker torvyta		Skenhällbildning
	Torv		Grop
	Rot eller stubbe		Förhöjning
	Kraftigt färgad jord		Sand
	Svagt färgad jord		Sand och grus
	Svagt färgad jordfyllning		Vattensjukt område
	Sotfärgning		Näver
	Kol och sot		Provpunkt
	Kraftig kolansamling		A-horisont (föna och blekjord)
	Begränsning för blockrik terräng		Urlakningsskikt (blekjord)
	Fyndplats		B-horisont (anrikningsskikt)
	Osäker/diffus begränsning		C-horisont (opåverkad jord)
	Osäker/diffus begränsning		

16. Bilder

Bild 1. Yta AA, arbetsbild. Foto från norr, av Lars Liedgren.

Bild 2. Yta BB. Foto från SV, av Lars Liedgren.

Bild 3. Yta EE, i övre delen av bilden är A 117 och i nedre delen är A 118, Foto från söder, av Lars Liedgren.

Bild 4. Yta FF, i förgrunden A 60. Foto från NÖ, av Lars Liedgren.

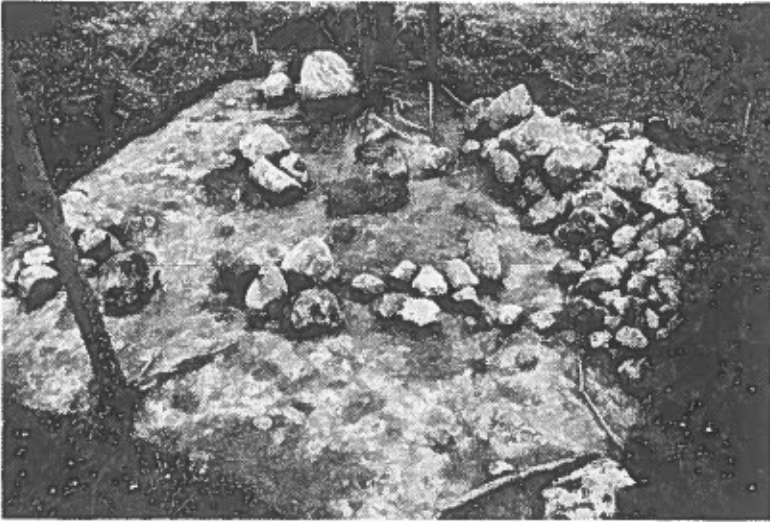

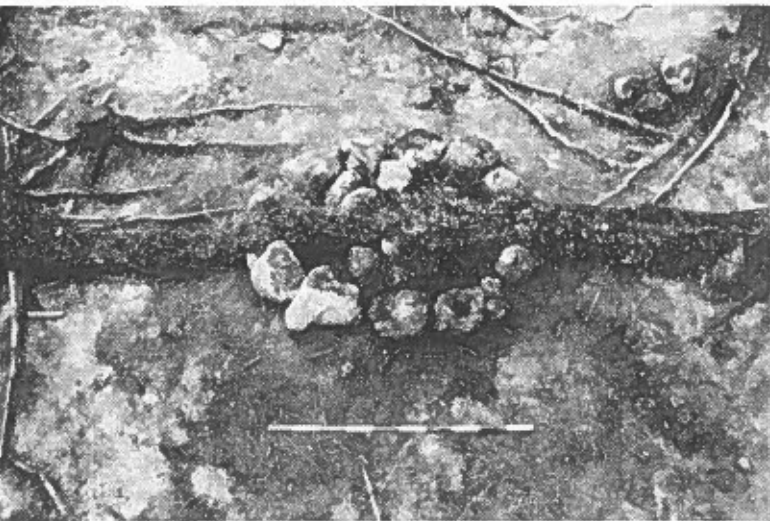
Bild 5. Yta GG, A 46. Foto från SÖ, av Lars Liedgren.

a

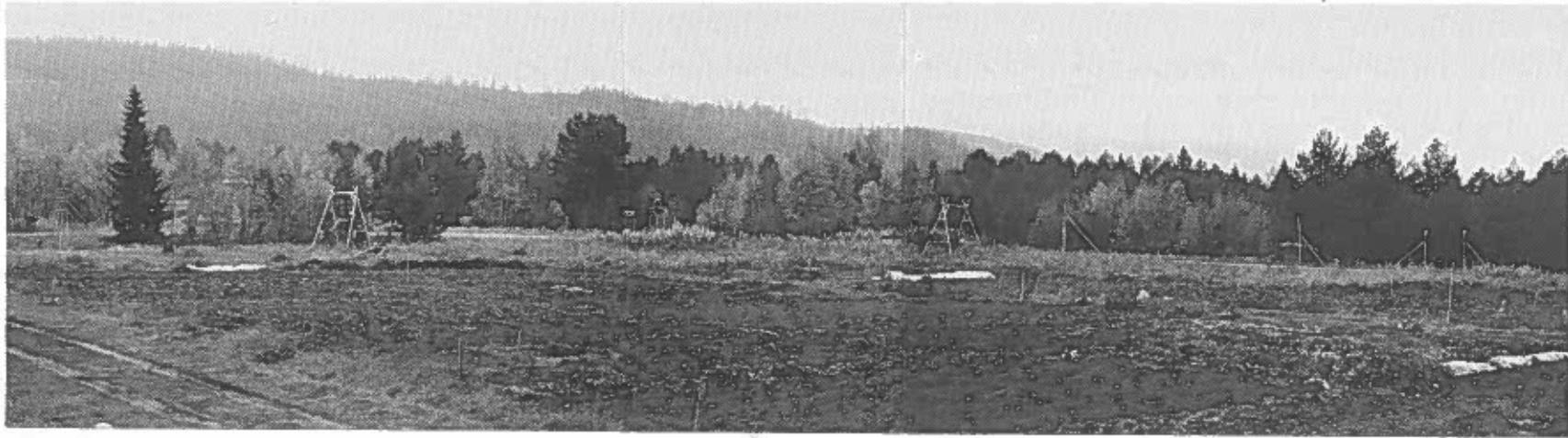

Bild 6a-b. (a) yta HH med A 48, från öster, (b). Yta HH, A 48, från öster. Foto av Lars Liedgren.

b

a

b

Bild 7a-b. (a) bild över de västra potatislanden mot Moskoselvägen, från öster (b) foto mot "Galgbacken, från väster. Foto av Lars Liedgren.

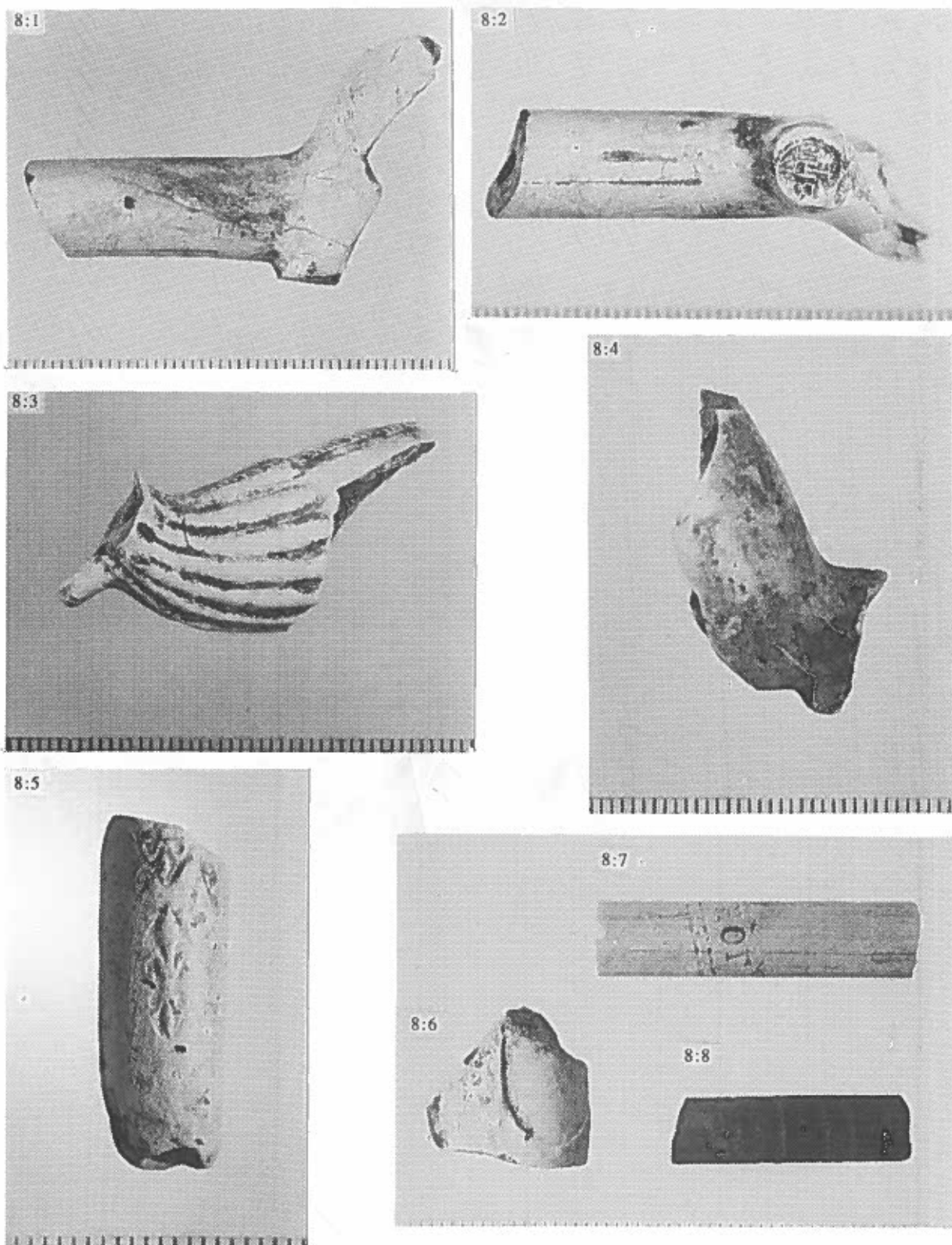

Bild 11:1-7 (1) Del av spiselkrans av bränd lera, meterruta 060/269, (2) silvermynt präglat 1666, meterruta 140/289, (3) vitt porslin med tryckt blå dekor, svala, meterruta 080/239, (4) del av fickur, mellanstycke, brons, meterruta 050/249, (5) bössflinta, yta HH, ruta 159/222, (6) skrapa av ljus kvartsit, yta EE, meterruta 120/289, plöjskikt, (7) yxformigt hänge koppar/brons, yta EE, A 118, NÖ-delen.

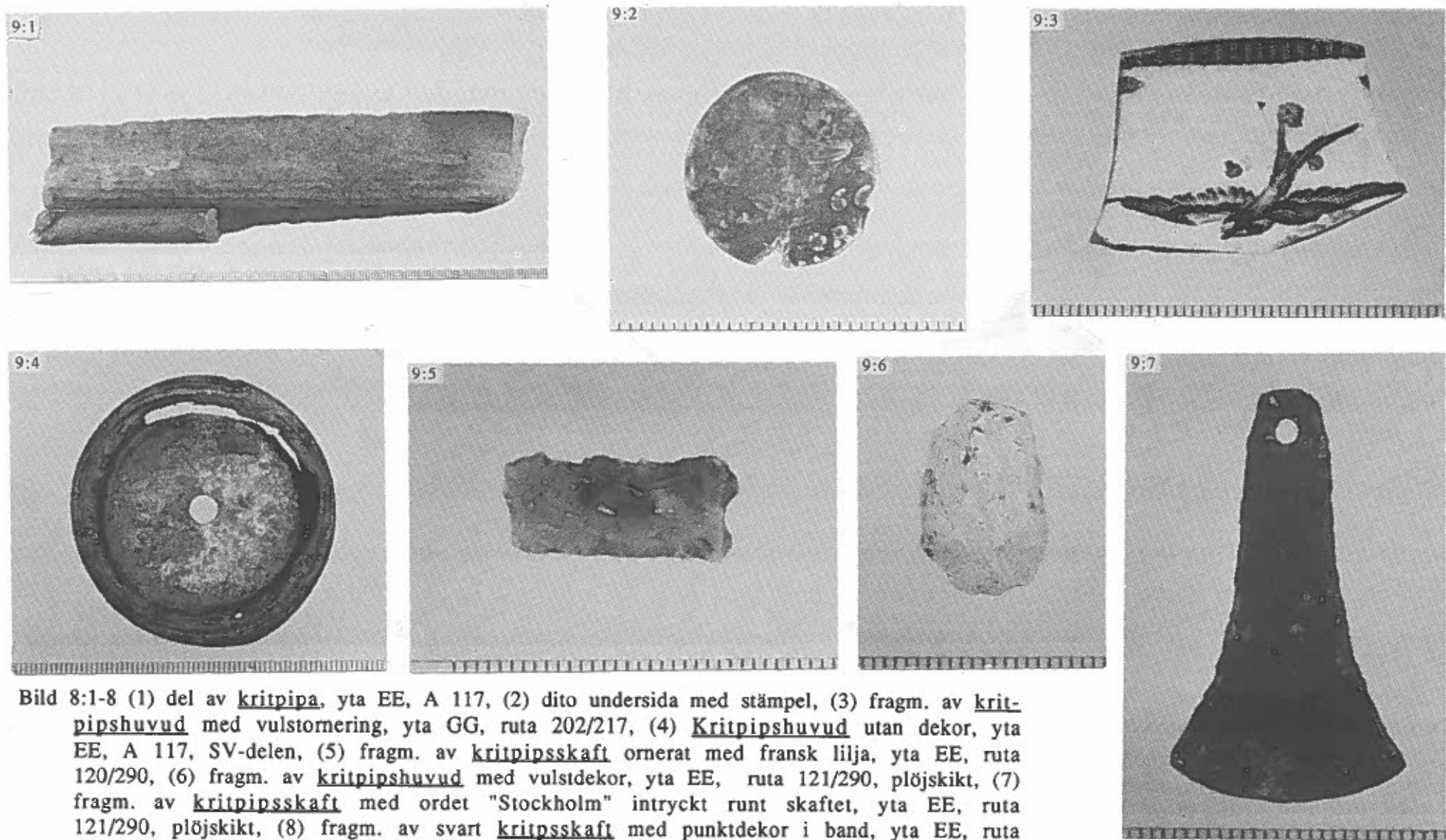

Bild 8:1-8 (1) del av kritpipa, yta EE, A 117, (2) dito undersida med stämpel, (3) fragm. av kritpipshuvud med vulstorning, yta GG, ruta 202/217, (4) Kritpipshuvud utan dekor, yta EE, A 117, SV-delen, (5) fragm. av kritpipsskaft ornerat med fransk lilja, yta EE, ruta 120/290, (6) fragm. av kritpipshuvud med vulstdekor, yta EE, ruta 121/290, plöjskikt, (7) fragm. av kritpipsskaft med ordet "Stockholm" intryckt runt skaftet, yta EE, ruta 121/290, plöjskikt, (8) fragm. av svart kritpipsskaft med punktdekor i band, yta EE, ruta 121/290, plöjskikt.

17. Bilaga kostnadsberäkning

Beräkning av arkeologkostnad samt övriga kostnader vid arkeologisk slutundersökning

Kostnadsberäkning i nedanstående är kalkylerad utifrån 9 veckors arkeologisk undersökning:

Arkeologisk utgrävning, 3 x 9 v, lön inkl. LKP152000:-

Traktamenten, natt + dag: 3x(60x150+75)	40 500:-
Lönetillägg, 3x(60x140) + LKP	35150:-
Resersättning, resor m egen bil	15000:-
Utrustning, arbetsmaterial:	20 000:-
Fotoarbeten	5 000:-
C ¹⁴ -analyser, 8 st á 3 000	24 000:-
Osteologisk analys	20 000:-
Makrofossilanalys	10 000:-
Rapportarbete, 6 v, lön inkl. LKP	33595:-
<u>Rapportframställning</u>	<u>10 000:-</u>
Summa:	365245:-
Förvaltningskostnader, 20%	73049:-
<u>Summa totalt, exkl. moms.:</u>	<u>438294:-</u>
<u>Summa totalt, inkl. moms, 25%:</u>	<u>547867:-</u>

Den totala kostnaden för en undersökning beräknas således uppgå till 438294 kr exkl. moms. och 547867 kr inkl. moms. i enlighet med rådande prisläge. Kostnader för maskinhyra och manskapsbod liksom kostnader för grovarbetskraft är ej inräknade.